

”Annis kasvatti minusta kelpo yksilön” –

Kulttuuritalo Annankatu 6 elämäkerrallisena paikkana

Lotta Hannuksela

Pro gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Maisemantutkimus

Toukokuu 2014

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos / Humanistinen tiedekunta

HANNUKSELA, LOTTA: ”Annis kasvatti minusta kelpo yksilön” –Kulttuuritalo Annankatu
6 elämäkerrallisena paikkana

Pro gradu, 89 s., 9 liitesivua.

Maisemantutkimus

Toukokuu 2014

Tutkimuksen tarkoituksena on tarkastella kulttuuritalo Annankatu 6:tta elämäkerrallisena paikkana, joka on elävä ja muutokselle altis. Tutkimuksen keskeisin tavoite on tarkastella Annankatu 6:n käyttäjien elämäkerrallisten paikkasuhteiden ilmenemistä kertomuksissa. Primääritutkimusaineisto koostuu 11 yksilöhaastattelusta, jotka tehtiin keväällä 2013 sekä dokumenttielokuvasta Rajattoman ajan talo.

Tutkimuksessa käsitellään elämäkerrallisia paikkasuhteita haastattelukertomusten kautta. Haastatteluaineiston luokittelun ja analysoinnin metodi perustuu Pertti Alasuutarin juonirakenneanalyysiin teoksessa Laadullinen tutkimus 2.0. Teoreettisena viitekehystenä tutkimuksessa toimii maantieteilijä Pauli Tapani Karjalaisen topobiografinen eli elämäkerrallinen paikan tulkinta teoksessa Paikka –eletty, kuviteltu, koettu.

Keskeisin tutkimustulos on muutoksen merkitys elämäkerrallisissa paikkasuhteissa. Muutosten kautta käyttäjien elämä kietoutuu vahvemmin paikkaan. Paikkasuhteet ilmenevät kertomuksissa erilaisten teemojen kautta. Ihmisen ja paikan vuorovaikussuhde on tärkeä oivallus tutkimuksessa, sillä paikka ei ole ihmisestä erillinen. Tutkimustuloksena on tällöin myös paikan uudelleen määrittely.

Tutkimus osoittaa käyttäjän olevan ensiarvoisen tärkeässä asemassa paikkoja tutkittaessa. Ilman käyttäjää paikka on vain fyysinen objekti. Käyttäjien kautta paikka herää eloon.

Asiasanat: humanistinen maantiede, paikka, topobiografia, tila, juonirakenneanalyysi

”Annis kasvatti minusta kelpo yksilön” – Kulttuuritalo Annankatu 6 elämäkerrallisena paikkana

1. Paikkaa kohti - oven avaus.....	1
1.1 Tutkimuksen taustaa.....	1
1.1.1 Teorian esittely	4
1.1.2 Keskeiset käsitteet	6
1.1.3 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen rakenne	10
1.1.4 Aikaisemmat tutkimukset ja tutkimuskirjallisuus	11
2. Mitä aineisto kertoo?.....	14
2.1 Haastattelut aineistona ja analyysin kohteena.....	14
2.1.1 Aineistolliset lähtökohdat	15
2.1.2 Aineiston kerääminen	16
2.1.3 Aineistoon tutustuminen	17
2.1.4 Juonirakenneanalyysi luokittelun ja analyysin apuna.....	18
2.1.5 Aineiston analyysi	22
3. Tehdasrakennuksesta kulttuuritaloksi.....	24
3.1 Tapaus Annankatu 6.....	24
3.1.1 Nuorille tiloja.....	25
3.1.2 Panimoteollisuudesta tekstiiliteollisuuteen.....	27
3.1.3 Kulttuuritalon vaiheet	28
4. Paikan muutos eletyksi paikaksi.....	33
4.1 Muutos osana elämäntarinaa	33
4.1.1 Oman paikan tarve.....	34
4.1.2 Perheen kautta osaksi yhteisöä	41
4.2 Paikkaan kiinnittyminen.....	44
4.2.1 Aistit ja muistot	45
4.2.2 Yhteisö, yhteisöllisyys ja sosiaalinen ulottuvuus	49
4.2.3 Paikasta tulee koti.....	54
4.3 Piilosesta näkyväksi.....	60
4.3.1 Ajan ja paikan käytön muutos.....	61
4.3.2 Paikka muutoksessa	67
4.4 Minuuden päättymätön tarina	71
5. Ovi sulkeutuu	77
5.1 Johtopäätökset.....	77
5.2 Tutkimusprosessin arviointi	80

Lähdeluettelo

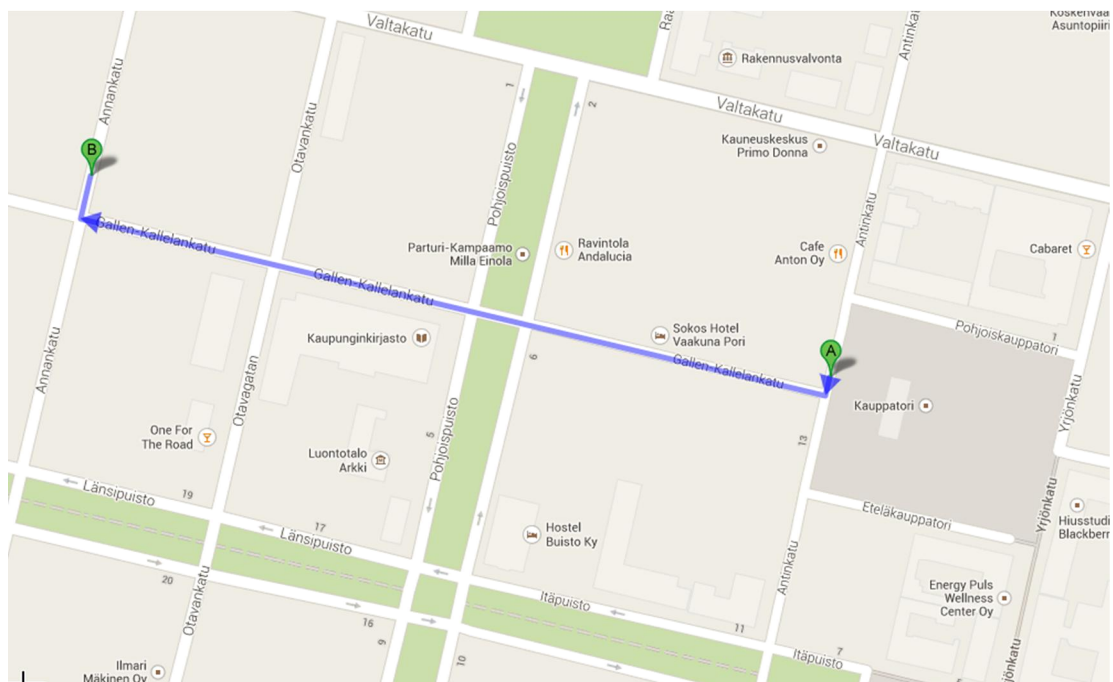
Liitteet

Lista kuvista

1. Paikkaa kohti - oven avaus

1.1 Tutkimuksen taustaa

Tutkimuskohteeni kulttuuritalo Annankatu 6 sijaitsee Porin keskustassa. Karttapalvelu Google Mapsin mukaan Porin kauppatorilta osoitteeseen Annankatu 6 on matkaa 450 metriä.¹ Maantieteessä on perinteisesti kuvattu paikkoja kartan ja koordinaattien avulla. Kulttuuritalo Annankatu 6 on konkreettinen, fyysinen paikka, johon voi kävellä, pyöräillä tai mennä autolla. Rakennus on kauttaaltaan graffitin peitossa, Annankadun puoleista julkisivua lukuun ottamatta. Nämä ovat yleisesti tiedossa olevia asioita Annankatu 6:sta. Kartan ja koordinaattien avulla voidaan johdattaa paikkaan, mutta niiden avulla ei voida kertoa paikan merkityksestä ihmisille. Kulttuuritalo Annankatu 6, jota kutsun tästä lähtien lempinimellä Annis, on käyttäjilleen paljon enemmän kuin pelkkä rakennus.

Kuva 1: Reitti Porin kauppatorilta kulttuuritalo Annankatu kuuteen

¹ Google Maps –karttapalvelun verkkosivut.

Kuva 2: Näkymä kulttuuritalo Annankatu 6:n sisäpihalta

Tutkimusprosessi sai alkunsa tammikuussa 2012, kun esittelin luovaa tilaa koskevan aiheen maisemantutkimuksen graduseminaarissa. Alkuinnostuksen jälkeen en kuitenkaan saanut otetta aiheesta ja luovan tilan tutkiminen siirtyi hiljalleen tutkimukseni taustalle. Halusin tarkastella paikan kokemista ja kokemusten liittymistä *annislaisten* eli kulttuuritalon aktiivikäyttäjien elämään. Täten tutkimukseni kehittyi koskemaan paikan elämäkerrallista kokemista. Teoreettisemmasta näkökulmasta katsottuna minua kiinnosti paikkaan liittyvä ristiriitaisuus ja kategorisoinnin vaikeus. Tutkimuksellisen selkeyden ja pro gradu –tutkielman rajallisuuden vuoksi käsittelen tutkimuksessani vain yhtä paikkaa. Perustelen tutkimukseni oikeitusta sillä, että kulttuuritalo Annankatu 6 erottuu muista vastaavanlaisista kulttuuritaloista pitkän historian ja edelleen käynnissä olevan toiminnan kautta. Tämä tekee siitä erityisen tapauksen muiden kulttuuritalojen joukossa. Näkemykseni mukaan kulttuuritalo Annankatu 6:tta ei ole aiemmin tutkittu elämäkerrallisena paikkana. Mielestäni tutkielmani on tarpeellinen lisä paikkatutkimuksen valmiiksi laajalle kentälle.

Alkuoletukseni paikasta perustuivat hyvin yleisellä tasolla olevaan tietoon Anniksella järjestettävistä tapahtumista ja harrastusmahdollisuuksista. Tutkimuksen objektiivisuuden kannalta on hyvä, että minusta ei koskaan tullut annislaista. Olen käynyt Anniksella muutamia kertoja enkä ole koskaan ollut varsinaisesti mukana toiminnassa. Tarkoitukseni ei ole tarkastella paikkaa puhtaasti objektiivisesti, sillä se ei olisi tutkimukseni kannalta mielekästä. Puhdas objektiivisuus edellyttäisi, että minulla ei olisi alun alkaenkaan minkäänlaista suhdetta paikkaan. Kyse on enemmänkin sopivasta tutkimuksellisesta välimatkasta.

Tulkintani perustuvat keräämääni aineistoon enkä halua tehdä yleistäviä päätelmiä paikasta, joten esittämäni tulkinnat eivät ole ristiriidattomia totuuksia Anniksesta. Pääasiallisena tutkimusaineistona ovat keräämäni yksilöhaastattelut sekä dokumentti *Rajattoman ajan talo*. Tulkitsen haastatteluja siten kuin ne muodostaisivat kertomuksen yksilöiden elämästä ja merkityksellisestä paikasta. Dokumentti toimii haastatteluaineiston kerronnallisuuden tukena. Kertomusten tulkitseminen toteutuu omista lähtökohdistani, sillä en ole kirjallisuuden tutkija.

Tutkimukseni kulmakivenä on pääaineeni humanistinen maisemantutkimus. Professori Maunu Häyrystä lainatakseni:

*Maisemantutkimus ei ole perinteisessä mielessä vakiintunut tieteenala, jolla olisi selkeästi määrittynyt näkökulma, yhtenäinen teoriapohja tai metodologia. Sen sijaan se on monitieteinen tutkimusala, jossa eri maisemaa tutkivat alat käyvät keskinäistä vuoropuhelua.*²

Porin kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman maisemantutkimuksen oppiaineeseen tehdyt pro gradu –tutkielmat ovat aiheiltaan monipuolisia. Tutkielmia on tehty esimerkiksi puutarhamatkailusta, paikkatiedosta, valituksen maisemasta ja kotiseudusta.³

Tutkimukseni nojaa vahvasti myös maantieteen humanistiseen suuntaukseen. Ihmismaantieteen suuntaus humanistinen maantiede alkoi poikkitieteellistymään 1980-luvulla. Humanistinen maantiede alkoi hyödyntämään yhteiskuntatieteellisiä

² Häyrynen 2004, 55.

³ Turun yliopiston verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

tutkimusmetodeja ja käsitteitä. Kulttuuriteoria nousi merkittävään asemaan.⁴ Humanistisen maantieteen keskeisiä kehittäjiä ovat olleet muun muassa kanadalaisteoreetikko Edward Relph sekä nykymaantieteilijä Doreen Massey⁵.

1.1.1 Teorian esittely

Tutkielmani teoreettinen näkökulma perustuu maantieteilijä Pauli Tapani Karjalaisen *topobiografiseen eli elämäkerralliseen* paikan tulkintaan. Topobiografinen paikan tulkinta sopi tutkimukseeni hyvin, sillä halusin tarkastella paikkaa käyttäjien näkökulmasta. Elämäkerrallinen ote kuvaa hyvin sitä prosessia, jossa Anniksen käyttäjät kertovat omasta elämästään liittyen paikkaan. Annis on heille paikka, johon liittyy paljon muistoja ja tarinoita.

Topobiografia (topos+bios+graphein; paikka, elämä, kuvaaminen) kuvaa elämäkerrallisia paikkasuhteita ja erityisesti niitä elämäkerrallisia merkityksiä, joita paikoilla on inhimillisen olemisen kokonaisuudessa. Karjalaisen mukaan aika, paikka ja minuus ovat inhimillisen todellisuuden peruspilareita. Hänen mukaansa ajalla ja paikalla on solmukohta, jossa syntyy minuus tai itseys. Hän vertaa aikaa, paikkaa ja minuutta kolmiodraamaan, josta yksikään osapuoli ei voi irrottautua ilman dramaattisia seuraamuksia.⁶

Topobiografisessa paikan tulkinnassa ei tarkastella paikkoja objektiivisesti eli puhtaina sijainteina vaan ennemminkin eksistenssifilosofian⁷ pohjalta. Tällä Karjalainen tarkoittaa paikan olevan inhimillisen tulkinnan ja merkityksenannon tulos. Eletyllä paikoilla ei tällöin ole universaalista jaettavaa sisältöä. Merkitykset syntyvät kokevan yksilön elämäntilanteissa. Paikkaa ei katsota vain ulkoapäin niiden näkyviä piirteitä kartottaen, vaan on mentävä lähemmäs paikkojen sisään. Kokemuserrostumat tekevät paikoista elettyjä ja koettuja, elämän kiinnekohtia. Paikka on ympäristöön

⁴ Kytömäki, Moisio 2006, 7-8.

⁵ Cresswell 2004, 20. Suom. LH.

⁶ Karjalainen 1997, 43; Karjalainen 2008, 26; Karjalainen 2006, 83.

⁷ Eksistentialismi on filosofian suuntaus, jossa korostuu yksilön kokemuksen ainutlaatuisuus.

projisoimiemme merkityssuhteiden kokonaisuus, joka ankkuroituu elävään ruumiiseemme ja tulee sitä ajattelevan minän tulkitsemaksi.⁸

Karjalaisen mukaan meillä jokaisella on elämäkertamme ja niin muodoin elämäkerralliset paikkamme. Emme voi kartoittaa lopullisesti näitä paikkoja. Paikat ovat eletyn ajan luomia henkilökohtaisia tiloja. Kertomukseen jää aina aukkoja, sillä kaikkea ei voi sanoin kuvata.⁹ Elämäkerrallisiin paikkoihin liittyvät muistot herättävät paikat eloon. Muistot ovat henkilökohtaisia, kukaan muu ei muista paikkaa samalla tavalla kuin itse muistamme. Ei ole siis olemassa kaikille samanlaisia paikkoja.¹⁰

Karjalaisen mukaan muistaminen sekä odottaminen on paikkasidonnaista ja elävään ruumiiseemme suhteutuvaa. Tällöin havaitseminen tapahtuu aina jostain paikasta käsin. Nykyisyyden merkitys korostuu, sillä menneessä ja tulevassa ei ole samanlaista aineellista tiheyttä. Vain nykyinen on havaintopositiossa realisoituvaa tapahtumista, joskin menneen (muistojen) ja tulevan (odotusten) ympäröimää ja sävyttämää.¹¹

Topobiografisessa paikan tulkinnassa kokemusten ja muistojen henkilökohtaisuus korostuu. Kokemusta voidaan kuvailla yksinkertaistettuna Pertti Lappalaisen sanoin. Hän kuvailee kokemusta mielen tilaksi, joka on erityisen voimakas, mieleenpainuva ja merkityksellinen elämys, tiedostamisen tuloksena syntynyt. Kokemus siis tarkoittaa asioiden käsittämistä tietyllä tavalla ja sille on ominaista ihmisen ja ympäristön vuorovaikutus.¹²

Jokainen kokee paikan omalla tavallaan, mikä on osa minuuden muodostumista. Minuudesta puhuttaessa on mielestäni tarkasteltava myös *identiteetin* käsitettä. Moilanen ja Sulkunen ovat tarkastelleet identiteetti-käsitteeseen liittyviä ongelmia. Yksi ongelmista on käsitteen nuori ikä (yleistyi 1980-luvulla) sekä eri tieteenaloilla tehdyt toisistaan poikkeavat määritelmät. Heidän mukaansa akateemisessa maailmassa tutkijoiden näkemykset identiteetistä eroavat muun muassa sen suhteen,

⁸ Karjalainen 2006, 83-84; Karjalainen 2008, 16.

⁹ Karjalainen 2006, 83; Karjalainen 2008, 27.

¹⁰ Karjalainen 2006, 83.

¹¹ Karjalainen 2004, 63; Karjalainen 2008, 21.

¹² Lappalainen 2007, 198-200.

että kuinka paljon yksilöllä on vaikutusvaltaa omaan identiteettiinsä. Moilanen ja Sulkunen esittävät identiteetin käsitteelle yksinkertaistetun version, jossa yksilön persoonalliseen identiteettiin (self-identity) liitetään ihmisen käsitys oman itsen kokonaisuudesta ja minuuden samana pysymisestä, sen ajallisesta jatkuvuudesta. Yksilön tärkeiksi kokemat osa-alueet (sukupuoli, ikä, siviilisääty, ammatti) muodostavat identiteetin. Identiteetti esitetään helposti julkisessa keskustelussa ominaisuutena, joka on staattinen ja kuuluu luonnollisesti yksilön tai kansan olemukseen.¹³

1.1.2 Keskeiset käsitteet

Olen tutkimuksessani tekemisissä hyvin abstraktien määritelmien kanssa, joten koen käsitteiden määrittelyn erityisen tärkeäksi. Pauli Tapani Karjalaisen mukaan tarvitsemme erilaisia rajanvetoja, jotta voimme käsitellä maailmaa, pysytellä siinä kiinni. Kategoriat, kaavat, kartat ja kielipelit ovat kuin kahvoja, joihin tarttuessamme elämämme koordinaatisto pysyy käsitettävässä muodossa.¹⁴

Paikka on kaikessa laajuudessaan yksi keskeisimmistä käsitteistä tutkimuksessani. Maantieteilijä Tim Cresswellin mukaan paikka -käsitteen ongelma on sen arkipäiväinen käyttö, sillä sen todellisesta merkityksestä tiedetään hyvin vähän.¹⁵ Arkikielessä *fyysinen paikka* saatetaan ymmärtää esimerkiksi rakennuksena. Karjalaisen mukaan paikan voi määrittää kartografisen objektiivisesti pituus- ja leveyspiirien avulla. Etäisyyksien ilmaukset ovat kartassa vakioituja ja tällöin kartan tulkitseminen on kaikille samansuuntaista. Kartografisesti voidaan siis puhua sijaintipaikoista.¹⁶ Tim Cresswellin mukaan harvalle ihmiselle koordinaatit merkitsevät mitään, mutta paikan nimellä on merkitystä.¹⁷ Tarkoitukseni ei ole tyytyä tähän hyvin yleisluontoiseen määritelmään paikasta, mutta sen kautta voidaan johdattaa ajatus fyysisestä paikasta elettyyn paikkaan.

Pauli Tapani Karjalainen lähestyy eletyn paikan ajatusta fenomenologiselta kannalta eli paikan kokonaisvaltaisen kokemisen kautta. Aistimellisuus on tällöin merkittävä osa

¹³ Moilanen, Sulkunen 2006, 7-8.

¹⁴ Karjalainen 2008, 14.

¹⁵ Cresswell 2004, 1, 11. Suom. LH.

¹⁶ Karjalainen 2006, 122-123.

¹⁷ Cresswell 2004, 2. Suom. LH.

kokemusta.¹⁸ Anne-Mari Forss korostaa paikan kompleksisuutta, monimuotoisuutta ja prosessuaalisuutta. Ihmisruumis on kokonaisuudessaan mukana kokemuksessa. Paikka on elävä kokonaisuus eikä pelkkä tapahtumien kulissi.¹⁹ Dosentti Riitta Laitisen mukaan paikka voidaan määritellä joksikin, joka on subjektiivisesti koettu ja ymmärretty, vaikka kokeminen ja ymmärtäminen muodostuu myös aina jaettujen kokemusten ja yhteisen kulttuurin kautta. Jaetut kokemukset ja kulttuuri muokkaavat paikkoja siksi mitä ne ovat.²⁰ Paikan merkitys muodostuu ihmisten ja paikkojen välisistä yhteyksistä ja sidoksista. Paikka ei ole vain asia vaan tapa nähdä, tietää ja ymmärtää maailmaa.²¹

Eeva Karhunen kuvailee paikan luonnetta siten, että se syntyy elämismaailman rakenteissa. Paikat saavat merkityksensä arkisen elämämme ja aikaisempien kokemustemme ja muistojemme kautta. Elämisen kautta tilat muuttuvat merkityksillä ladatuiksi paikoiksi, jotka muotoutuvat kokijoidensa mukaan.²² Paikan kokeminen ja eläminen on kiinnostava näkökulma, joka suhteuttaa paikan osaksi ihmisten elämäntarinaa eikä irralliseksi kartografiseksi totuudeksi. Oma ymmärrykseni paikasta perustuu siihen, että se on osa ihmisten elämää. Tutkimuksessani subjektin paikkakokemus on tärkeässä osassa, mutta se liittyy aina yhteisön paikkakokemuksiin. Paikka syntyy ihmisten ja kokijoiden kohtaamisissa sekä vuorovaikutussuhteissa. Kokemukset ja havainnot ovat osa paikan kokonaisvaltaista kokemista.

Käytän tutkimuksessani paikan rinnalla myös *maiseman* ja *ympäristön* käsitteitä. Ympäristöllä tarkoitan kaikkea meitä ympäröivää. Paikan ja maiseman ero tulee esille siinä, että maisema nähdään visuaalisena, josta tarkkailija on ikään kuin ulkona. Paikassa tarkkailija on sisällä ja mukana.²³

Päivi Kymäläisen mukaan *tilan* ja *paikan* käsitteiden määrittelyt ovat viime aikoina monipuolistuneet ja niiden erot hälvenneet. Liikkuvuutta ja joustavuutta korostava retoriikka on yleistynyt. Muutokset yhteiskunnallisissa ja poliittisissa tilanteissa ovat

¹⁸ Karjalainen 2008, 16.

¹⁹ Forss 2007, 78.

²⁰ Laitinen 2004, 8.

²¹ Cresswell 2004, 1, 11. Suom. LH.

²² Karhunen 2007, 21.

²³ Cresswell 2004, 10. Suom. LH.

ruokkineet ajatusta liikkeessä olevasta paikasta. Yhteiskunnallisten kysymysten lisäksi ovat paikan uudelleen ajatteluun rohkaisseet myös haasteet lähestymistavoissa. Nämä ovat osittain liittyneet postmodernien ja jälkistrukturalististen lähestymistapojen yleistymiseen maantieteessä. Näissä on kiinnitetty huomiota muun muassa konteksteihin, teksteihin ja merkitysten liikkeeseen.²⁴ Riitta Laitisen mukaan paikan voimakkaampi mukaan tulo tutkimukseen on johtanut siihen, että paikka käsitteenä on saanut tilan rinnalle oman tärkeän roolinsa, mutta myös siihen, että tilallisuus yleensä on noussut monella tutkimusalalla pintaan ylipäättään. Erityisesti identiteettiä ja valtaa tutkittaessa paikka (ja myös tila) on muodostunut tärkeäksi käsitteeksi.²⁵

Anne-Mari Forssin mukaan paikasta puhuttaessa on vaikea sivuuttaa tilan käsitettä. Se voidaan nähdä paikan muodostavien elementtien kolmiulotteisena järjestyksenä. Fenomenologian näkökulmasta tilaa voidaan lähestyä koettuna tilana.²⁶ Kirsi Saarikangas määrittelee tilan seuraavanlaisesti:

*Tila yksinään ei muodosta merkityksiä ilman tilassa elävää, tilaa käyttävää subjektia, vaan rakennetun tilan merkityksen voi ajatella muotoutuvan vasta tilan ja käyttäjien sekä nykyisen ja menneen kontekstin kohtaamisessa.*²⁷

Petja Aarnipuun näkemys siitä, että paikka on kiintopiste tilan avaruudessa, kertoo abstraktista tilakäsityksestä. Hänen mukaansa paikka jakaantuu tiloihin, jotka tarkentavat arkipuheen paikkaa.²⁸ Näkemykseni mukaan tilan ja paikan käsitteet ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta käsitteiden erottaminen teoreettisessa mielessä on kuitenkin tärkeää. Oma näkemykseni tilasta on, että se on merkittävä osa paikkaa. Tila on osa muutosprosessia, jolloin paikasta muodostuu merkittävä.

Kertomus on määriteltävä käsitteenä, jotta se voidaan tunnistaa tekstistä. Kertomuksen määrittämisessä voidaan seurata Aristoteleen klassista *tragedian*

²⁴ Kymäläinen 2006, 204.

²⁵ Laitinen 2004, 9.

²⁶ Forss 2007, 110.

²⁷ Saarikangas 2002, 48-49.

²⁸ Aarnipuu 2008, 27.

määritelmää, jolloin kertomuksessa tulee olla alku, keskikohta ja loppu.²⁹ Määrittelemisen ei kuitenkaan ole näin yksinkertaista. Pekka Tammi on kritisoinut kertomuksen määrittelyä. Hänen mukaansa kertomus ei ole yksioikoisesti sama asia kuin elämä, sillä se veisi pohjan kirjallisuustieteelliseltä narratologiselta tutkimukselta.³⁰ Näkemykseni mukaan kertomuksen määrittelyn kritisointi on tärkeää, sillä se osoittaa, että kertomusta määriteltäessä tulisi aina ottaa huomioon konteksti. Kertomuksen määritelmä rajautuu aina tutkimusaiheen mukaisesti.

Matti Hyvärisen ja Varpu Löyttyniemen mukaan kertomus on tärkeä tietämisen muoto ja tärkeä väline ajallisuuden ymmärtämisessä. Heidän mukaansa kertomus on vuorovaikutuksen väline, sillä sen avulla jaetaan ja tehdään ymmärrettäväksi kokemuksia, luodaan luottamusta ja ylläpidetään ryhmiä.³¹ Kertomuksen tarkasteleminen vuorovaikutuksen välineenä on tutkimukseni kannalta tärkeä näkökulma, sillä tarkastelen yksilöiden kertomuksia osana yhteisöä. Pertti Alasuutari erottaa kertomuksen mistä tahansa tekstistä kronologisesti etenevän juonen avulla. Tällaista ominaisuutta ei ole kaikissa teksteissä.³² Näkemykseni mukaan kertomus vaatii juonen. Juonellisuus ilmenee aineistossani tutkimusmetodini juonirakennepuolteen kautta. Tarkastelen haastatteluja kertomuksina käyttäjien elämästä.

Petja Aarnipuu on tutkinut Turun linnaa kerronnallisena tilana. Hän tarkastelee kerrontaa tulkintana tilasta, joka muodostuu ajallisesti eletystä paikasta. Narratiivisuuden avulla hän lähestyy erityisesti ajallisia representaatioita, jotka määrittävät paikkaa ja ohjaavat siellä tapahtuvaa toimintaa.³³ Pauli Tapani Karjalaisen mukaan kertomus on tärkeä minuuden muodostumisen kannalta. Kertomus näyttää elämän jatkumona, joka ulottuu sekä taaksepäin että eteenpäin ja jossa kertoja on itse mukana. Karjalainen puhuu kertomispositiosta, josta käsin tarina kerrotaan. Tällöin menneisyys ja tulevaisuus (muistot ja odotukset) saavat uudenlaista tulkintaa.

²⁹ Hyvärinen, Löyttyniemi 2005, 190.

³⁰ Tammi 2009, 146; ks. myös Hyvärinen, Löyttyniemi 2005, 191.

³¹ Hyvärinen, Löyttyniemi 2005, 189.

³² Alasuutari 2011, 126-127.

³³ Aarnipuu 2008, 35.

Kertomispositio on hänen mukaansa ihmillisen kokemushorisontin perusta.³⁴ Kertomukset liittyvät paikkaan, joten tällöin paikan ja kertomuksen suhde on tärkeä osa tutkimustani. Kertomukset liittyvät paikkaan, jossa kertomukset tapahtuvat. Näkemykseni mukaan paikka ikään kuin herää eloon, kun sillä on tarina. Tutkielmaani voidaan pitää ikään kuin kertomuksena, opastuksena paikan syvällisempään tarkasteluun.

Ihminen eli *käyttäjä* liittyy olennaisesti paikkaan ja tilaan. Kirsi Saarikankaan mukaan tilaan kuuluu liikkuva ja aistiva subjekti, joka on sukupuolinen ja ruumiillinen sekä ympäröivine kulttuuriin sisältyvien merkitysten määrittämä. Käyttäjien kautta rakennuksiin muodostuu merkityksiä, joihin suunnittelija ei voi vaikuttaa. Saarikangas onkin kritisoinut empiirisen taidehistorian tapaa jättää käyttäjä tutkimuksen ulkopuolelle.³⁵

1.1.3 Tutkimuskysymys ja tutkimuksen rakenne

Tutkimuskysymykseni on saanut vahvoja vaikutteita Pauli Tapani Karjalaisen muistin paikan ajatuksesta, jossa jokaisella ihmisellä on oma elämänsä ja sitä kautta jokaisella on omat biografiset paikkansa³⁶. Tutkimukseni ensisijaisena tavoitteena on tarkastella Annista elämäkerrallisena paikkana, joka on elävä ja muutokselle altis. Tutkimuksessani fyysinen paikka on kaikille haastateltaville sama, mutta se ilmenee jokaiselle hyvin henkilökohtaisella tavalla. Jokaisen kokija kertomus paikasta ja omasta elämästä on erilainen. Varsinainen tutkimuskysymykseni on:

- Miten käyttäjien elämäkerrallinen paikkasuhde ilmenee kertomuksissa?

Olen myös kiinnostunut paikan ja ihmisen vuorovaikutteisesta suhteesta, sillä paikka muokkaa ihmistä ja ihminen paikkaa. Elämämme aikana meille muodostuu monia merkityksellisiä paikkoja, joilla on oma roolinsa eri elämäntilanteissa. Jokainen paikka jättää meihin jälkensä ja aina uuteen paikkaan mennessä tuomme mukamme nämä aiemmat paikkakokemukset. Esitän vielä muutaman lisäkysymyksen:

³⁴ Karjalainen 2008, 15,22.

³⁵ Saarikangas 1998, 183-184.

³⁶ Karjalainen 1997, 43; Karjalainen 2006, 83.

- Miten paikan ja ihmisen välinen vuorovaikutus ilmenee?
- Missä kohtaa haastateltavien elämää Annis on ollut merkittävässä osassa?
- Miten paikka on vaikuttanut haastateltavien minuuden muodostumiseen?

Tutkielmani rakenne muodostuu viidestä luvusta, joista jokaisessa päästään hieman lähemmäs paikan elämäkerrallista tulkintaa. Johdanto toimii kertomuksen aloituksena, jossa kuvailen tutkimuksen lähtökohtia, teoriaa, keskeisiä käsitteitä, tutkimuskysymystä, tutkimuksen rakennetta ja aikaisempia tutkimuksia. Toisessa luvussa kerron aineiston keräämisen lähtökohdista, siihen tutustumisesta, luokittelusta ja analyysistä. Kolmas luku toimii kontekstoivana lukuna, jossa avaan talonvaltausta ilmiönä ja sen jälkeen keskityn rakennuksen vaiheisiin vuodesta 1873 aina tähän päivään asti. Neljännessä luvussa tarkastelen paikan muutosta eletyksi paikaksi. Havainnollistan muutosta ensivaikutelman, paikkaan kiinnittymisen ja muutoksen kautta. Lopuksi tarkastelen niitä elementtejä miten paikka on vaikuttanut käyttäjien minuuteen. Tutkielmani päättää luku viisi, jossa tarkastelen kriittisesti tutkimusprosessia ja esitän jatkotutkimuksen aiheeksi soveltuvia kysymyksiä sekä kokoan tulkintani yhteen ja teen johtopäätöksiä.

1.1.4 Aikaisemmat tutkimukset ja tutkimuskirjallisuus

Esittelen seuraavassa aiemmin tehtyjä tutkimuksia liittyen paikan elämäkerralliseen tulkintaan sekä paikan ja kertomuksen suhteeseen. Tarkoitukseni ei ole esitellä kattavasti kaikkia mahdollisia aiheeseen liittyviä tutkimuksia, sillä niitä on tehty eri oppiaineiden parissa hyvin paljon. Olen etsinyt tutkimustani varten kirjallisuutta pääosin humanistisen maantieteen, filosofian fenomenologisen suuntauksen ja taidehistorian tieteenaloilta. Minua kiinnostaa paikan elämäkerrallinen tulkinta, joten tästä syystä olen jättänyt tutkimuksestani pois niin sanottua puhdasta maantiedettä käsittelevän kirjallisuuden.

Tutkimukseni tärkeimpänä teoreettisena lähtökohtana ovat maantieteilijä Pauli Tapani Karjalaisen artikkelit³⁷, joissa hän tarkastelee paikkojen elämäkerrallista tulkintaa. Havainnollistavina esimerkkeinä toimivat runot ja kirjallisuus, joiden kautta hän

³⁷ Artikkelit sijoittuvat vuosille 1997-2011

tarkastelee kerronnallisuutta ja minuuden muodostumista. Karjalaisen artikkeleista voidaan havaita ikään kuin läpileikkauksena elämäkerrallisen paikkatutkimuksen kehitys ja oivallukset. Hyödynnän hänen artikkeliansa tietoutta käsitteiden määrittelyssä sekä luvussa 4, jossa tarkastelen paikan elämäkerrallisuutta. Vuonna 2006 julkaistussa teoksessa *Paikka- eletty, kuviteltu, kerrottu* Karjalainen esittelee termin topobiografia. Artikkelissa *Topobiografinen paikan tulkinta* hän kuvailee elämäkerrallista paikkakokemusten tulkintaa. Karjalainen lähestyy paikan kokemista fenomenologisesta näkökulmasta. Artikkelin kautta löysin tutkimukselleni teoreettisen pohjan. Näkemykseni mukaan artikkeli kokoaa kaikki aiemmat kirjoitukset yhteen.

Teos *Paikka –eletty, kuviteltu, kerrottu* on ollut muidenkin artikkelien osalta hyvin merkittävä osa tutkielmani kirjallista aineistoa, erityisesti paikan ja kertomuksen suhdetta tarkasteltaessa. Maantieteilijä Yi-Fu Tuan on myös tarkastellut artikkelissa *Paikan taju: aika, paikka ja minus* ihmisen juurtumista paikkaan siten, että paikan tuntee omakseen. Artikkelin kautta ymmärsin paikkaan kiinnittymisen tärkeyden, jota käsittelem työssäni. Artikkelin avaa myös merkittävällä tavalla paikan monimerkityksellisyyttä. Paikan ja kertomuksen suhde ilmenee Jyrki Pöysän artikkelissa *Matkalla kaupunkiin ja aikuisuuteen - Nuoren joensuulaisen kirjoitettujen paikkakokemusten lähilukua*. Pöysä tarkastelee elämäkerrallista kirjoitettua kertomusta, josta hän paikantaa nuoren elämässä merkittäviksi muodostuneita paikkoja. FM Pihla Siim on kirjoittanut artikkelin *Paikkasuhteet maahanmuuttajien kertomuksissa*, jossa hän tarkastelee maahanmuuttajien paikkakokemuksia. Artikkelin merkittävyys tutkimukselleni ilmenee siinä, että hän tuo esille paikkakokemuksen sosiaalista puolta ja muiden ihmisten vaikutusta paikkakokemukseen. Näitä teemoja tarkastelen myös omassa tutkimuksessani.

Perinnetutkija Kirsi Laurén tarkastelee artikkelissaan ”*Metsässä suomalainen on kotonaan*” elämäkerrallisia kirjoitettuja kertomuksia. Hänen aineistonaan ovat olleet kirjoituskilpailusta saadut tekstit, joissa käsitellään omakohtaisia kokemuksia. Laurén kertoo metsän erityisestä merkityksestä suomalaisille ja siitä, miten suomalaiset ovat metsässä kuin kotonaan. Petja Aarnipuu on tutkinut väitöskirjassaan *Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana* sitä, miten tila rakentuu kuvausten ja kertomusten kautta. Kertojina ovat toimineet monet erilaiset toimijat. Linna on kertomusten aihe ja

samalla kerronnan väline. Oman tutkimukseni kohdalla Aarnipuun väitöskirja toimi hyvin mielenkiintoisena inspiraation lähteenä siitä, miten tilaa tai paikkaa voidaan tutkia kertomusten kautta. Samalla myös ymmärsin kuinka suuri merkitys kertomuksilla on tilan muodostumisessa. Vaikka Aarnipuu tutkii pääasiassa tilaa, voidaan hänen ajatuksiaan soveltaa myös paikan tutkimiseen.

Anne-Mari Forssin teos *Paikan estetiikka* toimi yhtenä merkittävänä kirjallisena lähteenäni, vaikka hän kirjoittaa arkkitehtuurin ja rakennusten suunnittelusta fenomenologian näkökulmasta. Hän tarkastelee teoksessaan paikan kokonaisvaltaista kokemista, mikä on hyvin kiinnostava tapa lähestyä paikkaa. Hän määrittelee erilaisia paikan kokemisen tapoja. Erityisen hyödyllisenä koen oman tutkimukseni kannalta hänen tapansa tarkastella paikkaa myös aistien kautta. Aistimellisuus osana kokemusta tulee erityisesti esille luvussa kolme.

Taidehistorioisija ja naistutkimuksen dosentti Kirsi Saarikangas on tutkinut tilan sukupuolittumista teoksessaan *Eletyt tilat ja sukupuoli*. Saarikangas pohtii artikkelissaan *Merkityksellinen tila: lähiöasumisen arkkitehtuurin, asukkaiden, menneen ja nykyisen kohtaamisena* lähiöasumista, muistia, muistoja ja elettyä tilaa. Teoksessa *Katseen rajat* hän kritisoi empiirisesti painottunutta taidehistoriaa, jossa on keskitytty liiaksi tilaan ja rakennuksiin fyysisinä objekteina. Saarikankaan artikkelit toimivat tilan määrittämisen apuna omassa tutkimuksessani.

Haastatteluaineiston keräämisessä ja analysoinnissa koin hyödyllisiksi *Haastattelu-* tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus teoksen sekä *Haastattelun analyysi*-teoksen. Näistä teoksista sain vinkkejä aineiston keräämiseen ja sen systemaattiseen analysointiin. Pertti Alasuutarin teos *Laadullinen tutkimus* toimi merkittävänä apuna tutkimusmetodin löytämisessä. Alasuutarin myös itsensä käyttämä juonirakennanalyysi oli sopiva tapa analysoida haastatteluaineistoa. Hänen esimerkinsä analyysin käytöstä olivat selkeitä ja johdonmukaisia.

Kulttuuritalo Annankatu 6:sta tehdyssä proseminaariryössä *Käyttäjensä näköinen kulttuuritalo- Nuorten elämää Anniksella* Susanna Vestervik ja Susanna Harjunpää ovat tarkastelleet teatterinuorten suhdetta Annikseen, joten tutkielmassa korostuu luonnollisesti teatteriharrastus. Kulttuurien tutkimukseen tehty proseminaariryö on

valmistunut vuonna 2003. Työssä on käytetty lähteenä haastatteluita, *Rajattoman ajan talo*-dokumenttia ja osallistavaa havainnointia. Proseminarityö toimii hyvänä, joskin pro gradua suppeampana, keskustelunavauksena Anniksesta.

2. Mitä aineisto kertoo?

2.1 Haastattelut aineistona ja analyysin kohteena

Tyypillisesti ensin tutustutaan aineistoon, sitä järjestetään ja luokitellaan eli koodataan, aineistoa analysoidaan ja sen jälkeen tulkitaan ja lopuksi aineiston kanssa keskustellaan. Nämä vaiheet luovat perustan aineiston kanssa keskustelemiselle eli analyttisten teemojen keskinäiselle vertailulle ja analyysiin perustuvien kokonaisuuksien tai vaikkapa teoreettisten mallien muodostumiselle. Aineiston kanssa keskustelu ja löydösten tulkitseminen mahdollistavat tulosten suhteuttamisen aiempiin tutkimustuloksiin ja teoreettisiin keskusteluihin.³⁸

Pertti Alasuutarin mukaan tarvitaan selkeä tutkimusmetodi, jotta aineistossa olevat havainnot voidaan erottaa tutkimuksen tuloksista. Metodi muodostuu havaintoja tuottavista käytännöistä ja operaatioista sekä säännöistä joiden mukaan näitä havaintoja voi edelleen muokata ja tulkita, niin että voidaan arvioida niiden merkitystä johtolankoina. Ilman kunnolla määriteltyä metodia, selkeitä sääntöjä siitä millaisista havainnoista on lupa mitäkin päätellä, tutkimus muuttuu helposti omien ennakkoluulojen empiiriseksi todisteluksi. Huonosti eksplikoitu metodi ja epämääräisen intuition varassa tehty analyysi ei anna aineistolle mahdollisuutta osoittaa tutkijan hypoteeseja vääräksi tai hänen tutkimusasetelmaansa kestävämmäksi.³⁹

Seuraavassa esittelen haastatteluaineiston tuottamiseen, luokitteluun ja analysointiin liittyvän tutkimusmetodin. Pääasiallinen tutkimusaineistoni koostuu henkilöhaastatteluista, joiden avulla pyrin kasvattamaan ymmärrystäni paikasta ja sen käyttäjistä. Lisäksi olen kasvattanut tietouttani *Rajattoman ajan talo* -dokumentin ja kirjallisten lähteiden avulla.

³⁸ Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 10-11.

³⁹ Alasuutari 2011, 82.

2.1.1 Aineistolliset lähtökohdat

Alkuperäinen ajatukseni oli tehdä kyselytutkimus, sillä ajattelin siten saavani laajemman käsityksen Annankatu 6:n käyttäjistä. Hylkäsin ajatuksen katsottuani Anniksesta kertovan dokumentin, jossa haastateltiin käyttäjiä ja tarkasteltiin heidän näkemyksiään paikasta. Ymmärsin haastattelujen antavan minulle yksityiskohtaisempaa tietoa paikan kokemisesta kuin kyselytutkimus. Puhun tässä kohtaa tila- ja paikkakokemuksista, sillä vielä haastatteluvaiheessa tutkimuskysymykseni ei ollut vielä rajautunut käsittelemään paikkaa.

Päädyin puolistukturoidun teemahaastattelun tekemiseen, sillä minulla ei ollut aiempaa kokemusta haastatteluiden tekemisestä ja halusin valmiin lomakkeen avulla varmistaa, että muistaisin kysyä oleelliset kysymykset. Liisa Tiittula ja Johanna Ruusuvuori kuvailevat puolistrukturoidun haastattelun tarkoittavan sitä, että joku näkökulma on jo päätetty ennen haastattelun tekemistä. Teemahaastattelu on tunnettu puolistrukturoitu haastattelumuoto, jossa käydään läpi samat teemat tai aihepiirit, mutta kysymysten järjestys ja muotoilu on vapaampaa.⁴⁰ Pelkäsin, että valmiin kysymyslomakkeen avulla johdattelisin informantteja⁴¹ liikaa, mutta havaitsin, että informanteille oli tärkeää, että he saivat valmistautua haastatteluun valmiin kysymyslomakkeen avulla. Lähetin haastattelukysymykset informanteille sähköpostitse noin viikkoa ennen haastattelua. Yhdelle haastateltavalle annoin kysymykset tulostettuna paperiversiona. Sähköpostiviestissä⁴² ja haastattelutilanteen alussa kerroin vielä lyhyesti tutkimuksestani. En määritellyt haastattelulomakkeessa käyttämiäni käsitteitä (paikka, kokemus) sillä koin tärkeänä, että haastateltavat saivat kertoa omista kokemuksistaan liittyen tilaan ja paikkaan oman ymmärryksensä kautta.

Muodostin haastattelurungon siten, että pääasiallinen teema oli käyttäjien kokemus tilasta ja paikasta. Kysymyslomake⁴³ oli kaikilla haastateltavilla lähes samanlainen, mutta työntekijöiden⁴⁴ kohdalla tein runkoon pieniä muutoksia. Haastattelurunko

⁴⁰ Tiittula, Ruusuvuori 2005, 11

⁴¹ Puhun informanteista sekä haastateltavista, mutta tarkoitan samaa asiaa

⁴² Liite 1

⁴³ Liite 2

⁴⁴ Liite 3

koostui perustiedoista ja varsinaisista tutkimuskysymyksistä. Lähtökohtaisesti olin kiinnostunut siitä, miten haastateltavat kertoivat omasta elämästään ja miten Annis liittyi heidän elämäänsä. Kysyin haastateltavilta heidän ensivaikutelmaansa Anniksesta ja miten heidän suhteensa paikkaan on muuttunut. Pyysin heitä kertomaan mieli- ja epämieluisan paikan Annikselta, mitä he yleensä tekevät siellä ja Anniksen vaikutuksesta heidän identiteettiinsä. Haastateltavat kuvailivat Annista paikkana ja sekä pohtivat sitä, että onko se helposti lähestyttävä paikka.

2.1.2 Aineiston kerääminen

Aloitin aineiston keräämisen keväällä 2013 tapaamalla kulttuuritalo Annankatu 6:n työnohjaaja Erja Lehtosen. Hänen avullaan ja muutamien tuttujien kautta sain tietoa haastateltavista. Haastatteluaineisto, josta tässä tutkielmassa esitän myös otteita, koostuu 11 harrastajan ja työntekijän haastattelusta. Haastateltavista neljä oli työsuhteessa, viisi oli miehiä ja kuusi naisia. He valikoituivat haastateltavikseni siitä syystä, että he edustivat Anniksen erilaisia käyttäjäryhmiä ja heillä oli kaikilla vuosien kokemus paikassa toimisesta. Pertti Alasuutari pitää tärkeänä, että haastateltavia ei tarkastella ”tasalaatuisina” yksilöinä tai havaintoyksikköinä, vaan otettaisiin huomioon informantit erilaisissa puhujan asemissa. Tutkimusta kokonaisuutena saadaan näin valotettua eri puolilta eikä se jää yksipuoliseksi.⁴⁵

Keräsin tutkimusaineistoni haastattelemalla annislaisia aikavälillä 5.4.-31.5.2013. Haastateltavat aikuiset olivat syntyneet vuosina 1946-1995. Päädyin haastattelemaan täysi-ikäisiä aikuisia tutkimuseettisistä syistä, sillä he saivat päättää omasta osallistumisestaan tutkimukseen ja toisaalta heillä oli pitkä kokemus paikasta. Sain haastateltavilta luvan käyttää heidän nimiään tutkielmassani ja he täyttivät haastattelulupomakkeen⁴⁶. Pohdin pitkään anonymiteetin ja nimen käytön välillä, mutta päädyin käyttämään nimiä siitä syystä, että halusin saada elämäkerrallisiin tulkintoihin inhimillisen otteen. Pelkät numerokoodit olisivat tuntuneet liian kaukaisilta. Tekemässäni taulukossa esittelen haastateltavat, mutta haastattelusitaateissa käytän heidän etunimiään.

⁴⁵ Alasuutari 2011, 49.

⁴⁶ Liite 4

Paikan kokemista tutkittaessa myös haastattelupaikalla on merkitystä. Haastattelut tehtiin pääosin Annankatu 6:n tiloissa, lukuun ottamatta yhtä haastattelua, joka tehtiin informantin kotona. Haastattelujen tekeminen ei sujunut täysin häiriöttä, mutta koen paikan merkityksen olleen tärkeämpi kuin täysin häiriöttömän haastattelun. Haastateltavilla oli mahdollisuus samaistua paremmin paikkaan ja tuntea tutun paikan turvallisuus. Paikkakokemus oli heille mahdollisimman välitön. Vaikutti myös siltä, että erityisesti työntekijöiden oli helpompi järjestää aikaa haastattelulle, kun ne tehtiin Anniksen tiloissa.

Haastattelutilanteet osoittautuivat välillä hyvin eläväisiksi, joten en noudattanut kysymysrunkoa orjallisesti. En ollut osannut miettiä kaikkia kysymyksiä etukäteen, mutta koin sen hyvänä asiana, sillä se auttoi minua näkemään asioita uudella tavalla. Havaitsin haastatteluita tehdessäni, että haastateltavilla oli selvästi odotuksia siitä, mitä odottaisin heidän vastaavan. Sosiologi Matti Hyvärinen kuvailee haastattelutilannetta odotuksiltaan monisuuntaiseksi. Haastateltava pyrkii suhteuttamaan sanomansa olettamiinsa haastattelijan odotuksiin. Haastattelijalla antaa luvan kertoa aiheesta laveasti, mutta siitä huolimatta haastateltava pohtii sitä, että onko kerrottu tarpeeksi kiinnostavaa haastattelijan kannalta ja etsii merkkejä oikeasta suunnasta.⁴⁷ Tämä tuli esille erityisesti haastattelun lopussa, kun kysyin, että haluaisiko haastateltava vielä kertoa jotain, mikä liittyy Annikseen ja hänen elämäänsä. Useasti haastateltavat vastasivat, että heille ei tule mieleen mitään ihmeellistä. Vaikka minua tutkijana kiinnosti kaikista eniten pienet ja heille tärkeät arkeen liittyvät asiat, haastateltavat olettivat minun keräävän ”ihmeellisiä” tarinoita. Tämä kertoo mahdollisesti siitä, että en osannut tuoda omia tavoitteitani tarpeeksi selkeästi esille.

2.1.3 Aineistoon tutustuminen

Haastattelun analyysi-kirjassa todetaan, että aineisto ei puhu eikä siitä itsestään nouse mitään vaan tutkijan lukemisen tapa, tulkinta ja valinnat ohjaavat ja jäsentävät aineiston käsittelyä.⁴⁸ Kuunnelllessani haastatteluja läpi ensimmäistä kertaa, tuntui että ne eivät vastanneet tutkimuskysymyksiini. Odotin aineistoni antavan minulle valmiita

⁴⁷ Hyvärinen 2010, 96, 111.

⁴⁸ Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 15.

vastauksia. Aloitin aineistoon tutustumisen kuuntelemalla kaikki haastattelut, jolloin sain hyvän yleiskuvan niistä. Haastattelut olivat pituudeltaan 15-50 minuutin välillä. Haastatteluiden tekemisen ja litteroinnin välissä oli neljän kuukauden tauko. Epäonnistuneelta tuntuneet haastattelut näyttäytyivät minulle aivan uudessa valossa.

Litterointi eli puhtaaksi kirjoittaminen on tutkijalla yksi tapa tehdä lähempää tuttavuutta aineiston kanssa.⁴⁹ Litteroin nauhoitetut haastattelut ensin sanasta sanaan hyvin tarkasti, mutta totesin että oman tutkimukseni kannalta niin tarkka työ ei olisi välttämätöntä. Tutkimukseni edetessä jouduin kuitenkin palaamaan tarkkaan litterointiin, sillä ymmärsin tutkimuksen etenemisen olevan vaikeaa ilman sitä. Litteroin äänitetyt haastattelut sanamuodollisesti mahdollisimman tarkkaan. Haastatteluissa oli kohtia joista en saanut selvää taustalta kuuluvien äänien vuoksi. Rajasin litterointivaiheessa pois muutamia tarinoita, sivujuonteita, mitkä eivät liittyneet millään tavalla aiheeseen. Nauhoitettujen haastatteluiden kesto oli yhteensä noin 372 minuuttia. Litteroidun tekstin pituus on 147 sivua rivivälillä 1,5 ja kirjasinkoolla 12. Havainnollistan sitaateilla eli aineisto-otteilla yksilön näkökulmaa asioihin. Olen tehnyt myös jonkin verran rajausta sitaattien suhteen, sillä olen ottanut pois täytesanoja (niinku, tota, öö) ja lyhentänyt joitain sitaatteja.

Luin läpi jokaisen litteraation moneen kertaan ja tein alustavia havaintoja aineistosta. Havaitsin aineistossa samankaltaisuuksia, mutta myös eroavaisuuksia liittyen työntekijöiden ja harrastajien rooleihin. Rooleilla oli vaikutusta paikan kokemiseen ja haastatteluvastauksiin ja tämä oli tärkeä huomio elämäntarinoiden tarkastelussa. Jyrki Pöysä on tarkastellut kirjoitettuja kertomuksia ja niissä ilmeneviä paikkakokemuksia lähiluvun keinoin. Hänen mukaansa kokemuskuvauksia ei voi tarkastella raportinomaisesti vaan jokainen kokemuskuvaus on sisäisen maailman ja kulttuuristen assosiaatioiden kohtauspiste, sellaisena aina epätyypillinen ja ainutlaatuinen.⁵⁰

2.1.4 Juonirakenneanalyysi luokittelun ja analyysin apuna

Luin tutkimusmetodeja käsittelevää kirjallisuutta lähes koko tutkimusprosessin ajan. Sain jatkuvasti uusia ideoita luokitteluun ja analyysiin enkä saanut päätettyä, mikä

⁴⁹ Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 13.

⁵⁰ Pöysä 2006, 157.

niistä olisi sopivin omaan tutkimukseeni. Luokittelun tehtävänä on aineiston järjestelmällinen läpikäynti tutkimusongelman, keskeisten käsitteiden ja lähtökohtien määrittämällä tavalla.⁵¹ Kokeilin muutamia luokittelumenetelmiä, mutta ne eivät tuntuneet toimivilta. Tutkimukseni kerronnallinen luonne sai minut tutustumaan Pertti Alasuutarin juonirakenneanalyysiin⁵².

Alasuutarin mukaan juonirakenneanalyysin oivallinen tutkimuksen apukeino erityisesti silloin, kun aineistona on laajoja tekstikokonaisuuksia. Analyysissa tehtävän tyypittelyn kautta aineistosta saadaan hallittavampi. Alasuutari on tutkinut juonirakenneanalyysin avulla esimerkiksi elämäntarinoita, jossa kyseinen metodi mahdollisti elämäntarinoiden heijastaman maailmankuvan ja minäkäsityksen tutkimisen.⁵³ Päätin käyttää juonirakenneanalyysia luokittelun apuna, sillä havaitsin sen olevan hyödyllinen ja selkeä tapa luokitella aineistoa. Kiinnostuin metodista myös siitä syystä, että Alasuutari on käyttänyt sitä aiheeltaan samantyyppisessä tutkimuksessa.

Alasuutarin mukaan aineistolähtöisyys on tärkeää juonirakenneanalyysissa. Teksteistä etsitään niissä itsessään olevia rakennepiirteitä eikä niitä tyypitellä ulkoapäin määriteltyjen kriteerien mukaan.⁵⁴ Käytän juonirakenneanalyysia soveltavasti ja omaan tutkimukseeni sopivasti. Aloitin juonirakenneanalyysin tekemisen tarkastelemalla jokaista litteraatiota erikseen. Säilytin alkuperäiset litteraatiot ja kopioin jokaisen niistä uudelle tiedostolle. Aloin tarkastelemaan ja lukemaan litteraatioiden kopioita. Kirjasin omia kommenttejani litteraation lomaan erottuvalla punaisella värillä. Juonirakenneanalyysin kehittäjä Vladimir Propp kehottaa vertailemaan kertomuksia ja niistä tehtyjä juonitiivistelmiä toisiinsa, jotta löydettäisiin kertomuksen abstraksti sisältö. Vertailemalla päästään lähemmäs kertomuksen rakenteellisia piirteitä. Juonirakenteen tutkiminen auttaa löytämään kertomusten väliset erot ja yhtäläisyydet

⁵¹ Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 18.

⁵² Juonirakenneanalyysi kehitettiin alun perin kertomusten luokittelukriteerien parantamiseen, sillä metodin ensimmäisenä kehittäjänä pidetty Vladimir Propp oli tyytymätön aiemmin tehtyihin tyypittelyihin. Proppin tutkimukset keskittyivät satuihin, joiden tutkimuksessa hän hyödynsi metodologiaa. Luokittelu juonirakenteen mukaan vahvisti Proppin mukaan satutypologiaa. Juonirakenneanalyysia on myöhemmin käyttänyt Will Wright luokitellessaan lännenelokuvia sekä Pertti Alasuutari luokitellessaan elämäntarinoita. Alasuutari 2011, 129.

⁵³ Alasuutari 2011, 128-132.

⁵⁴ Alasuutari 2011, 134.

sekä merkitysrakenteet. On tärkeää ymmärtää, että kertomuksissa voi esiintyä monia tasoja.⁵⁵

Pertti Alasuutarin mukaan juonirakenneanalyysi voidaan aloittaa juonitiivistelmien tekemisellä. Jokaiselle juonenkäänteelle annetaan kuvaava nimi ja numero/kirjain.⁵⁶ Juonitiivistelmät kuvaavat elämäntapahtumia ja kulttuutitalon roolia eri elämäntilanteissa. Järjestin litteraatiot kronologiseen järjestykseen numeroimalla. Laitoin aina numeron sen aineisto-otteen perään, missä kohtaa tarinaa se esiintyi. Näin juonitiivistelmistä muodostui kronologisesti järjestyneitä. Etenenin järjestyksessä jokaisen litteraation kohdalla. Poimin pääkohdat niistä litteraatio-otteista, jotka olin numeroinut. Lisäksi nimesin mielestäni juonitiivistelmän kannalta olennaiset juonenkäänteet kirjaimilla JK. Juonenkäänteet ovat siis sellaisia juonitiivistelmän kohtia, joilla on vaikutusta juonen kulkuun. Seuraavassa Auran litteraatioon perustuvassa esimerkissä havainnollistan juonitiivistelmän tekemistä Alasuutarin juonitiivistelmämallia mukaillen:

- 1) Äidin mukana Annikselle JK
- 2) Lapsuudessa paikka jossa vain käytiin
- 3) Teatteritoimintaan mukaan noin 7-8-vuotiaana JK
- 4) Noin 11-vuotiaana ekalle Leikkiteatterikurssille
- 5) Teini-ikäisenä (13-14) teatteria ja hengailua
- 6) Muutto Turkuun lukioon, kävi paljon Porissa JK
- 7) Kohtaamispaikka kavereille
- 8) Muutto ulkomaille JK
- 9) Käy Anniksella enää vierailulla ja vapaaehtoisena

Haastattelun analyysi -kirjassa sanotaan, että aineiston rajaaminen on tehtävä perustellusti ja johdonmukaisesti. Valinnan perusteluihin vaikuttavat tutkimusongelma ja -kysymykset sekä tutkimuksen tavoitteet. Rajausta tehdessä kannatta miettiä, että rajattu aineisto vastaa tutkimuskysymyksiin riittävällä tavalla. Tutkimuksen olisi tuotettava luotettavaa ja jollain tapaa yleistettävää tietoa.⁵⁷ Aineistoni laajuudesta

⁵⁵ Alasuutari 2011, 130-131.

⁵⁶ Alasuutari 2011, 128-132.

⁵⁷ Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 15-17.

johtuen jouduin tekemään rajausta. Tutkimuskysymykseni määritti myös aineiston rajaamista, joten jätin tutkimuksen ulkopuolelle sellaisia kohtia, joissa käsiteltiin Annista enemmän fyysisenä paikkana kuin henkisenä. Poisrajatuissa otteissa kuvailtiin Anniksen fyysistä muutosta rakennuksena ja esimerkiksi graffiteja. Rajasin aineistostani pois myös Annista koskevat ennakkoluulot, sillä otokseni ei olisi ollut riittävä ulkopuolisten ennakkoluulojen tarkastelemiseen. Julkisen ja yksityisen tilan problematiikan käsittelyn rajasin myös pois, sillä vastaukset olivat hyvin homogeenisiä. Tästä syystä koin, että kyseisillä vastauksilla ei ole tutkimusta edistäväää roolia. Pertti Alasuutaria lainatakseni:

*Jos aineisto koostuu pienestä joukosta yksilöhaastatteluja, sen pohjalta ei voi yrittääkään vastata esimerkiksi kysymykseen siitä, miten tamperelaiset suhtautuvat ulkomaalaisiin. Tällaiseen kysymykseen vastaamiseen tarvittaisiin edustava otos.*⁵⁸

Alasuutarin mukaan usein on hyödyllistä eritellä myös juoneen kuulumattomia lauseita, joissa kertoja kommentoi tarinaansa. Hän käyttää esimerkkinä omaa tutkimustaan. Kertoessaan elämänvaiheistaan alkoholiongelmista kärsinyt mies voi esimerkiksi kertoa päättäneensä käyttää itsekuriaan ja olla juomatta, korostaen että kaikki on itsestä kiinni, tai hän voi kertoa järjestäneensä elämänsä niin että muut ihmiset tai ulkoiset olosuhteet estävät häntä juomasta tai pitävät sen tietyissä rajoissa.⁵⁹ Aineistooni jäi myös juonta selittäviä kohtia, mitkä eivät kuitenkaan olleet varsinaisia juonenkäänteitä. Nämä aineisto-otteet kuvasivat olennaisesti henkilöiden elämää, joten säästin ne lisätietoa varten. Alleviivasin myös litteraatioista sellaisia kohtia, jotka selittävät juonitiivistelmässä olevia asioita. Alasuutarin mukaan juonellisia kertomuksia ei voida pelkistää vain niiden sisältämään juonirakenteeseen. Kertomus on aina kokonainen esitys, jossa kertoja tavalla tai toisella perustelee esimerkiksi johdattelemalla sen, miksi tarinansa kertoo.⁶⁰

Alasuutari muistuttaa, että tutkimustulos ei kuitenkaan synny vielä juonitypologian kautta vaan se antaa vasta alkuvaihetta paremmat edellytykset tehdä kertomusten

⁵⁸ Alasuutari 2011, 83.

⁵⁹ Alasuutari 2011, 141.

⁶⁰ Alasuutari 2011, 140.

pohjalta johtopäätöksiä muusta kuin vain tekstien todellisuudesta. Usein juonirakenne on tie kohti tulkintoja kertomusten merkitysrakenteesta. Voidaan sanoa, että kun juonirakenneanalyysin avulla on todettu tutkittavien kertomusten olevan ilmisällöltään toisistaan poikkeavia muunnelmia tietystä tai tietyistä juonirakennetyypeistä, tutkimuksessa voidaan edetä pohtimalla ja tekemällä johtopäätöksiä siitä, miksi juonirakenteet ovat juuri sellaisia kuin ovat ja mitä ne kertovat muusta todellisuudesta.⁶¹

2.1.5 Aineiston analyysi

Analyysin aloittaminen on kuin kohtaisi uuden, tuntemattoman ihmisen, jonka kanssa tulisi kuitenkin viettää paljon aikaa ja tulla hyvin tutuksi. Tämä tekee analyysin aloittamisesta haastavaa.⁶² Itselleni kävi myös samoin, sillä koin aineiston analysoinnin aloittamisen vaikeaksi. Päästyäni alkuun juonitiivistelmien tekeminen sujui yllättävän nopeasti, vaikka koin haastavana tiivistää asioita yhteen lauseeseen. Tein juonitiivistelmistä vielä tiivistelmiä ja kokosin ne yhteen tiedostoon vertailun helpottamiseksi. Niiden avulla aloin hahmottamaan aineistossa esiintyneitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Alasuutarin mukaan laadullinen analyysi koostuu kahdesta vaiheesta, havaintojen pelkistämisestä ja arvoituksen ratkaisemisesta. Tällaisen erottelun voi tehdä vain analyttisesti; käytännössä ne nivoutuvat aina toisiinsa.⁶³

Tutkimusongelma suuntaa sitä, mikä valikoituu analyysin välineistöksi ja havaintoyksiköksi aineistoa läpikäydessä, koodattaessa ja tulkitessa. Samalla tutkimusongelma ohjaa myös aineistosta tehtäviä empiirisiä ja teoreettisia päätelmiä.⁶⁴ Alasuutarin mukaan juonellisuuden voi analysoitavassa aineistossa ottaa huomioon monella tapaa ja monesta syystä. Voidaan esimerkiksi ajatella, että tutkija ei ole kiinnostunut kuin jostain tietystä aiheesta tai teemasta, jota teksti toisin paikoin käsittelee.⁶⁵ Ensivaikutelma ja ensimmäinen vierailu Anniksella ovat olleet tärkeitä

⁶¹ Alasuutari 2011, 134-135.

⁶² Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 9.

⁶³ Alasuutari 2011, 39-40.

⁶⁴ Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 10-11.

⁶⁵ Alasuutari 2011, 127.

juonenkäänteitä lähes kaikkien haasteltavien elämässä, joten ensimmäinen ryhmä muodostui sen ympärille. Vertailun avulla aloin hahmottamaan ensivaikutelman kohdalta erilaisia tasoja. Nämä ensivaikutelman tasot olivat oman tilan tarve ja perhe. Seuraava merkittävä ryhmä alkoi muodostumaan paikkaan kiinnittymisen ympärille eli miten paikassa alettiin viettämään enemmän aikaa kuin ennen. Paikkaan kiinnittymiseen liittyivät aistikokemukset, yhteisö ja yhteisöllisyys ja paikan kodinomaisuus. Juonitiivistelmiä vertailemalla havaitsin myös kolmannen ryhmän, joka liittyi muutokseen. Se ilmeni ajan ja paikan käytön muutoksena, harrastuksen ja työn kautta sekä paikan muutoksena. Vielä omaksi tasokseen tuli minuus. Jokaisen haastateltavan juonitiivistelmä on omanlaisensa, mutta seuraavassa havainnollistan Auran juonitiivistelmän tiivistelmällä tasojen muodostumista:

1) Ensivaikutelma	Perhe
2) Teatteriharrastuksen aloittaminen	Perhe
3) Teini-ikä	Harrastajasta
	aktiiviksi
4) Muutos	Muutos
5) Toinen muutos	Muutos
6) Vierailijana	Minuus

Käytyäni läpi kaikki tiivistelmät aloin hahmottamaan lukujen teemoja. Sisällysluettelo koki muodonmuutoksen moneen kertaan. Ajatus varsinaisesta pääluvusta alkoi muodostumaan näiden kolmen ryhmän ympärille. Kirjoitin asioita muistiin koko analysointiprosessin ajan, sillä se selkeytti tutkimusta. Luvun viisi pääasialliseksi teemaksi alkoi muodostua *eletyn paikan* käsite, mihin muutos liittyy vahvasti. Siihen liittyen ensivaikutelma kuvasi sitä, miten paikkaan tullaan ensimmäistä kertaa ja mitkä asiat siihen liittyvät. Ensivaikutelmasta siirrytään siihen, että paikasta tulee tuttu ja siellä vietetään enemmän aikaa kuin ennen. Elämässä tapahtuvat muutokset muistuttavat paikan olemassa olosta. Loppuen lopuksi kaikesta tästä muodostuu minuus, identiteetti. Topobiografian elementit aika, paikka ja minuus ovat luvun taustalla vahvasti.

Tutkimusvaiheiden täydellinen erottaminen toisistaan on haastavaa. Koin kaoottisena sen, että tein analyysia ja kirjoitustyötä samaan aikaan, vaikka se myös selkeytti tutkimustani. Tutkielman kirjoitusvaiheessa olen pyrkinyt käyttämään keräämääni aineistoa niin havainnollistavina esimerkkeinä, elävöittämässä tutkimustekstiä kuin perustelemassa tutkintojani. Luku viisi painottuu haastattelusitaattien käyttöön. Olen pyrkinyt hyödyntämään aineistoani monipuolisesti, jotta sen avulla voitaisiin saada mahdollisimman kiinnostava kuva kulttuuritalo Anniksesta paikkana.

3. Tehdasrakennuksesta kulttuuritaloksi

3.1 Tapaus Annankatu 6

Tarkastelen tässä luvussa kulttuuritalo Annankatu 6:n historiallista prosessia, sillä mielestäni se on tärkeää, jotta voidaan ymmärtää paikan nykytilannetta. Esittelen ensin talonvaltausta kansallisella tasolla ja siirryn siitä Anniksen historialliseen prosessiin. Esittelyn tarkoitus on antaa suuntaviivoja kulttuuritalon vaiheista eikä tarkoitukseni ole tehdä tyhjentävää selvitystä rakennuksen historiasta. Taru Peltolan mukaan vuoropuhelu ilmiöiden erityispiirteiden ja yleisempien havaintojen välillä tulee näkyväksi monin tavoin. Tapaus voi olla uniikki, mutta päämääränä ei ole ainutlaatuisuuden kuvaus sen itsensä vuoksi, vaan ilmiöiden ymmärtäminen ainutlaatuisten ominaisuuksiensa ja niiden taustalla olevien asiayhteyksiensä välisenä vuoropuheluna. Vuoropuhelu ilmiöiden erityispiirteiden ja yleisempien havaintojen välillä tulee näkyväksi monin tavoin esim. vertailemalla.⁶⁶

Tapaustutkimuksellinen ote ilmenee luvussa siten, että tutkin Annista omana tapauksenaan, mutta samalla vertaan sitä muihin vastaavanlaisiin tapauksiin. Tämä luku sitoo tutkimuksen osaksi paikallista historiaa, mutta myös osaksi laajempia yhteiskunnallisia ilmiöitä kuten nuorisokulttuuria, talonvaltauksia ja kulttuuritilojen syntyä ja kehitystä. Täten Annis asettuu osaksi tärkeää sosiokulttuurista kehitystä. Liisa Häikiön ja Vivi Niemenmaan mukaan tapaustutkimuksen erityisyys on siinä, että se pyrkii hahmottamaan tiettyä ilmiötä eri näkökulmista: sen avulla voidaan tulkita kulttuurisesti tai historiallisesti tärkeää ilmiötä, antaa ääni marginaalisille tai

⁶⁶ Peltola 2007, 112.

yhteiskunnassa näkymättömille ryhmille tai tuottaa uusia teorioita tai testata vanhoja.⁶⁷

3.1.1 Nuorille tiloja

Vapaa-ajan vietto tuli mahdolliseksi sotien jälkeen, sillä ihmisillä oli aikaa kulutettavaksi. Kaupungissa vapaa-aika erottui selvemmin työajasta, toisin kuin maaseudulla. Elintason nousu sekä työaikojen lyheneminen mahdollistivat harrastustoiminnan.⁶⁸ 1960-luvun monitoimitalohankkeet liittyivät nuorisokulttuurin murrokseen. Teini-ikäisten vapaa-ajan viettoon oli tarjolla lähes tulkoon vain valvottuja ja organisoituja paikkoja. Partioon ja poliittisiin nuorisoseuroihin kohdistettiin tekemisen into.⁶⁹ Helsingissä todistettiin 1970-luvun lopulla nuorisotyöttömyyden aiheuttamaa turhautumista, kun nuoret purkivat pahaan oloaan jengisotiin. Tappelujen taustalla olivat kulttuurinen identiteettikriisi ja taloudellinen lama. Ensimmäinen täysin kaupunkilaistunut sukupolvi vasta opetteli suvaitsevaisuutta ja moniarvoisuutta.⁷⁰ Kasvatussosiologian klassikko Karl Mannheimin mukaan nuorilla on tuore kontakti yhteiskuntaan. Nuoret kykenevät kritisoimaan ja muuttamaan yhteiskuntaa sekä kulttuuria ja heille muutokset ovat itsestään selviä, toisin kuin vanhemmalle sukupolvelle.⁷¹ Talonvaltaus⁷² voidaan nähdä niin kritiikkinä nuorten tilanpuutteelle kuin tarpeena ravisuttaa jämähtäneitä kulttuurirakenteita.

Talonvaltausten laajuuteen eri maissa ja eri ajan kohtina ovat vaikuttaneet poliittiset, historialliset ja kulttuuriset seikat. Hollannissa talonvaltaus on ollut yleisintä, mutta sitä on harjoitettu suhteellisen laajassa mitassa myös Italiassa, Isossa-Britanniassa ja Saksassa.⁷³ Vuonna 1968 useita länsieurooppalaisia yliopistoja oli vallattu tai ainakin julistettu vallatuksi, joten Suomen talonvaltausten esikuvat löytyivät ulkomailta. Tiedonvälitys tehostui television myötä ja talonvaltauksen ideologiaa alettiin omaksua myös Suomessa. Suuret ikäluokat tulivat teini-ikään ja alkoivat

⁶⁷ Häikiö, Niemenmaa 2007, 45-46.

⁶⁸ Koivuniemi 2004, 476.

⁶⁹ Rantanen 2000, 88.

⁷⁰ Rantanen 2000, 97.

⁷¹ Puuronen 2006, 15.

⁷² Tyhjän rakennuksen luvaton haltuun otto. Mikola 2008, 4.

⁷³ Mikola 2008, 10.

kapinoimaan perinteisyyttä vastaan.⁷⁴ Tyhjilleen jääneet asuin- ja teollisuuskiinteistöt ja yhteiskunnan reuna-alueet tarjosivat mahdollisuuden toteuttaa omien ihanteiden mukaista elämäntapaa. Tästä hyvänä esimerkkinä on Christiania Köpenhaminassa.⁷⁵

Lyhytikäiset monitoimitalojen yritelvät Helsingissä olivat Lönnän talo vuonna 1968 sekä Kallion Kill City kymmenen vuotta myöhemmin.⁷⁶ Helsingin Ruoholahdessa sijainnut Lepakkoluola päätyi monitoimitalon ajatusta silmällä pitäen seuraavaksi valtauksen kohteeksi vuonna 1979.⁷⁷ Rakennus oli toiminut aiemmin maalivarastona ja sittemmin alkoholistien yömajana. Valtauksen ensisijaisena tavoitteena oli rakennuksen siivoaminen. Valtaus ei tullut Helsingin kaupungille suurena yllätyksenä, sillä Elävän musiikin yhdistys (ELMU) oli ennen valtaamista anonut kulttuuriasiain-, nuorisiasiain- ja kiinteistölautakunnalta mahdollisuutta muuntaa varasto kulttuurikäyttöön. Elmu toimi neuvottelevana tahona kaupungin kanssa ja lopulta lopuksi kaupunki luovutti talon Elmun käyttöön. Varsinaisen valtauksen toteutti kansalaisaktivisti Teemu Lehto tovereineen.⁷⁸ Talon muutostyöt aloitettiin välittömästi. Rakennuksen musiikkitaloksi muuntaminen vaati mittavia korjauksia ja rakenteellisia muutoksia.⁷⁹ Lepakkoluolan valtausta on verrattu vuoden 1968 Vanhan Ylioppilastalon valtauksen. Yhdistävänä tekijänä näissä valtauksissa oli tehokas koneisto. Valtauksissa oli kuitenkin myös mittavia eroja, sillä Vanhan valtausta pidettiin lähinnä symbolisena vallankaappauksena, olihan kyseessä opiskelijoiden oma rakennus. Lepakosta haluttiin saada monitoimitalo kaikkien käyttöön.⁸⁰ Omaehtoisen kulttuurikeskus Lepakon tarina loppui rakennuksen purkamiseen vuonna 1999.⁸¹

Lepakon myötä teollisuuskiinteistöjen uusiokäyttö alkoi yleistyä.⁸² Lahdessa Häklin huonekalutehtaan valtauksen esikuvana pidettiin Lepakon valtausta. Rakennuksen osoitteen mukaan nimetty Sammonkatu-liike koostui elävänmusiikinyhdistyksen ihmistä ja eläkeläisistä. Liike järjesti vuonna 1980 toritilaisuuden vauhdittaakseen

⁷⁴ Rantanen 2000, 86-88.

⁷⁵ Rantanen 2000, 86-87.

⁷⁶ Rantanen 2000, 88.

⁷⁷ Rantanen 2000, 81-86.

⁷⁸ Rantanen 2000, 81-86.

⁷⁹ Rantanen 2000, 109.

⁸⁰ Rantanen 2000, 86.

⁸¹ Rantanen 2000, 175.

⁸² Rantanen 2000, 9-11.

hanketta ja kaksi vuotta myöhemmin vietettiin Nuorisokeskuksen avajaisia. Tampereella järjestettiin vuonna 1979 mielenosoitus, jotta keskustaan saataisiin nuorisotila ja mielenosoitus päättyi nuorisotoimiston valtaukseseen. Kuusi vuotta myöhemmin Nuorten toimintakeskus Vuoltsu avasi ovensa Tampereella. Turussa Auran Panimon valtaaminen vuonna 1984 ei sujunut ongelmitta, sillä poliisit poistivat nuoret rakennuksesta saman päivän aikana. Kaupunki nosti valtaajia vastaan syytteen, sillä Panimon tiloissa oli rikottu Turun sähkölaitoksen omaisuutta. Loppuen lopuksi syytteestä kuitenkin luovuttiin. Nuoret olivat perustaneet Auran Panimo ry:n ajamaan tilojen kunnostamista ja nuorisolautakunta perusti samannimisen toimikunnan. Vuonna 1987 Panimon tilat luovutettiin nuorten käyttöön.⁸³ Nokian entiseen Kaapelitehtaaseen syntyi taiteilijayhteisö vuonna 1989.⁸⁴

Elina Mikolan mukaan 2000-luvun talonvaltausliikkeiden painotukset ovat muuttuneet verrattuna aiempiin talonvaltausliikkeisiin. Autonomisten tilojen⁸⁵ luomisessa on kyse halusta toimia omaehtoisesti, ei-kaupallisista lähtökohdista ja ilman ulkopuolista ohjausta ja hallintaa.⁸⁶ Sosiaalikeskusten autonomisuus eli itsehallinnollisuus tarkoittaa, että tilan säännöistä ja käytöstä päättävät käyttäjät itse. Toiminta perustuu usein vapaaehtoisuuteen eikä sillä tavoitella voittoa.⁸⁷

3.1.2 Panimoteollisuudesta tekstiiliteollisuuteen

Oluenpanija Elias Wessmann rakennutti vuonna 1873 Porin Annankadulle⁸⁸ toiseen kaupunginosaan tontille 69 kivisen kellarirakennuksen ja maanpäällisen ullakko-osan. Rakennuksen suunnitteli Alpo Sairanen. Wessmanin panimo vaihtoi omistajaa myöhemmin 1870-luvun lopulla, mutta konkurssi uhkasi yritystä jo vuonna 1895. Panimomestari Ernst Asplund osti rakennuksen ja jatkoi siellä oluen sekä virvoitusjuomien valmistusta. Omistussuhteiden muutoksesta huolimatta juomien

⁸³ Lehtonen 2013, 226-229

⁸⁴ Rantanen 2000, 9-11.

⁸⁵ Autonomisen tilan konsepti on italialainen. Vallattuihin taloihi perustetut itsehallinnolliset kulttuuri – ja toimintatilat ovat toimineet vaihtoehtoisen kulttuurin ja politiikan tukikohtina 1970-luvulta lähtien. Mikola 2008, 13.

⁸⁶ Mikola 2008, 4.

⁸⁷ Mikola 2008, 13.

⁸⁸ Pyhän Annan tähdistön mukaan nimetty Annankatu oli olemassa jo talon rakentamisen aikaan. Vuonna 1928 kadunnimikomitea ehdotti muiden muassa Annankadun nimen säilyttämistä, jonka kaupunginvaltuusto myös hyväksyi. Satakunnan museon verkkosivut.

valmistus jatkui vielä 1900-luvulla. J.Saarenheimo suunnitteli rakennukselle tunnistettavat kaari-ikkunat.⁸⁹

Kirjapainotoiminta alkoi vuonna 1935 Honkasen kirjastomon muuttaessa rakennukseen. Tuotannon laajentumisen myötä rakennus sai toisen kerroksen ja ullakon sekä rakennus kasvoi leveyttä ja pituutta. Arvo J.Suomi oli tehnyt piirustukset vuonna 1938 ja rakennuksen ulkomuoto on pysynyt lähes muuttumattomana siitä asti. Honkasen kirjastomo joutui lopettamaan konkurssin tultua vuonna 1958.⁹⁰ Helmikuussa 1963 Honkasen perikunta myi Porin kaupungille rakennuksen ja tontin.⁹¹ Tekstiilituotanto oli se teollisuudenala, jolla jatkettiin teollista tuotantoa. Annakadun paitatehdas laajensi toimintaansa kolmanteen kerrokseen, jolloin rakennuksen kapasiteetti oli täydessä käytössä. Teollinen tuotanto loppui Annankatu 6:ssa vuonna 1980.⁹²

3.1.3 Kulttuuritalon vaiheet

Tärkeä käänne Porille sekä Annankatu 6:lle oli vuosi 1964, kun Pori sai kulttuurilautakunnan. Sulo A. Savosta tuli kulttuurilautakunnan puheenjohtaja ja kulttuurisihteeri vuosiksi 1964-1992. Savo puolusti Annankatu 6:n säilymistä vaikeina aikoina.⁹³ Vuonna 1973 Porin nuorten tilojen puutteeseen haettiin ratkaisua vuokraamalla työväentaloilta tiloja nuorille. Työväentalojen yhteydessä olevia nuorisotiloja oli kymmenkunta eri puolilla kaupunkia. Keskikaupungilta nuorisotila kuitenkin puuttui, vaikka nuoriso oli sitä jo pitkään kaivannut.⁹⁴ Kaikille nuorille odottaminen ei enää riittänyt vaan tarvittiin toimintaa. ELMU⁹⁵-liikkeen porilainen vastine PELMU valtasi kaupungin omistaman tyhjänä olleen makasiinirakennuksen vuonna 1979.⁹⁶

⁸⁹ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

⁹⁰ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

⁹¹ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

⁹² Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

⁹³ Toivonen 2008, 91, 106.

⁹⁴ Lehtonen 2013, 162-164.

⁹⁵ Elävän musiikin yhdistys.

⁹⁶ Koivuniemi 2004, 491-92.

Annankatu 6:n teollisen tuotannon loputtua nuorten tilan tarve kohtasi tyhjillään olleen rakennuksen. Annankatu 6:n valtaaminen sijoittui 1980-luvun taitteeseen, jolloin nuorilla oli pulaa omasta tilasta. Erityisesti musiikki- ja teatteriharrastuksen kasvu ajoi hanketta eteenpäin.⁹⁷ Porissa toimittiin osana laajempaa talonvaltausliikettä.⁹⁸ Nuorille pelkkä puhe ei riittänyt vaan vaadittiin toimintaa. Noora Männistö toimi Porin teatterinuorten ohjaajana, kun silloinen Porin työväenopiston rehtori Timo Koivisto ilmoitti, että ryhmän tulisi etsiä uusi harjoituspaikka. Työväenopiston auditorion tilat olivat käyneet isolle ryhmälle ahtaaksi. Nuoret olivat omatoimisesti etsineet sopivia tiloja ja käyneet kurkkimassa rakennusten ikkunoista.⁹⁹ Työväenopiston lähellä sijainnut Annankatu 6:n rakennus oli tyhjillään, lukuun ottamatta tontin kulmarakennuksessa toiminutta piirustuskoulua.¹⁰⁰ Porin Lyseon iltalinjaa käynyt Erja Lehtonen huomasi tyhjillään olleen rakennuksen¹⁰¹. Ennen virallista lupaa talon käyttöön, Lehtonen ja muutamat muut nuoret vierailivat Anniksella salaa. Avaimet saatiin teatterinuorissa olleen tytön poikaystävän isältä, joka oli toiminut tekstiiliyrityksen johtajana. Rakennuksen valtaaminen kulttuurikäyttöön sujui siististi ja teatterin tekeminen aloitettiin heti. Harrastajat tekivät suuren työn remontoimalla ja siivoamalla kaupungin omistaman kiinteistön.¹⁰²

Rakennuksen historiallinen prosessi sai aivan uuden käänteen, kun Porin teatterinuoret saivat virallisen luvan Annankatu 6:n käyttöön ottamiseen.¹⁰³ Talo luovutettiin nuorten käyttöön vuonna 1980, vaikka se herättikin vastustusta.¹⁰⁴ Sulo A. Savon mukaan kertoo vanhoilliset piirit eivät ymmärtäneet sitä, että nuorille annettaisiin tila, jossa he vain käyttäytyisivät huonosti ja joisivat olutta.¹⁰⁵ Nuoret kuitenkin osoittivat omatoimisuutta ja vastuullisuutta.

⁹⁷ Toivonen 2008, 91.

⁹⁸ Koivuniemi 2004, 491-92.

⁹⁹ Noora Männistön haastattelu 22.5.2013.

¹⁰⁰ Koivuniemi 2004, 491-92

¹⁰¹ Laine, Katriina. SK 30.11.1996.

¹⁰² Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹⁰³ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹⁰⁴ Koivuniemi 2004, 491-92.

¹⁰⁵ Toivonen 2008, 108.

Noora Männistö kertoo olleensa aikuisena vastuussa taloa koskevien papereiden ja anomusten täyttämisestä.¹⁰⁶ Janne Toivosen kirjassa kuvaillaan, että kesällä 1981 Noora Männistö polki pyörällä virastosta toiseen, takatelineellä istui talon kunnostusta suunnitellut Marjatta Utriainen. Paperisodan jälkeen kaupunki suostui antamaan rahaa talon kunnostamiseen. Sillä ostettiin tarvikkeet ja palkattiin korjaukseen ammattitaitoinen johto.¹⁰⁷

Vuosi 1982 oli merkittävä, sillä tuolloin Porin kaupunki siirsi Porin elävänmusiikin (PELMU) yhdistykselle myöntämänsä remonttirahat Annankatu 6:n remontoimiseen. Pelmu hyötyi siirrosta, sillä se pääsi osalliseksi Anniksen moninaisesta kulttuuritarjonnasta.¹⁰⁸ Rakennus muuntautui harjoittelu- ja esiintymistiloiksi nuorisoteatteriryhmille ja yhtyeille. Musiikin ja teatterin tuottaminen alkoi hyvin nopeasti ja vakiinnutti paikkansa kulttuuritalossa. Toiminta perustui lähes täysin vapaaehtoisuuteen. Anniksella on jo alusta asti haluttu antaa mahdollisuus lapsille ja nuorille toteuttaa itseään ja tehdä asioita omaehtoisesti.¹⁰⁹

Kaupungin päättäjien usko Anniksen kuntoon saamiseen ja pystyssä pitämiseen oli heikko jo alusta lähtien. Anniksen vahvat yksilöt onneksi ovat puolustaneet kulttuuritaloa. Vuonna 1984 kaupunginhallituksen pelkällä tonttinumerolla tehty päätös eläkeläisten senioritalosta vuoti julkisuuteen. Senioritalo oli suunniteltu rakennettavaksi kulttuuritalon paikalle. Hankkeen suuri vastustus kuitenkin kuihdutti sen.¹¹⁰ 1980-luvun nousukauden aikana rakennettiin useita nuorisotiloja.¹¹¹ Pori sai oman nuorisotalon osoitteseen Isolinnankatu 12 vuonna 1984.¹¹² Nuorisotalo valmistui samana vuonna kun senioritalon suunnitelmat oli tehty, joten mitä ilmeisemmin kaupungin osalta oletettiin, että nuorisotalo riittäisi sellaisenaan nuorille.¹¹³ Porin uudisrakennusaikeet uhkasivat talon toimintaa jälleen vuonna 1989. Vastustaminen

¹⁰⁶ Noora Männistön haastattelu 22.5.2013.

¹⁰⁷ Toivonen 2008, 91.

¹⁰⁸ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹⁰⁹ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹¹⁰ Toivonen 2008, 108-110.

¹¹¹ Lehtonen 2013, 231.

¹¹² Lehtonen 2013, 236.

¹¹³ Toivonen 2008, 108-110.

sujui kuitenkin hyvällä menestyksellä. Talon koettelemukset jatkuivat murroilla ja tulipalolla.¹¹⁴

1990-luvun alussa Suomea koetteli työttömyys, velat ja lama. Perheiden huonot taloudelliset tilanteet heijastuivat myös lapsiin ja nuoriin. Säästökuurit vaikuttivat nuorisotyöhön ja koulujen iltapäiväkerhotoimintaan.¹¹⁵ Anniksen kaltaiset nuorille tarkoitetut paikat osoittautuivat erityisen tärkeiksi¹¹⁶. Valitettavasti kulttuuritalo pääsi rappeutumaan 1990-luvun aikana. Kulttuuritoimen ja kulttuuritalon väen suhteet olivat tulehtuneet.¹¹⁷ Talon käyttäjät olivat kokeneet laiminlyöntiä kaupungin kulttuuritoimiston puolelta, sillä kulttuuritoimen on havaittiin antaneen kasvavan tukensa ennemmin elinkeino- ja matkailutoimelle.¹¹⁸

Syksyllä 1996 Porin kaupungin tekemä peruskorjaus oli tärkeä tuki rakennukselle. Kaupunginjohtajana toiminut Martti Sinisalmi kertoo peruskorjauksen olevan tärkeä nuorille tarkoitettujen tilojen parantamiseksi. Rakennus sai peruskorjauksen yhteydessä uuden sisäänkäynnin Annakadun puolelle. Kaupunginhallitus oli päättänyt Anniksen siirtämisestä kulttuuritoimiston alaisuudesta rakennusviraston tilapalveluyksikön alaisuuteen vuoden 1997 tammikuussa.¹¹⁹ Porin kaupunki ja Opetusministeriö¹²⁰ myönsivät rahaa peruskorjaukseen.¹²¹

Vuoden 2000 toukokuussa Porin tekninen lautakunta valitsi näyttelijä Erja Lehtosen kulttuuritalon ensimmäiseksi vastaavaksi ohjaajaksi. Ennen vakinaistamista Lehtonen oli huolehtinut kulttuuritalon toiminnasta. Vakinaistamisella katsottiin olevan kulttuuritalon kehittämistyön kannalta suuri merkitys.¹²² Seuraavana vuonna tekninen lautakunta esitti vakinaisen kulttuuriohjaajan palkkaamista ja tehtävään nimettiin Antti Kaunisto, joka oli tehnyt työtä määräaikaisella sopimuksella¹²³. Talon käyttöaste kasvoi koko ajan, sillä toimintaan tulivat mukaan Minun elokuvani-festivaalit, uudet

¹¹⁴ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹¹⁵ Lehtonen 2013, 327

¹¹⁶ Toivonen 2008, 114

¹¹⁷ Koivuniemi 2004,491-92

¹¹⁸ Laine, Katriina. SK 30.11.1996.

¹¹⁹ Laine, Katriina. SK 30.11.1996.

¹²⁰ Nykyisin opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut. Viitattu 19.5.2014.

¹²¹ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹²² Paavilainen, Vesa. SK 17.5.2000.

¹²³ Myllärniemi, Johanna. SK 28.11.2001.

teatteriryhmät, lasten joulupajat, monikulttuurisuuskasvatus, teatteri-ilmaisun koulutus, taidenäyttelyt, konsertit, musiikkiryhmät ja poikkitaiteelliset projektit.¹²⁴

Lähtökohtaisesti kulttuuritalo on julkinen, sillä se toimii Porin kaupungin alaisuudessa. Anniksen julkista luonnetta kuvaavat kaikille avoimet teatteriesitykset ja bändi-illat. Käytännössä avoin pääsy on järjestetty siten, että ovet ovat pitkin päivää auki ja usein vielä iltaisinkin. Toivosen mukaan on kuitenkin vielä suuri joukko ihmisiä, jotka eivät koskaan ole käyneet Anniksella. Sitä on luonnehdittu sisäpiirin jutuksi ja se on voinut osaltaan vaikuttaa tietynlaisen maineen syntymiseen. Annis on kuitenkin tarjonnut kulttuurista kiinnostuneelle porukalle paikan, jossa on saanut toteuttaa itseään ja kasvattaa itseluottamusta sekä asennetta tulevaisuutta varten.¹²⁵

Annankatu 6:n erityisyyttä lisää se, että vaikeuksista huolimatta se on edelleen kasvava nuorisokulttuurin keskus. Sen tärkeimpänä tehtävänä on nuorisokulttuurin edistäminen. Toiminnan avulla on opetettu lapsille ja nuorille yhteisöllisyyttä sekä tasa-arvoa. Tällä hetkellä Annis toimii Porin kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen alaisuudessa. Se on julkinen keskus, jossa kannustetaan luovaan toimintaan.¹²⁶ Anniksen lounas pyörii omavaraistalouden periaatteella, sillä Anniksella on oma kasvima Hevosluodossa, ulkona kasvatetaan yrtejä ja sieniä kerätään lounasta varten. Annankatu 6 on esimerkki nuorisotalosta, joka toimii hyvin päinvastaisella ajatuksella kuin nuorisotalot¹²⁷ tavallisesti. Erikoisuutena on, että toimintaan liittyminen ei vaadi taloudellista panostusta tai kaavakkeiden täyttämistä.¹²⁸

Annista voidaan kutsua autonomiseksi sosiaalitaloksi eli omaehtoiseksi toimitilaksi, jonka säännöistä päättävät toimijat itse¹²⁹. Annis on kuitenkin Porin kaupungin omistama, mikä luo sille tietyt puitteet, vaikka toiminnasta saadaan päättää itse. Anniksen merkittävyys erityisenä tapauksena tulee esille sen menneisyyden kautta, jossa teollisuusrakennuksesta saatiin nuorille tärkeä oma tila. Tämänhetkistä

¹²⁴ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹²⁵ Toivonen 2008, 91-91.

¹²⁶ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹²⁷ Nuorisotalo on kaupunkia, kaupunginosaa tai kuntaa palveleva, kaikille nuorille avoin toimitila. Nuorisotalon yhteydessä on yleensä myös nuorisoyhdistysten käyttöön tarkoitettuja kerhotiloja. Lehtonen 2013, 155.

¹²⁸ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹²⁹ Mikola 2008, 4.

nuorisotoimintaa edustaa Tuulta purjeisiin –hanke.¹³⁰ Tammikuun ensimmäisenä päivänä 2013 tuli voimaan nuorisotakuu, jonka tehtävänä on varmistaa, että nuoret löytävät polun koulutukseen ja työhön ja pääsevät osalliseksi yhteiskuntaan.¹³¹

4. Paikan muutos eletyksi paikaksi

4.1 Muutos osana elämäntarinaa

Tarkastelen tässä luvussa miten kulttuuritalon käyttäjien elämäkerrallinen paikkasuhde ilmenee haastattelukertomuksissa. Juonirakenneanalyysin avulla olen löytänyt haastatteluista kerronnallisuutta. Muutos on kertomuksissa olennaisessa osassa. Muutos kuvaa elämäntapahtumaa, jota voidaan verrata kertomuksen juonenkäänteisiin. Lähtökohta tälle luvulle on väittämä, että elämä on jatkuvassa muutoksessa. Täysin pysähtynyttä tilaa ei ole, vaikka joskus meistä saattaa tuntua siltä. Muutokset ovat edellytyksenä minuuden (identiteetin) rakentumiselle. Eletty paikka on muutosprosessi, jota tulen tarkastelemaan tässä luvussa. Elettyjä paikkoja on elämässämme paljon, mutta tässä tutkielmassa keskityn vain yhteen merkitykselliseen paikkaan haastateltavien elämässä. Eletyn paikan prosessi ei ole todellisuudessa jaettavissa selkeästi toisistaan eroaviin vaiheisiin, mutta olen tehnyt jaon tässä luvussa tutkimuksellisen selkeyden vuoksi.

Topobiografisen paikan tulkinnan elementit aika, paikka ja minuuus seuraavat luvun taustalla vahvasti. Pauli Tapani Karjalainen kuvaa aikaa, paikkaa ja minuutta siten, että niitä ei voi erottaa toisistaan ilman, että lopputulos kärsii. Ne muodostavat ykseyden samalla tavalla kuin ihminen on psykofyysinen ykseys.¹³² Karjalainen kuitenkin korostaa ajan merkitystä paikkakokemuksen elämäkerrallisessa tarkastelussa. Kokijalle aika ei näyttäydy kronologisesti kellonaikoina, kalenterin päivinä tai kuukausina vaan elettyinä aikana. Tällöin aika on täynnä suhteita: muistoja, havaintoja ja odotuksia ja se näyttäytyy eri tavoin eri elämäntilanteissa.¹³³

¹³⁰ Porin kaupungin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹³¹ Lehtonen 2013, 360.

¹³² Karjalainen 2008, 15.

¹³³ Karjalainen 2011, 17.

Pauli Tapani Karjalalaisen *eletyn paikan* käsitteellä voidaan havainnollistaa paikan muutosta sijaintipaikasta osaksi elämää. Karjalaisen esittämä asuntoesimerkin avulla voidaan havainnollistaa muutosta. Ennen asunnon ostamista teemme objektiivisia laskelmia ja mittauksia asunnon sopivuudesta meille. Asunto ei vielä merkitse meille mittauksia enempää. Asunnon ostamisen jälkeen alamme tekemään paikasta kotia. Olemme löytäneet suunnat ja reitit, asioista muodostuu tuttuja. Sisustamme kotia, tuomme sinne oman elämäntarinamme. Paikasta tulee merkityksellinen. Eletty paikka on muutoksen lopputulema, mutta se ei tarkoita, että muutos pysähtyisi.¹³⁴ Kirsi Saarikangas puhuu *eletystä tilasta*, jolla hän tarkoittaa, että rakennukset eivät ole vain esteettisiä objekteja vaan materiaalisia, aistittavia ja elettyjä tiloja. Tilat muovaavat käyttäjiään, luovat sosiaalisia merkityksiä, jäsentävät ihmisten välisiä suhteita ja osallistuvat näin heidän muotoutumiseensa subjekteiksi.¹³⁵

Luvun eteneminen alkaa paikan ensivaikutelmasta. Näkemykseni mukaan ennen sitä paikka on sijaintipaikka, mutta kun siellä vierailee ensimmäistä kertaa tapahtuu muutos. Ensivaikutelma on tärkeä paikan kokemisessa, sillä ilman sitä meillä ei voi olla kokemusta paikasta emmekä voi tulla osaksi sitä. Käyttäjät saavat ensivaikutelman kautta elämänsä uuden paikan ja se muuttaa heidän elämänsä. Paikan kokemukseen vaikuttaa kaikki aiemmin kokemamme, joten sen mukaan suuntaamme huomiomme meitä kiinnostaviin asioihin. Olen kiinnostunut siitä millaisia ensivaikutelmia käyttäjillä on Anniksesta ja miten se on vaikuttanut heidän elämänsä.

Paikan muutos eletyksi tapahtuu, kun paikasta tulee osa elämää ja se alkaa arkipäivästäymään, jolloin siihen aletaan kiinnittymään. Tämä voidaan ajatella hetkellisenä pysyvyytenä, joka on tärkeää minuudelle. Pysyvyys on vain hetkellistä ja muutokselle altista. Paikkaan kiinnittymistä kuvaavat aistit ja muistot, kodin tuntu ja yhteisön osaksi tuleminen. Muutoksella on myös hyvin tärkeä osa eletyssä paikassa, sillä kun alamme tottua paikkaan, se painuu piiloon. Muutos tuo sen jälleen näkyväksi.

4.1.1 Oman paikan tarve

¹³⁴ Karjalainen 1997a, 230.

¹³⁵ Saarikangas 2002, 54-55.

Fenomenologisen ympäristöestetiikan näkökulmasta kirjoittava Anne-Mari Forss on tarkastellut paikan kokemista seuraavien teemojen kautta: aistein havaittavat ominaisuudet, historiallinen ulottuvuus, ajallinen syvyys, kollektiivinen muisti, sosiaalinen ulottuvuus ja tunnelma eli paikan henki. Lisäksi hän mainitsee havaitsijan odotukset ja mielikuvat paikasta osana paikkakokemusta. Forssin mukaan nämä ominaisuudet ovat osittain limittäisiä, sillä paikka on elävä kokonaisuus eikä pelkkä tapahtumien kulissi.¹³⁶ Paikan kokemisen teemojen kautta voidaan ymmärtää myös ensivaikutelman syntyvän monien tekijöiden summana.

Anniksen käyttäjille ensivaikutelmaan ovat vaikuttaneet oman paikan tarve, jolloin paikassa vierailmiseen on liittynyt ajatus sen saamisesta omaan käyttöön. Tämä on ollut tärkeää Anniksen historiallisen ulottuvuuden kannalta, mutta erityisesti käyttäjille se on ollut merkittävä ensivaikutelman taso. Kirsi Saarikankaan mukaan rakennuksia tulisi tarkastella dynaamisina tiloina eikä vain fyysisinä objekteina, joille rakennuksen suunnittelija on määrittänyt käyttötarkoituksen. Ihmiset osallistuvat tilan tekemiseen, jolloin tila muodostuu ihmisten liikkeistä ja asumisesta eri aikoina. Tilan merkitys syntyy tilan ja subjektin ollessa vuorovaikutuksessa.¹³⁷ Voidaan puhua paikan kokonaisvaltaisesta kokemisesta.

Professori Helena Ruotsala puhuu kehollisuudesta, jossa liikkuva subjekti tilallistaa paikan. Kehollinen liikkuminen perustuu monien eri aistien yhteistoimintaan, sillä samalla kuin näemme, kuulemme ja haistamme, tunnemme, niin lämpötilan kuin tuulen tai sateen kosketuksen iholla.¹³⁸ Noora Männistölle ensimmäinen kokemus Anniksesta on jäänyt hyvin mieleen. Hän toimi Porin teatterinuorten ohjaajana, kun Porin työväenopiston tilat alkoivat käydä heille ahtaaksi. Heille syntyi tilan tarve, mikä ajoi heidät etsimään uutta harjoituspaikkaa. Nuorten vieraillessa Annakatu 6:n rakennuksessa siellä oli vielä merkkejä rakennuksen teollisuuskäytöstä. Paikassa havaittiin kuitenkin olevan mahdollisuus muutokseen, mikä oli hyvin tärkeä oivallus talon tulevaisuuden kannalta. Noora Männistö kuvailee tilan kokemusta

¹³⁶ Forss 2007, 78.

¹³⁷ Saarikangas 1998, 184, 188.

¹³⁸ Ruotsala 2007, 17.

kokonaisvaltasena. Tunnesiteen syntymiseen vaikuttivat aistikokemukset ja positiivinen suhde tuttuihin ihmisiin.

Lotta: Okei, jos sä palaat ihan tohon alkuaikoihin, kun oot ensimmäistä kertaa menny Annikselle nii muistatko niitä kokemuksia? Miltä se tuntui?

Noora: Mää muista iha ensimmäisen kokemuksen

Lotta: Joo

Noora: (...) Oli ilta ja oli semmost, se oli loppu syksyy ja oli märkää ja pimeet ja sit me kompattii siel, käytii kaikki kerrokset läpi ja tota oli sit se tuttu ryhmä siin ympäril niinku ne nuoret ja semmossii niinku keski-ialtää kuustoista siin molemmi puoli. Ja sit ku me oltii kaikki kierretty ja siel oli alakerras liikennemerkkivarasto ja tota ja sitte se kakkoskerros oli sellanen melko tyhjä ja sit toi Risto istu sin lattial ja sano, et jäädää heti tän. Ja tota, mul on semmonen hirvee, niinku mä just ajatteli omii tilakokemuksii, mul o tilat tosi tärkeitä ja tota, sillai myöski sit tila o totaalikokemus mulle, et siihe tulee heti sellane tunneside ja ehkä just seki vaikuttaa, ku siin oli ne ihmiset joihi oli jo positiivine tunneside ja tota ja se mikä mul o tärkeet tilassa et siin o mahdollisuuksii, niinku ihmisessäki eli tämä on mahdollisuus, tämä on niinku hieno mahdollisuus, et se oli niinku se tota kokemus mikä mul oli siit tilast heti alkuus. Pantii sit heti niinku tuulemaa, et mentii ilmotettii Timo Koivistolle et tämä on nyt se tila mikä me halutaa ja sit lähdettii tekemää. Määhä oo semmonen joka o tehny kaikkii papereita ja sopinu kaikkii, sit niit anomuksii, koska eihä se ny sillai käy et me mennää vaa ja sanotaa et tää on ja täytyy tehd sillai koska mää oli aikuinen.

Lotta: joo

Noora: ja muut oli nuorii, ni mää joudui sit tekee sitä. Et semmone. Et mää oo ain kokenu olevani osa tilaa ja osa yhteisöä, mää niinku en, et se, toki toki mä olen niinku erilline minä mut tota mut tilanteissa aina niinku¹³⁹

¹³⁹ Noora Männistön haastattelu 22.5.2013.

Erja Lehtonen kuvailee nuorten tekemää remonttia merkittävänä siten, että paikka alkoi tuntua omalta. Aikuisia oli hyvin vähän eikä hän muista että kellen olisi ollut kokemusta remontin tekemisestä.¹⁴⁰ Remontin avulla Anniksesta tehtiin oma paikka. Reijo Kupiainen pitää tärkeänä sitä, että ihminen löytää paikan, jossa tuntee olevansa juurillaan tai kotonaan. Paikassa tuntee silloin olonsa hyväksi ja siellä haluaa olla ja sitä haluaa kehittää.¹⁴¹

Kehomme on fyysis-psykkinen kokonaisuus, jonka avulla määrittelemme paikkaa ja otamme sen haltuun. Katrín Lund on tarkastellut artikkelissaan kävelemistä osana maiseman kokemista. Hänen mukaansa maisemaa ja ihmistä ei voida erottaa omiksi yksiköikseen vaan kyseessä on ennemminkin rajojen hämärtyminen.¹⁴² Kirsi Saarikangas esittää, että liike, tapahtuminen ja tilassa liikkuminen ovat olennaisia asioita tilan aistimisen ja havaitsemisemisen sekä merkityksen muodostumisen kannalta. Myös muiden ihmisten liikkuminen tilassa on tärkeää. Kävelemisen kautta hahmotamme tilaa ja asioiden välisiä suhteita siten, että niistä tulee merkityksellisiä.¹⁴³ Anne Mäkisen ensivaikutelma Anniksesta liittyi kehollisuuteen. Hän oli harrastajana Vihreä teatteri¹⁴⁴ -nimisessä ryhmässä. Heidän harjoitustilansa oli aivan liian matala, minkä harrastajat kokivat rajoittavana. Hänelle uuden harjoituspaikan mahdollisuus rajoittamattomaan harjoitteluun oli hyvin tärkeää. Anniksella oli tilaa harjoitella. Ensimmäiseen kokemukseen liittyi vahvasti paikan fyysinen kokeminen. Seuraavassa hän kuvaa ensivaikutelmaansa paikasta:

Anne: Se on pitkältä ajalta, mä oon ollu sillon Vihreässä teatterissa mukana nois kesäteatteritouhuissa, 70-80-luvun taitteessa, Vihreä teatteri teki sillon myöskin talviteatteria jonkun verran ja oltiin harjottelemassa tuolla Lipsasen vanhalla rengasvarastolla joka oli tota hyvin matala tila, siellä ei pisimmät miehet pystyneet edes suorassa seisomaan ja sitten kun kuultiin tästä, että tänne vois olla mahollisuus päästä, ni ensimmäine kerta me käytii katsomas tossa sisäpihalla nenät

¹⁴⁰ Erja Lehtonen 11:59.

¹⁴¹ Reijo Kupiainen 49:13.

¹⁴² Lund 2012, 225.

¹⁴³ Saarikangas 1998, 188-189.

¹⁴⁴ Porilainen harrastajateatteri, joka on toiminut vuodesta 1961. Vihreän Teatterin verkkosivut. Viitattu 19.5.2014.

ikkunaa vasten lintassa, kurkittiin ikkunoista sisälle, et tota ja ensimmäinen vaikutelma oli et vautsi tää on korkee, koska siellä (Lipsasella) harjoteltiin todella matalassa tilassa. Ja sitte Vihreä teatteri, teatterinuorethan oli sit jo aikasemmin täällä käyny tätä vähä omavaltasesti niin sanotusti valtaamassa ja sitten kun kaupungilta tätä kysyttiin ni koettiin kun on kaks yhdistystä mukana ni on helpompi kysyä ja sillo vihree teatteri sit liitty mukaan tähä tän tilan kysymiseen ja sillo tosiaa eka vaikutelma oli et tää on valtavan kokonen ja tää on iso ja tääl mahtuu harjottelemaan et voiku päästäis et se oli se ihan ensimmäinen kokemus.¹⁴⁵

Tilan kokonaisvaltaiseen kokemiseen kuuluu myös rakennuksen historiallinen ulottuvuus, mihin liittyvät olennaisena osana aina talon käyttäjät. Petja Aarnipuu on havainnut Turun linnaa tutkiessaan, että sen menneisyydestä nousee selvästi esiin se, miten todellisuus ja sen tulkinnat ovat narratiivisessa vuorovaikutuksessa keskenään.¹⁴⁶ Erja Lehtonen muistelee ensimmäistä kokemustaan Anniksella, johon liittyivät vanhan tekstiilitehtaan ajoilta jääneet nuppineulat.¹⁴⁷ Tekstiilitehtaan jäljiltä jääneet nuppineulat edustivat sitä, mitä rakennus oli ollut ennen. Tim Cresswell havainnollistaa tilan muutosta paikaksi opiskelija-asuntoesimerkillä. Vanhalta asukkaalta jääneet huonekalut eivät merkitse uudelle asukkaalle välttämättä mitään eikä tila tunnu vielä omalta paikalta. Vasta kun uusi asukas tuo tilaan ne elementit, joilla hän alkaa rakentamaan omaa paikkaa, siitä tulee merkityksellinen.¹⁴⁸

Tuomme aina oman elämänhistoriamme mukaan paikkaan. Rakennuksen historiallinen ulottuvuus tulee konkreettiseksi kirjoitusten ja esimerkiksi rakennuspiirustusten kautta, mutta samalla se elää myös tarinoissa. Rakennuksen historiallisen ulottuvuuden tärkeys uudelle asukkaalle riippuu hyvin paljon siitä, että miksi hän tulee tilaan ensimmäistä kertaa eli mikä on hänen tavoitteensa. Teatterinuorille oman paikan tarve oli merkittävä, mutta paikasta voi tulla merkittävä

¹⁴⁵ Anne Mäkisen haastattelu 16.4.2013.

¹⁴⁶ Aarnipuu 2008, 36.

¹⁴⁷ Erja Lehtosen haastattelu 17.4.2013.

¹⁴⁸ Cresswell 2004, 2. Suom. LH.

myös muulla tavalla. Ihmisellä on tarve löytää paikkansa maailmassa ja tämä voi onnistua esimerkiksi työn kautta. On tärkeää tuntee kuuluvansa johonkin. Ensikokemus paikasta on merkityksellinen, sillä se määrittää paikan kokemista myös myöhemmin. Irma Inkinen ei ollut koskaan ennen käynyt Anniksella ennen kuin hänelle tarjoutui mahdollisuus saada sieltä työpaikka. Hänen ensivaikutelmaansa liittyi uteliaisuutta ja odotusta.

Lotta: Muistatko millainen oli sun ensivaikutelma Anniksesta?

Irma: Mielenkiinnoll odotin ensivaikutelmaa, näkemistä ja yllättyne olin, et mikä paikka tää on, ku en ollu koskaa enne käynty.

Lotta: Muistatko alkuajasta, että tulitko jonkun kanssa tänne?

Irma: Joo, Elli on mun tänne järjestäny hommiin. Tää on niinku mul räätälöity työ.¹⁴⁹

Maantieteilijä Yi-Fu Tuanin mukaan huomiomme kiinnittyy aina kiinnostuksemme kohteisiin, vaikka emme aina edes tiedosta sitä. Emme siis kykene muodostamaan paikasta yleiskuvaa, sillä keskitymme aina johonkin meitä kiinnostavaan asiaan, jossa silmämme voivat levätä.¹⁵⁰ Tämä voidaan nähdä pätevän myös ensivaikutelmaan, sillä kiinnitämme huomiota meitä kiinnostaviin asioihin. Ville Lehtonen tuli ensimmäistä kertaa Annikselle teatteriharrastuksen vuoksi, sillä hän halusi mukaan Porin teatterinuoriin. Hän muistelee kokemustaan siten, että hän tuli paikalle yksin ja innokkaita teatteriharrastuksen aloittajia oli hänen lisäksi noin sata. Hänelle paikan fyysinen ulottuvuus ei ollut tärkeää ja hänen mukaansa Annis näytti samanlaiselta kuin nykyisinkin. Hänen huomionsa oli kiinnittynyt täysin uuden harrastuksen aloittamiseen.¹⁵¹

Sosiaalinen ulottuvuus on merkittävä ensivaikutelman muodostumisessa. Kokemus saattaa olla hyvin erilainen riippuen siitä tuleeko paikkaan yksin vai yhdessä jonkun kanssa. Ilmari Loven tuli Annikselle ensimmäistä kertaa kaverin kanssa, joka oli jo aiemmin käynyt Anniksella.¹⁵² Antille ensivaikutelma liittyi musiikkiharrastukseen eikä

¹⁴⁹ Irma Inkisen haastattelu 21.5.2013.

¹⁵⁰ Tuan 2003, 161. Suom. LH.

¹⁵¹ Ville Lehtosen haastattelu 11.4.2013.

¹⁵² Ilmari Lovenin haastattelu 29.4.2013.

hän tiennyt paikasta mitään ennen siellä vierailua. Hän tuli ensimmäistä kertaa kavereiden kanssa bändi-iltaan. Ensimmäisen vierailun jälkeen hänelle tuli tauko Anniksesta. Ensivaitelma ja mielikuva paikasta olivat positiivisia, sillä hän tuli kuitenkin takaisin. Seuraavassa Antti kertoo ensivaikutelmastaan:

Lotta: Millanen oli sun ensivaikutelma Anniksesta? Jos palataan vähän ajassa taakse päin

Antti:Joo, no, se oli tietysti vähä mystinen kokemus, koska en oikeestaan tienny Anniksesta mitään, et tota tuln ihan ummikkona paikalle että, kavereitten kanssa, joo.

Lotta:Aivan. Tuleeks sul alkuajan kokemuksiin mitään muuta mieleen niinku et?

Antti: No ei sinänsä, et olin just alkanu silloin noit omii bändikuvioita virittelemään, ni sitä kautta periaattees kavereitte kanssa sitten päädyttiin tänne kattoon, et mikä tää, tääl oli joku bänditapahtuma. Varmaa joku vuonna 85 tai 86, suuri piirtei, en tarkkaa muista, mut et sitä kautta sitten niinkun ensikosketus tuli. Mut ei mulla sillee oikeestaan niinkun, ei mul ollu odotuksii eikä tota sillee mielikuvaa muuten Anniksesta. Mut sit mä lähdinki sen jälkee, mä asuin vuoden Tukholmassa, ni sit se niinku periaattees vähän niinku katos mun kuvioista koko Pori niin et, se meni sit sillee vähä, tuli tauko.

Lotta: Aivan. Mut et sä mainitsit tosiaa, että et tullu tänne yksin ekaa kertaa vaa kavereide kanssa?

Antti:Joo, sit oli jotai sitä, vanhempii kavereita musiikkipiireis, jotka oli jo käyny täällä, ni tota, siinä sit vaa päätettii, että mennää käymää Anniksel, et siel on bänditapahtuma. Sitä kautta.¹⁵³

Oma paikka voi olla koti, mutta yhtä hyvin se voi olla mikä tahansa muukin paikka. Oma paikka voidaan etsiä harrastuksen, työn tai ystävien kautta. Ensivaikutelmaan liittyy tällöin tavoitteita, joiden mahdollistajana paikka toimii. Positiivinen ensivaikutelma määrittää sitä, tullaanko paikkaan enää takaisin vai jääkö

¹⁵³ Antti Kauniston haastattelu 18.4.2013.

ensivaikutelma ainoaksi kokemukseksi paikasta. Ensivaikutelmaan liittyy siis mielikuvia ja odotuksia tulevaisuudesta. Noora Männistö kokee kodin tekemisen hyvin tärkeäksi itselleen, vaikka hän viipyisi paikassa vain muutaman kuukauden.¹⁵⁴ Anniksen kohdalla paikasta tuli merkittävä, sillä tila ei ollut valmiina vaan siitä luotiin omannäköinen.¹⁵⁵ Porin teatterinuorille oman paikan rakentaminen ei tarkoittanut kodin rakentamista sen perinteisessä merkityksessä vaan paikkaa jossa he olisivat hyväksytyjä ja saisivat olla rauhassa. Paikassa nähtiin mahdollisuus. Ilman teatterinuorten oman paikan tarvetta Anniksesta olisi saattanut tulla hyvin erilainen paikka. Ensivaikutelma syntyminen on kokonaisvaltaista ja siihen liittyvät monet tekijät.

4.1.2 Perheen kautta osaksi yhteisöä

Kirsi Laurén on tutkinut ihmisten metsäsuhteista kirjoitettuja elämäkerrallisia tekstejä. Kertomuksissa korostuivat vahvasti lapsuus- ja nuoruusajan tärkeimmät henkilökohtaiset metsäkokemukset ja muistoihin liittyvät läheiset ihmiset. Kokemukset palautuivat usein lapsuuteen ja päättyivät nykyhetken tarkasteluun.¹⁵⁶ Anniksen kohdalla perheenjäsenillä on ollut tärkeä merkitys ensivaikutelman syntymisessä ja myöhemmissä paikkakokemuksissa. Näitä kertomuksia yhdistävänä tekijänä on ensivaikutelman liittyminen lapsuudenajan ympäristöön ja elämänpiiriin. Perhesuhteiden kautta paikkaan on tutustuttu turvallisesti ja siitä on tullut osa elämää. Karjalaisen mukaan minuutta rakennetaan lapsuuden paikkakokemuksilla, sillä ne ovat mukanamme koko elämämme ajan.¹⁵⁷

Kulttuuritalo Annankatu 6 on paikkana kodinomainen, johon liittyy kotiin verrattavia muistoja. Näkemykseni mukaan kulttuuritalon kodinomaisuuteen liittyy vahvasti perhe. Tällöin voidaan ajatella, että koti on ennemminkin tunne kuin varsinainen paikka. Viljami Hammarbergille Annikseen tutustuminen on tapahtunut äidin kautta. Hän on käynyt Anniksella pienestä saakka, joten hänelle varsinaisen ensivaikutelman määrittäminen on mahdotonta. Viljami kokee aina olleensa Anniksella ja siitä on muodostunut hänelle yhtä tuttu kuin omasta kodista.

¹⁵⁴ Noora Männistön haastattelu 22.5.2013.

¹⁵⁵ Laine, Helena. SK 5.9.2004.

¹⁵⁶ Laurén 2008, 37-38.

¹⁵⁷ Karjalainen 2011, 16.

Lotta: Mennääs näihin varsinaiisiin kysymyksiin. Muistaks sä millanen oli sun ensivaikutelma Anniksesta?

Viljami: Se o iha mahdotont sanoo koska mä oli sillo vauva. Mun äitini, ymmärtääkseni, en muista olikse se Contakti-teatteri vai Anniksen näytelmä, ni mun äiti odotti mua sillo, et siin näkyy jo sellast teatterillista kronologiaa, millee mä oo syntyny tän. Et jos mä yrittäisi sanoo millee mää muista tää ensimmäist kertaa ku mä oo ollu tääl, ni se o iha mahdotont, koska mä oo ollu iha sylivauva sillo.

Lotta: Aivan

Viljami: Et aikasimmat kokemukset mitä mä muistan, nii on semmosia, mä oo ain ollu tääl näi, ei tää oo tuntunu mitenkää omituiselta, et vähä niinku oma koti.¹⁵⁸

Yi-Fu Tuanin mukaan lapselle äiti tarkoittaa paikkaa, jonka luota voi turvallisesti tarkastella maailmaa. Lapsen kasvaessa hän alkaa määrittelemään paikkoja tarkemmin.¹⁵⁹ Aura Lehtonen kertoo Anniksella olleen hyvin suuri vaikutus hänen elämäänsä, sillä äiti Anne harrasti siellä teatteria jo ennen häntä. Auralla ei ole ensivaikutelmaa paikasta, sillä se on aina ollut osa hänen elämäänsä. Äiti rohkaisi häntä mukaan ohjattuun teatteriryhmään hänen ollessa noin 11-vuotias, mutta sitä ennen hän oli ollut kuitenkin mukana toiminnassa.¹⁶⁰ Jyrki Pöysä kuvaa perhekerrontaa yhtenä kerronnan tasona, jolla tarkoitetaan perheeltä kuultuja tarinoita, jotka ovat sulautuneet osaksi omaa elämäntarinaa.¹⁶¹ Tällä voidaan Auran kohdalla tarkoittaa äidin teatteriharrastusta Anniksella ennen häntä. Tällä on ollut merkittävä vaikutus siihen, että Aura on tullut osaksi paikkaa. Auran ensimmäiset kokemukset paikasta ovat sulautuneet osaksi äidiltä kuultuja kertomuksia. Kertomusten avulla voidaan muodostaa pohja niille kokemuksille, joista ei ole muistijälkeä.

¹⁵⁸ Viljami Hammarbergin haastattelu 11.4.2013.

¹⁵⁹ Tuan 2003, 29-30. Suom. LH.

¹⁶⁰ Aura Lehtosen haastattelu 5.4.2013.

¹⁶¹ Pöysä 2006, 163.

Mikko Korpi kävi jo lapsena satunnaisesti isän kanssa Anniksella, joten myös hänelle varsinaisen ensivaikutelman määrittäminen on vaikeaa. Mennessään yläasteelle viereiseen kouluun hän aloitti aktiivisen soittoharrastuksen, mikä sitoo nämä kaksi elämäntähtä toisiinsa. Mikolle Annis oli tullut tutuksi isän musiikkiharrastuksen kautta, mutta oma musiikkiharrastus alkoi vasta yläasteelle tultua.¹⁶² Susanna Hakala tuli ensimmäistä kertaa Annikselle katsomaan isosiskon näytelmää. Hän koki paikan kiinnostavana ja hänelle jäivät erityisesti mieleen seinillä olleet graffitit. Hän joutui nuoren ikänsä vuoksi odottamaan muutaman vuoden aloittaakseen teatteriharrastuksen.

Lotta: Muistak sä millanen oli sun ensivaikutelma Anniksesta, kun sä ekaa kertaa tulit tänne?

Susanna: Joo, mä olin varmaa ehkä 4 tai 5 vanha.

Lotta: Joo.

Susanna:Ja mä tulin katsoo mun isosiskon näytelmää ja mä muistan ton takapihan graffitit, sillo siin semmonen lehmä ja hevonen ja ne oli mun mielestä hirvittävän hauskat. Tää vaikutti vaa hirvee mielenkiitoselt paikalt sillo metrimittasen.

Lotta: Tota, kenen toimesta sä sit aloit käymää täällä varsinaisesti?

Susanna:Vähän niinku omast toimestani. Mun isosisko harrasti, mut se lopetti. Mä oli itte nii pieni vielä, ku Riikka lopetti että sit siin meni muutama vuosi, et mä joudui kinumaa et mä haluan tulla tänne kans, et ku mä oli tarpeeks vanha ni mä pääsi tän mukaa.¹⁶³

Perheenjäsenillä on ollut merkittävä vaikutus siihen, miten paikka on koettu. Auran, Viljamin, Mikon ja Susannan kohdalla voidaan nähdä jatkumo, sillä he ovat tulleet perheenjäsenen kautta osaksi paikkaa. Perheenjäsenen käyminen Anniksella on ikään kuin avannut oven myös seuraavalle perheenjäsenelle. Näiden esimerkkien valossa myös oma harrastus on saattanut saada vaikutteita perheenjäsenen harrastuksesta.

¹⁶² Mikko Korven haastattelu 26.4.2013.

¹⁶³ Susanna Hakalan haastattelu 12.4.2013.

Kun paikka on aina ollut osa elämää, ei sillä ole välttämättä merkitystä milloin muistaa sen ensimmäistä kertaa. Paikkaan totutaan.

4.2 Paikkaan kiinnittyminen

Anne-Mari Forss puhuu mielikuvien prosessuaalisuudesta, mikä tarkoittaa sitä, että mitä useammin vierailemme samassa paikassa, sitä monipuolisemmaksi mielikuvamme siitä muuttuu. Vaikka kävisimme paikassa vain kerran, emme silti koe paikkaa yksiulotteisesti. Mielikuva kerran kokemastamme paikasta voi olla hyvin rikas ja se rikastuu, mitä useammin käymme paikassa. Kiinnitämme aina huomiota eri asioihin.¹⁶⁴

Paikan merkityssuhteista puhuttaessa Karjalainen toteaa:

*Emme niinkään elä jossakin paikassa, vaan elämme jotakin paikkaa – kotia, korttelia, kaupunkia, maata.*¹⁶⁵

Annukka Malmstenin mukaan henkilökohtaiset kokemukset ja toiminta liittävät ihmisen tilaan, jossa hän elää. Neutraalista ympäristöstä eli abstraktista tilasta tulee subjektiivinen paikka, josta muodostuu osa ihmisen kokemusmaailmaa. Paikka on henkilökohtainen, subjektiivinen käsite, joka syntyy, kun ympäristöön liitetään merkityksiä ja tilaan tulevat mukaan tunteet, muistot, toiveet, pelot sekä arvot ja kokemukset. Paikkaan kiinnittyminen vaatii aikansa.¹⁶⁶

Aistien, kehollisuuden ja kokemusten kautta tila alkaa muodostumaan paikaksi. Kirsi Saarikangas esittää, että meille alkaa kehittymään mielikuvia paikasta jo ensimmäisestä vierailusta lähtien. Hänen mukaansa tilan merkitykset muodostuvat tietoisesti, mutta myös tiedostamattomasti ja huomaamatta tilaa käytettäessä liikkeiden, aistimusten, kosketusten, tuoksujen, äänien kautta. Siirryttäessä toiseen ympäristöön, voimakkain aistimus ei välttämättä ole visuaalinen muutos, vaan uudet äänet, tuoksut, ihmiset, toinen tapa liikkua tilassa.¹⁶⁷ Paikassa on oltava jotain erityistä, jotta alamme näkemään sen eri tavalla kuin muut paikat. Paikka ei ole enää mikä tahansa paikka vaan siitä on tullut merkittävä ja tuttu.

¹⁶⁴ Forss 2007, 103.

¹⁶⁵ Karjalainen 1997a, 231.

¹⁶⁶ Malmsten 2007, 65.

¹⁶⁷ Saarikangas 1998, 190.

Haluan verrata paikkaan kiinnittymistä kotiseutuun juurtumiseen, sillä se sisältää paljon samoja elementtejä mitä voidaan havaita kulttuuritalossa. Näkemykseni mukaan Annista voidaan pitää ainakin osalle haastateltavista ikään kuin kotiseutuna. Laurénin mukaan lapsuuden kotiseutuun juurtumiseen liittyy maahan ja maisemaan kuulumisen tunne. Kotiseutuun kiinnittävät syntymä, perimä tai asuinpaikka ja sen määrittävät ne ihmiset, joille se kuuluu. Kotiseudun maisema pitääkin sisällään yksilöllisiä, myös yhteisöllisesti ja kulttuurisesti jaettuja merkityksiä.¹⁶⁸

4.2.1 Aistit ja muistot

Anne-Mari Forss haluaa painottaa, että fenomenologisen lähestymistavan mukaan paikan kokemisessa kaikki aistit ovat tärkeitä eikä yhden aistin merkitystä voida korostaa.¹⁶⁹ Professori Helena Ruotsalan mukaan olemme länsimaissa tottuneet määrittämään viisi perusaistia: näkö-, kuulo-, tunto-, maku- ja hajuaisti. Hänen mukaansa jako ei ole kaikissa kulttuureissa näin yksinkertainen. Hänen mukaansa esimerkiksi hajuaisti ei ole pelkästään fysiologinen vaan sekä kulttuurinen, että historiallinen ilmiö, sillä se liittyy vahvasti aikaisempiin kokemuksiimme.¹⁷⁰ Pauli Tapani Karjalaisen mukaan aistit ja muisti toimivat yhdessä. Tahdosta riippumattomana muisti tuottaa meille yllättäviä assosiaatiota. Aistimus siis avaa muistin ovia. Tähän liittyen aistit muodostavat merkitysyhteyksiä (valkosipuli =Italia). Muisti on inhimillisten merkitysten kantaja ja tuottaja ja se liittyy vahvasti paikkakokemuksiin. Kokemus pitää yllä itseyttämme ja omaa kuvaa itsestämme.¹⁷¹

Fenomenologisen ajatusmaailman mukaisesti aistit ovat tärkeässä osassa paikan kokemisessa, mutta muistimme tallentaa muistot paikasta. Mielikuvamme paikasta muodostuu aistien kautta ja ne antavat paikalle merkityksen yhdessä muistojen kanssa. Tämä sai minut kiinnostumaan siitä, miten aistit liittyvät minuuden muodostumiseen ja siten haastateltavien kertomuksiin. Kertomukset vaativat kielen olemassaolon, jotta voimme jakaa kokemuksiimme. Pauli Karjalaisen mukaan

¹⁶⁸ Laurén 2008, 36.

¹⁶⁹ Forss 2007, 78.

¹⁷⁰ Ruotsala 2007, 13.

¹⁷¹ Karjalainen 1997a, 233-234; Karjalainen 2006, 87-88.

aistimukset tuotetaan sanalliseksi kielen¹⁷² avulla ja kaikki tulkinta ja ymmärtäminen vaativat kielen olemassaolon. Kielen jaettavuus kuuluu sen luonteeseen.¹⁷³

Anniksesta voidaan puhua paikkana ikään kuin kokonaisuutena, mutta siihen sisältyy myös erityisiä paikkoja, joihin liitetään kokemuksia ja kertomuksia.¹⁷⁴ Anne Heimon mukaan kertomukset ovat tehokas keino tehdä paikoista merkityksellisiä, sillä paikkoja ei voida tunnistaa huomionarvoisiksi ilman kertomusta. Vähäpätöiseltäkin vaikuttava paikka muuttuu kertomuksen avulla merkittäväksi.¹⁷⁵ Aura Lehtonen kuvailee itselleen merkityksellistä paikkaa Anniksella. Se saattaa näyttää muiden silmissä merkityksettömältä, mutta hänen kertomuksensa kuultuaan paikka saa uuden merkityksen. Tuntoaistin rooli korostuu, kun ajatellaan huonetta täynnä tyynyjä ja patjoja. Paikkaan liittyy myös varmasti miellyttävyyden ja turvallisuuden tunnetta. Aistit mahdollistavat kokemuksen, joka voidaan sanallistaa eli siitä voidaan kertoa. Seuraavassa hän kertoo merkityksellisestä paikasta:

Lotta: Jos mietitää Annista tälle paikkana, ni missä niinku erityisesti sä vietit eniten aikaa, jos sä mietit jotain paikkaa täällä? Niinku sillai fyysistä paikkaa? Vähä niinku et mitkä kokemukset liittyy siihen paikkaan?

Aura: Hyvä kysymys. Me oltii varmaa, tuli iha ensimmäittees mielee, vaik se ei oo ehkä semmonen paikka mis mä vietin niinku ajallisesti aikaa, mut semmonen mihin liittyy vahvimmat tunteet on itse asias, kakkoskerrokses on semmonen tyyny-ja patjavarasto, semmonen ihan pieni koppi mis o vaa tyynyjä, sellasii isoja mil voi istuu niinku semmosii. Muistan siellä joskus maanneeni, siellä tyynyvarastos niinku pitkiiki aikoja.

Lotta: joo

Aura: varmaa, no yleensäki kakkoskerrokses, meil oli teatteriharjotuksia siellä ja sit tota näis tietysti ihan yleisis tiloissa.¹⁷⁶

¹⁷² Kielellä tarkoitetaan tässä kohtaa luonnollista kieltä, sitä jota käytämme joka päivä esim. Suomessa suomen kieltä. Näkemys kielen asemasta inhimillisen maailman konstituojana juontuu heideggeriläisestä hermeneutiikasta. Karjalainen 2006, 87; Karjalainen 2008, 24-25.

¹⁷³ Karjalainen 2006, 87; Karjalainen 2008, 24-25.

¹⁷⁴ Saarikangas 1998, 187.

¹⁷⁵ Heimo 2011, 25.

¹⁷⁶ Aura Lehtosen haastattelu 5.4.2013.

Paikan kokeminen on aina hyvin henkilökohtaista, mutta Anniksella on havaittavissa myös kollektiivisesti miellyttäviä paikkoja. Jokainen kokee nämä paikat eri tavalla, mutta ne tuntuivat miellyttävän monia. Annakatu 6:ssa ajan viettäminen liittyy usein rakennuksen aulaan ja erityisesti siinä olevalle sohvalle. Haastattelupuheessa aulaan yhdistettiin paljon positiivisia asioita kuten ihmisten tapaaminen, kahvittelu ja lounastarjoilu. Viljamille aula edustaa siisteyttä, mutta samalla inhimillisyyttä. Seuraavassa hän kuvailee Annista paikkana ja aulaa osana sitä:

Viljami: Nii tota, et tää (Annis) o kuiteski kovi lämmin, et tää ei oo niinku kauhee steriili ja kylmä. Tääl on semmonen lämmin inhimillinen tunnelma, tulee tästä talosta itsestään. Et tuo aulakin ni se on ehkä kaikist siistein osa tästä, et siisti sillee hygieenisesti, et toi et siel ei oo kauheesti mitää tussauksii eikä mitään, mut siel on aina jonkin sortin kuvanäyttely ja se et on kaikki penkit ja se sohva, mis on aina joku vakkari istuskeles ja kaikkee tämmöst ja toimisto mis o kaikkii hauskoii viestei me ollaa pistetty ja muut tommost toi. Et sekin on sillee kovin inhimillinen.

Lotta: Et vaik se onki siisti sillai

Viljami: Ni se on kaikist hygieenisin osa tätä rakennusta, mut se silti se onnistuu olemaan semmonen, et täällä oikeesti on ihmisiä.

Helena Ruotsalan mukaan aistikokemukset liittyvät usein paikkoihin ja tiloihin liittyviin muistoihin. Lapsuudesta tai lähimenneisyydestä peräisin olevat tuoksut ja hajut tuovat elävästi mieliimme paikat, henkilöt, tapahtumat tai vain muistot tietystä tapahtumasta tai paikasta, välähdyksenä tai tarkasti.¹⁷⁷ Aistit muistuttavat myös paikoista, joihin liittyy negatiivisia tuntemuksia. Esimerkiksi tietty haju voi muistuttaa negatiivisesta kokemuksesta tai tunteesta. Anniksella ollut tupakkakoppi oli yksi niistä paikoista, joka mainittiin epämiellyttävänä paikkana. Epämiellyttävyyteen liittyi haju. Nooran mukaan tupakkakoppi antaa edelleen ikävän hajun koko talolle, vaikka se ei ole enää käytössä. Hajun voi siitä huolimatta aistia. Viljami kuvailee paikkaa epämiellyttäväksi edelleen, sillä koppiin on jäänyt haju, mikä aiheuttaa päänsärkyä. Aura kuvailee aikaa, kun

¹⁷⁷ Ruotsala 2007, 12-13.

tupakkakoppi oli vielä käytössä. Varsinainen paikka ei ollut hänestä epämiellyttävä vaan tupakan savu, jota piti hengittää. Seuraavassa Aura kuvailee paikkaa negatiivisen hajuaistimuksen kautta:

Aura: En oikeestaan tie mitää epämieluisaa paikkaa. Se oli välil epämieluisaa, että sillo ku se tupakkakoppi oli viel olemassa, et siit tuli aina semmonen hengauspaikka, ku ei ite polttanu ni sit oli aina pakko istuu siel kauhees röökin savus ku kaikki kaverit istu siel.¹⁷⁸

Kolmanteen kerrokseen liittyy erilaisia epämiellyttäviä tuntemuksia ja aistimuksia. Kolmannessa kerroksessa sijaitseva Jinsei-tila¹⁷⁹ tuntuu Villen mielestä epämiellyttävältä, koska siellä on kylmä. Kylmyys aiheuttaa negatiivisen miellelyhtymän paikkaan. Erja kokee Jinsei-tilan epämääräisenä ja se muistuttaa häntä talon huonoista ajoista. Kertomus liitettynä paikkaan toimii siis myös negatiivisessa mielessä. Kolmannessa kerroksessa on myös Anniksen puvusto eli puku- ja tavaravarasto. Erjaa ahdistaa puvuston tavaran paljous, vaikka nykyisin Anniksella on tarpeiston hoitaja. Susanna kuvailee puvustoa sekavaksi paikaksi, jossa on huono ilmanvaihto. Kolmannen kerroksen kummitustarinat liittyvät myös puvuston kokemiseen epämiellyttävänä. Susanna kertoo oman näkemyksensä paikasta:

Lotta: mikä on sun mielest epämieluisin paikka täällä? Onks sellast?

Susanna: Varmaa toi puvusto, kolmanne kerroksen puvusto, et nykyäänhä se on tosi niinku siisti, sillee niinku et, siel on ihminen, joka tietää mikä kuuluu mihinki, et sit välillä se o ollu sellanen räjähdysten kaaos ja tuntuu ettei saa happee ja sit ne kaikki kummitusjutut liittyy aina sin kolmosee ja toi ja se o vähä semmone, semmone tota, et sinne en välttämättä menis iha vaa hengaillemaa, sillee huvin vuoks viettää aikaa¹⁸⁰

¹⁷⁸ Aura Lehtosen haastattelu 5.4.2013.

¹⁷⁹ Porin anime- ja mangaklubi Jinsei on Satakunnan seudulla toimiva japanilaisen populaarikulttuurin yhdistys, jonka toiminnan pääpaino keskittyy animeen ja mangaan eli japanilaiseen animaatioon ja sarjakuvaan. Porin anime- ja mangaklubin verkkosivut. Viitattu 13.5.2014.

¹⁸⁰ Susanna Hakalan haastattelu 12.4.2013.

4.2.2 Yhteisö, yhteisöllisyys ja sosiaalinen ulottuvuus

Yhteisöllisyyden¹⁸¹ ajatus tuli useaan otteeseen esille haastattelupuheessa. Yhteisöön kuulumisen on tärkeää minuuden kehitykselle. Tunne yhteisöön kuulumisesta kiinnittää ihmisen myös paikkaan. Tim Cresswell puhuu paikkoihin liittyvästä yhteisöllisyydestä käyttäen esimerkkinä maahanmuuttajia, joiden kautta kaupunkeihin on muodostunut alueita, joissa voidaan elää ”omiensa” kanssa¹⁸². Yhteisön määrittäminen Anniksella on haastavaa, sillä on vaikea sanoa, ketkä kuuluvat tähän yhteisöön. Kuuluvatko siihen aktiivikäyttäjät vai myös ne jotka käyvät Anniksella vain tilapäisesti. Yhteisön ajatusta tarkastellessani aloin pohtimaan, että selvärajaista yhteisöä voisi olla lähes mahdotonta löytää Annikselta, sillä käyttäjäkunta on heterogeeninen. Laurénin mukaan on muistettava, että olemme aina osa jotain yhteisöä, vaikka kokemukset ovat yksilöllisiä. Yhteisön vaikutukset heijastuvat yksilön käsityksiin, mielikuviin ja muistoihin. Näin ollen kokemukset ja yksilöllinen todellisuus ovat aina sidoksissa kollektiiviseen ja sosiaaliseen.¹⁸³

Forss puhuu paikan sosiaalisesta ulottuvuudesta, jonka paikassa muodostavat ihmisten (työntekijät, vierailijat, asukkaat) ja yhteisöjen keskinäiset suhteet ja kommunikaatioverkostot sekä kaikki paikassa tapahtuvat yksityiset ja julkiset toiminnot. Paikassa tapahtuva inhimillinen toiminta sekä ihmis- ja kommunikaatiosuhteet muodostuvat aineettomasta verkostosta, joka koetaan erottamattomana osana paikkaa.¹⁸⁴ Pihla Siimin mukaan ihmissuhteiden ja sosiaalisten verkostojen merkitys korostuu paikan kokemisessa. Ne määrittävät mielletäänkö paikka kodiksi ja tuntuuko paikka suhtautuvan uuteen asukkaaseensa ystävällisesti. Paikka ei ole vain fyysinen ympäristö, vaan siihen liittyvät sosiaaliset suhteet ovat yhtä tärkeitä.¹⁸⁵ Anniksella yhteisöllisyys ilmenee sosiaalisten suhteiden kautta. Tämä on johtanut parhaimmillaan uusien ystävien löytymiseen. Mikko Korpi

¹⁸¹ Yhteisöllisyyttä ilmentää myös kollektiivinen toiminta, jota ilmentävät nuorisofestivaalit, teknoravet, kapitalismin vastaiset mielenosoitukset ovat kollektiivisen toiminnan muotoja. Näissä tapahtumissa erilaiset, enemmän tai vähemmän hajanaisia tai yhtenäisiä alakulttuurisia identiteettejä omaavat nuoret ovat osallistuneet rituaaleihin, jotka voi tulkita alakulttuuriteorian hengessä vastarinnaksi. Puuronen 2006, 126

¹⁸² Cresswell 2004, 2-3. Suom. LH.

¹⁸³ Laurén 2008, 36-37.

¹⁸⁴ Forss 2007, 96.

¹⁸⁵ Siim 2006, 97.

tulee harvoin Annikselle yksin, joten kavereilla ja Anniksen yhteisöllä on hänelle suuri merkitys.¹⁸⁶ Ville Lehtonen kokee hyvin merkittävänä sen, että hän on saanut uuden kaveripiirin Annikselta vanhan kaveripiirin lisäksi.¹⁸⁷ Ilmarille ajan viettäminen on alusta asti liittynyt ystäviin ja sosiaalisiin suhteisiin. Hänellä aika kuluu ystävien kanssa:

Lotta: Tuuks sä tänne siis yksinään koskaan vai tuuks sä aina kavereide kanssa?

Ilmari: Joskus saatan tul koulusta välitunnilt hakee kahvii, mut sillonki yleensä on kaveri mukana. En mä tääl oikee muute sillee yksin käy. Yleens mä oo kaveriporukas. Ja sit jos mää tulsi tänne yksi ni yleens tääl o joku noist mu kavereist ku ne hengaa tääl aika paljo.

Lotta: Eli sul on kaveripiiri täält Annikselt?

Ilmari: Joo, just ne kenel o reenikämpä tos alhaal ni, ne tääl sit aika useesti hengailee.

Ilmari: Oon tykänny ain ol tääl kavereide kans.¹⁸⁸

Julkisessa paikassa sosiaalisuus voi ilmetä siten, että paikka toimii kohtaamispaikkana. Tällöin tuntemattomillakin ihmisillä on mahdollisuus joutua tai päästä tekemisiin toistensa kanssa.¹⁸⁹ Kohtaamispaikalla siis tarkoitetaan tilaa, jossa tavataan muita ihmisiä. Anniksen voidaan nähdä olevan tällainen kohtaamispaikka, jossa ihmisten tapaaminen on lähes väistämätöntä. Paikan kokemisessa muilla ihmisillä on merkitystä. Aura kokee sosiaalisuuden ja ystävien olleen merkittävässä roolissa hänen elämässään. Anniksesta tuli kohtaamispaikka ystävien kesken.

Lotta: Tota, mikä sul oli semmone mitä sää yleensä niinku teit Anniksella, mikä oli tai mitä ylipäätään teit Anniksella?

Aura: No kaikki siis nää teatterijutut oli niinku mun ehkä se tavallaa niinku päätoiminta täällä. Mä oo ollu useemmas teatteris mukana mitkä treenaa Anniksel. Mut sit tota, kyl me sit teini-ikäsenä paljo tääl iha vaa

¹⁸⁶ Mikko Korven haastattelu 26.4.2013.

¹⁸⁷ Ville Lehtosen haastattelu 11.4.2013.

¹⁸⁸ Ilmari Lovenin haastattelu 29.4.2013.

¹⁸⁹ Ridell, Kymäläinen, Nyysönen 2009, 14.

oltiinki, niinku sillee tai sillee just et vaik teatteriharkkoje jälkee jäätii istuskelemaa tänne, olemaa tekemät yhtää mitää. Ja sit niinku jotai synttärjuhlii tuli pidetty välil täällä ja tota. Sit tavallaa mitä vanhemmaks tuli, ni sit tuli tavallaa sellassii, ku asu kaukana keskustasta, meit oli iso kaveriporukka, suhteellisen tiivis porukka, jost osa oli just Meri-Porista ja osa, mä asui ite Kalaholmassa, ni tääl ain tavallaa tavattii. oltii myöhäänki välillä joskus sit. Oon mä tääl nukkunukki useempii kertoja ja niinku sillee.

Lotta: joo.

Aura: Et sellast tuli enemmän mukaa ku oli teini-lkäne.

Lotta: joo

Aura: Mut aina sen niinku itse teatteritoiminnan niinku ohelle. Kyl mä tein niinku sellast myöski.

Yhteisöllisyys ilmenee Anniksella siten, että yhteisön hyväksi tehdään asioita. Tämä voi tarkoittaa ajallista uhrausta. Anniksella on alusta asti tehty töitä yhteisöä palvellen. Lasten ja nuorten hyväksi ollaan oltu valmiita käyttämään omaa aikaa. Noora Männistöellä on pitkä kokemus talosta, sillä hän on ollut alusta asti mukana Anniksen toiminnassa. Alusta asti talkoohenki ja yhteisöllisyys ovat olleet tärkeitä asioita. Hänelle talon mahdollisuus oli tärkeä tekijä ja hän teki alusta alkaen hakemuksia ja laittoi paljon omaa aikaansa talon hyväksi. Seuraavassa hän kertoo omin sanoin suhteestaan Annikseen:

Lotta: Mite sä voisit kuvailla et miten sun suhde Annikseen on muuttunu vuosien varrella? Jos vertaa vaikka just siihe alkutilanteeseen ja ehkä nykytilanteeseen?

Noora: No, ohan se toki tosi paljon muuttunu, et tota, niin kauan kun Annis tarvitsi minua, ni niin kauan, se mää niinku elin siellä ja käytin niinku hirvee suuren ajan, et mä en oo koskaan ollu niinku, siel ei ollu palkattui työntekijöit, mä en oo koskaa ollu palkattu, kaupunki ei oo mua

koskaa palkannu mihinkää. Mut mä oon ollu siel niinku sen, no sanotaa 20 ensimmäistä vuotta mä olin niinku aina (...).¹⁹⁰

Anniksella yhteisöllisyys ja ajatus siitä, että kaikki on yhteiseksi hyväksi, tuntuu ohjaavan käyttäytymistä enemmän kuin säännöt. Yhteisten tavaroiden ja talon kunnioittaminen on tärkeä ja yhteisöllisyyttä vahvistava tekijä. Talon sääntöihin on kirjattu:

*Aineellinen omaisuutemme on yhteistä, mutta rajallista. Kohtele sitä sen mukaisesti.*¹⁹¹

Yhteisestä talosta huolehditaan pitämällä tavarat ehjinä ja jälkien siivoamisella. Yhteisöllisyys ilmenee myös esimerkiksi ruuan jakamisena. Seuraavassa Anne Mäkinen kuvailee talon vapaata ilmapiiriä:

Anne: Kyllä tääl voi vaan olla, ei tääl tarvi mitään muuta. Heti tullaa helposti kyselemää et mitäs, milläs asialla sitä ollaan tääl niinku, et ei tääl kukaa kysele semmosta. Tääl vaa ollaa. Mä oo joskus huomannu tässä ku päivisi on ollu et tääl saattaa koulustaki tulla jotai nuoria ja ne tekee läksynsä tossa ja sit ne kattoo jos Irmalta o jääny joku soppakattila tonne, ku Irma usei jättää jos jää jotai ruokaa ni, joku lämmittää ruokaa mikrossa, tekee läksynsä ja lähtee pois. Et näinki voi niinku tehdä et ei tääl ketää sen kummemmin siihen. kunhan pitää huolta et paikat on kunnos.¹⁹²

Vesa Puuronen puhuu sosiaalisesta kontrollista, jota harjoitettiin kylissä, jolloin kyläläiset kontrolloivat toisiaan kanssakäymisessään. Tällainen kontrolli teki ihmiset riippuvaisiksi naapureistaan ja välittömästä ympäristöstään.¹⁹³ Tämänäköinen sosiaalinen kontrolli ei ehkä suoraan sovi Anniksen yhteisöön, mutta jonkinasteista sosiaalista kontrollia on havaittavissa. Hyvä käytös tuntui olevan haastattelupuheessa

¹⁹⁰ Noora Männistön haastattelu 22.5.2013.

¹⁹¹ Liite 5.

¹⁹² Anne Mäkinen haastattelu 16.4.2013.

¹⁹³ Puuronen 2006, 40.

tärkeä asia, sillä sen avulla Anniksella käymistä saatiin jatkaa. Yhteisöllinen ajatus korostuu julkiseksi mielletyssä tilassa, joka koetaan kaikkien yhteiseksi. Täten ihmiset ajattelevat voivansa määritellä legitiimiä eli yleisesti hyväksyttävää toimintaa paikassa¹⁹⁴. Tällä voidaan viitata siihen, että esimerkiksi huono käytös saadaan kitkettyä pois sillä, että yhteisö ei hyväksy sitä. Talossa oleilun ehtona on toisten kunnioittaminen ja suvaitseminen.

Anne: Se täs talos on sillo alun alkaen jo parasta ku tääl ei ollu mitään niinku vahtimassa sillee, et nuoret huolehti itte. Ja tänä päivänäki, ku illal tääl on toimintaa ni viiminen laittaa oven kiinni ja kattoo, et kaikki on niinku paikallaan ja oli se viiminen kuka hyvänsä, ni huolehtii ovet kiinni ja kattoo. Et tääl ei oo ikin tarvittu mitää järjestykse valvojia pistämäs ovia kiinni tai patistamassa nuoria kotiin et. Sillo ku mäki vedi ryhmää ni, jos yhdeksält lähdi ja jengi jäi toho sohval makoilee ni mä sanoi vaa, et ku mä oo avaimhaltija ja ni mun kuuluu niinku laittaa noi ovet kiinni mut että lähette sit ku lähette että. Ja jos ne kävi ulkona, ni ne pisti ove siks aikaa auki ja tuli sit takasi¹⁹⁵

Anne-Mari Forss puhuu kollektiivisesta muistista osana yhteisöä. Hänen mukaansa kollektiivisen muistin kiinnekohtana voi olla mikä tahansa yhteisön elämään liittyvä artefakti. Kollektiivinen muisti ei tarkoita vain paikan fyysisiä elementtejä, vaan se muistaa myös menneisyyden, jonka fyysiset merkit ovat kadonneet. Forssin mukaan paikan sosiaalinen ulottuvuus ja sosiaalinen monimuotoisuus ovat olennaisessa asemassa kollektiivisen muistin syntymisessä, vallitsemisessa ja kehityksessä.¹⁹⁶ Kollektiivinen muisti on tärkeä osa paikan muutosta eleyksi paikaksi. Anniksen käyttäjille kollektiivinen muisti on tärkeä osa kokemusta, sillä kertomukset vahvistavat yhteisöllisyyden tunnetta. Erityisesti ne käyttäjät, jotka ovat olleet Anniksella jo pitkään, voivat kertoa talon tapahtumista ja vahvistaa näin myös kollektiivista muistia ja siten yhteisöllisyyden tunnetta.

¹⁹⁴ Ridell, Kymäläinen, Nyyssönen 2009, 9.

¹⁹⁵ Anne Mäkisen haastattelu 16.4.2013.

¹⁹⁶ Forss 2007, 91-92.

4.2.3 Paikasta tulee koti

Kodin käsite ei ole neutraali eikä sen määrittelemisen olen niin yksinkertaista kuin voisi luulla. Riitta Laitinen kritisoi perinteistä länsimaista ajatusta, jossa koti ymmärretään perinteen ja paikalla pysymisen kautta. Koti voidaan nähdä esimerkiksi identiteettiä rakentavana, konkreettisenä, mutta samalla hyvin abstraktina. Laitisen mukaan paras tapa löytää kodin merkitys, on päästää irti rajoittavista määritelmistä.¹⁹⁷ Susanna Salliselle koti symboloi turvallisuutta, järjestystä ja elämänhallintaa. Menetettyään nämä asiat, ihminen pyrkii aina saamaan ne takaisin elämäänsä. Koti muodostuu näiden elementtien kautta, jolloin kodin maantieteellisellä sijainnilla ei ole merkitystä.¹⁹⁸ Annis hämärtää kodin käsitteen ja pakottaa pohtimaan sitä uudesta näkökulmasta. Annis ei ole perinteisessä mielessä koti, sillä kukaan ei esimerkiksi asu siellä. Siitä huolimatta haastateltavien mielikuvissa se on koti, toinen koti tai henkinen koti. Anniksen kuvaileminen kotina ei ole uusi asia, sillä jo Vestervikin ja Harjunpään tekemästä seminaarityöstä löytyy sama teema.¹⁹⁹ Dokumentissa Rajattoman ajan talo Laura Sorvala kuvailee Annista toisena kotina, jossa on saanut olla rauhassa eikä siellä ole tapahtunut mitään pahaa. Annikselle on aina voinut tulla eikä sieltä ole ajettu pois. Hänen mukaansa Anniksella vallitsee rakkausilmapiiri.²⁰⁰ Tarkastelen seuraavassa niitä asioita, mitkä tekevät Anniksesta kodin.

Maantieteilijä Yi-Fu Tuan liittää kodin ajatukseen pysyvyyden. Oletamme kotiin palatessamme sen pysyneen samanlaisena, kun sieltä lähdimme. Oman minuuden tunto riippuu tämänkaltaisesta pysyvyydestä. Toisaalta Tuan myös toteaa, että omaa kotikaupunkiamme on tuskin enää olemassa siinä muodossa, kun sen muistamme.²⁰¹ Paikan oletetaan pysyvän samanlaisena ja ehkä siksi sinne palaaminen tuntuu kotoisalta. Pysyvyys luo turvallisuuden tunnetta. Pysyvyyteen liittyy myös ihanteellistamisen ajatus, mikä tarkoittaa tiettyä mielikuvaa paikasta. Aura kuvailee oman suhteensa muutosta Annikseen kaipauksen kautta. Hänelle Annis ilmenee tekemisen ilmapiirinä eli aktiivisen toimisen kautta. Myöhemmin Annis on muuttunut

¹⁹⁷ Laitinen 2002, 196-197.

¹⁹⁸ Sallinen 2004, 86.

¹⁹⁹ Vestervik, Harjunpää 2003, 13.

²⁰⁰ Laura Sorvala 20:55.

²⁰¹ Tuan 2006, 18.

hänen muistoissaan paikaksi, jota hän kaipaava ja josta hän on ylpeä. Ehkä voidaan myös havaita kaipuuta Anniksen tietynlaisesta pysyvyydestä, sillä hän haluaa aina esitellä paikkaa vierailleen ollessaan Porissa. Seuraavassa Aura kuvailee omia kokemuksiaan Anniksesta toisena kotina ja sen ihanteellistamista:

Lotta: Okei. no osaaks sä kertoa miten sun suhde Annikseen on muuttunu niinku vuosien varrella? verrattuna vaiks siihen ensitilanteeseen ku sä, tai mistä sä muistat niinku?

Aura: Se o tavallaa muuttunu niinku aika paljonki sen takii just et tota, ku sillo iha alust, lapsuudest o semmosii muistoi et se oli vaa semmone paikka mis käytii ja sai olla ja sit tavallaa sit ku tuli siihe toimintaa mukaa ni sit jossai kohtaa tajus et tääl tapahtuu näin paljo kaikkee ja se o vaa avartunu entisestää, koska kuitenkin ite o ollu vaa tietyis asiois mukana. Ja sit nyt ku mä oo asunu ulkomail melkee 10 vuotta ja Porist pois viel pidempää ni sit sinä aikana siit o tullu semmone niinku, Annis o tavallaa yks niit asioit mitä mä kaipaava Porista, niinku.

Lotta: Joo

Aura: tai sitä miettii usei. Ja sit sitä sellast niinku, sitä tavallaa fiilistä ja sellast, niinku kaikkee tekemistä mitä tääl tapahtuu, mitä tääl, tai semmost yleistä sellast, tekemisen ilmapiiriä, ni sitä tulee kaivattua ja sit. Mä tuo aina ku mul tulee vierait ulkomailta tai jostai muualt, mä tuo aina ne Anniksel käymää. Se o vähä niinku semmone niinku toine koti tai semmone, toine koti ollu jotenki. ja nyt siihe o semmone, semmonen, ehkä vähä jopa semmone niinku, et sitä jotenki sillee, ihanteellistaa tai sillee, ku sitö katsoo sillee kauempaa.

Kodin tunnun muodostuminen on mielestäni oivallinen esimerkki sijaintipaikan muuttumisesta eleyksi paikaksi. Riitta Laitisen mukaan kodin ja kotialueen merkityksiä pohdittaessa keskeiseksi muodostyvät sosiaaliset suhteet.²⁰² Maantieteilijä Yi-Fu Tuan kuvaa kodin olevan sosiaalinen maailma, jossa ihmisten väliset suhteet ovat intiimejä

²⁰² Laitinen 2002, 202.

ja joskus poikkeuksellisen intensiivisiä.²⁰³ Haastateltavista Viljamille kodin tuntuun liittyy tuttuus, ilmapiiri ja ihmiset. Antti Kaunisto kertoo oman näkemyksensä kodinomaisuudesta, johon liittyy työyhteisö. Hänelle oma koti on tärkeä, mutta Anniksella kodinomaisuus ilmenee sosiaalisten suhteiden kautta. Seuraavassa hän kertoo oman näkemyksensä Anniksen kodinomaisuudesta:

Lotta: Kertoisiks sä viel tost kodinomaisuudesta, minkä sä mainitsit sillo aiemmin, et mite se sulle ilmenee se kodinomaisuus ?

Antti: No se o varmaa toi just et kun täs ollaan niin, varsinki tälle työntekijänä niinkun, varmaa ollaa iha oikeesti niinku läheisiä työntekijät keskenään ja se et niinku et voidaa keskustella niinkun ihan mistä vaan omist asioista et tää ei niinku sulje niinku monissa paikoissa et ku sä meet tota kaheksast neljään töihi ni et sä puhu siel työkavereil pakosti yhtää su omast elämästä tai ne ei pakosti ees tiedä susta oikee mitää.

Lotta: Nii nii.

Antti: Täs o nii, avoimesti kerrotaa ilot ja surut.

Lotta: Joo, nii.

Antti: Just siin niinku kodintunnuks, tai sillee et se tuntuu niinku. Tottakai oma koti o aina se oma koti missä sit niinku pystyy välii mieltii iha muitaki asioita ja tekee, mut et, et tota, mut semmosta tämmöstä sukulaissieluu ja sellasta tässä niinku päivittäin näkee, niinkun et voi vähä seurata niinkun toistenkin toimii sillee et tietää toisista paljo enemmän mitä niinkun normaali työpaikoissa, voi sanoo.²⁰⁴

Kotiin liittyvästä sosiaalisesta kanssakäymisestä puhuttaessa voidaan puhua myös yksityisyydestä ja sen toteutumisesta paikassa. Yi-Fu Tuanin mukaan kotiin liitetään usein yksityisyyden ajatus, johon voimme vetäytyä vapaina sosiaalisista velvotteista²⁰⁵. Yksityisyys liitetään usein kodin tuntuun. Annis on virallisesti kaupungin omistama julkinen tila, mutta se saatetaan mieltää myös osittain yksityiseksi. Viljamille Annis on yhtä tuttu kuin koti, mutta sieltä puuttuu sama rentotumisen mahdollisuus kuin

²⁰³ Tuan 2006, 17.

²⁰⁴ Antti Kauniston haastattelu 18.4.2013.

²⁰⁵ Tuan 2006,17.

omasta kodista.²⁰⁶ Yksityisyyden saavuttaminen Anniksella voi olla haastavaa, sillä siellä on lähes aina ihmisiä. Isosta talosta kuitenkin löytyy myös yksityisiä tiloja, vaikka ne eivät vastaa oman huoneen yksityisyyttä. Mikko Korvelle treenikämpä Anniksella on hyvin tärkeä musiikin harrastamisen kannalta, mutta myös yksityisyyden kannalta. Seuraavassa hän kertoo sosiaalisen kanssakäymisen hyvistä ja huonoista puolista:

Lotta: No entä sitte, miten niinku miten muut ihmiset vaikuttaa siihen, miten sä koet tän paikkana? Onks niillä merkitystä?

Mikko: Niis o mat hyvät puolet. On seki hienoo joskus ku mää tuli jostai tyylit töistä sillo ku mä oli, jos ollu vaiks Montus töissä, ni sää tuut tän sillo neljä jälkee, mä tuli kerra hakees kamojani, mitä oli koulust jääny ni, yksi mää tääl sillo neljält viel soitteli rumpuija ja hauskaaha tääl sillo o, sinänsä. En mää siis mitenkää pelokas tunne, sillo jos mää yksi oo, mut oha siinäki et tääl o mukavii kavereit ja niil o mukava jutel ja työntekijät o kaikki tosi mukavii. Sekä että. Et en mää niinku esimerkiks yksi tääl niin paljo aikaa viet. Jos mä haluu tul esimerkiks soittaa ja keksii jotai uut, ni sit mä tuu vaa yksinäni. Joskus se o parempi ol yksinää, sillee et saa just tehtyy, ettei keskity, keskittymine mee johonki muual, sillee et hyppää tual josai koko aja

Lotta: Joo, nii nii. Et riippuu tilanteesta

Mikko: Riippuu tilanteesta

Turvallisuuden tunne on tärkeää paikan kodiksi tuntemisessa. Noora Männistön mukaan erityisesti teini-iässä, kun oman kodin arvot kyseenalaistetaan, silloin turvallinen ”toinen koti” on paikka, josta voidaan palata omaan kotiin. Noora Männistölle Annis merkitsee henkistä kotia.²⁰⁷ Susanna kuvailee sitä kuinka Annis tuntui teini-ikäisenä enemmän kodilta kuin oma koti. Seuraavassa Susanna kuvailee paikkaa:

²⁰⁶ Viljami Hammarbergin haastattelu 11.4.2013

²⁰⁷ Vestervik, Harjunpää 2003, 13.

Lotta: Entä tota osaisiks sä kuvata Annista paikkana? millanen paikka se sun mielestä on? Ei ehkä niinku rakennuksena vaan semmosena henkisenä paikkana?

Susanna: Mul tulee ain ensimmäisen mielee koti. Et se o ollu semmone. Teininä ku ei oo oikeestaa kiinnostanu olla omas kodis, ei oo välttämättä tullu oman perheen kaa niin hyvin toimeen, mä oon tullu koulun jälkee tänne ja tehny tääl niinku läksyt ja syöny mitä nyt sit jääkaapist on löytyny ja menny sit kot, omaan kotii nukkumaa, mut tää on ollu se paikka mis on saanu olla ihan miten haluaa

Haastattelupuheessa Annis miellettiin turvalliseksi paikaksi, vaikka ovet ovat lähes aina auki (paitsi öisin) ja paikkaan voi tulla kuka vain. Ville Lehtoselle turvallisuus ilmenee tuttujen ihmisten kautta. Silloin kun Anniksella on vieraita ihmisiä, hän kokee olevansa varautuneempi.²⁰⁸ Turvallisuuden tunne ei liity pelkästään fyysiseen turvallisuuteen. Turvallisuuden tunne syntyy paikan ilmapiirin ja mielikuvien kautta. Aura tuo esille mielenkiintoisen näkökulman siitä, että turvallisuus voidaan nähdä myös sen kautta, että paikassa voi olla oma itsensä. Hän myös painottaa, että kaikilla ihmisillä ei välttämättä ole paikkaa, jossa tuntee olonsa turvalliseksi. Hän tekee seuraavassa kiinnostavan kahtiajaon turvallisuuden kokemisen välille:

Lotta: Joo, tota ooks sä kokenu Annikse ikinä turvattomaks paikaksi vai onks se ollu sul enemmän turvallinen paikka?

Aura: Kyl se o ollu aina turvalline paikka niinku, sekä sillee siinä mieles et se on ollu turvalline niinku tai voi kuvitella, et sellasille ihmisille joilla ei ehkä muuten oo semmosii paikkoja, jotka ne kokee turvallisenä, ni Annis tuntuu niinku siinä mieles turvalliselta, niinku semmosel paikalt vaa olla, olla oma itsensä. Mut sit tota myöski jos puhutaa sillee konkreettisesta fyysisest turvallisuudesta ni muista enemmänki sillo ku joskus täält jotai, jos täält o joskus esimerkiks varastettu, ni enemmänki ku turvaton olo, siit tuli semmonen, miten ne kehtaa Annikselta viedä, enemmänki

²⁰⁸ Ville Lehtosen haastattelu 11.4.2013.

semmone niinku mitä me kaikki nyt tehdään, et täält ei enää viedä mitää, et ei siit tullu ikinä turvaton olo niinku

Kodin tuntuun ja turvallisuuden tunteeseen liittyy siis vahvasti se, että paikassa saa olla oma itsensä. Ville pitää tärkeänä, että ketään ei katsota oudosti eikä tuomita ulkonäön perusteella.²⁰⁹ Myös Susannalle Annis ilmenee paikkana, jossa ei syrjitä eikä suljeta porukan ulkopuolelle.²¹⁰ Noora kuvailee paikan siten kuin se olisi tästä maailmasta erillinen, suojapaikka. Tämä ajatus voidaan yhdistää myös kotiin. Seuraavassa Noora kuvailee asiaa tarkemmin:

Lotta: Millä tavalla kuvailisit Annista? Millanen tila tai paikka se on? Mitä esimerkiks sanoja tulee mieleen? Voi vaikka aatella siltä kantilta et kuvailee sitä jolleki sellasel joka ei oo siellä käyny. Miten kuvailisit Annista?

Noora: Tulee niinku visuaalisii mielikuvii tietysti, mut et mä melkee sitä henkee kuitenkin sit määrittelisi, et toi ku mä annoi tol elokuval nime Rajattoman ajan talo ni must se niinku kuvaa hyvin sitä henkee mikä siäl on, se et siäl aika on niinku sil taval, et se o tavallaa niinko semmone tila ja yhteisö aina yhdes, niinku joka o niinku tavallaa tästä maailmast sillai erilainen, ku tääl o kaikki kellotettuu ja ohjelmoituu ja kaupan, ni se o niinku tavallaa semmone suojapaikka missä tota on ihmisen, ihmisel o niinku mahdollisuus ol oma itses ja siel ei oo sitä aikaa eikä rajoja sil taval et. Et ehkä sitä just sitä henkist tilaa.²¹¹

Voidaan todeta, että harrastajille Annis on paikka missä on hyvä olla. Paikkaan on muodostunut ajan myötä erityinen suhde, jolloin se voidaan tuntea kodiksi. Heille se tarkoittaa paikassa viihtymistä, sosiaalisia suhteita, mutta myös yksityisyyttä, turvallisuutta ja vapautta olla oma itsensä.

²⁰⁹ Ville Lehtosen haastattelu 11.4.2013.

²¹⁰ Susanna Hakalan haastattelu 12.4.2013.

²¹¹ Noora Männistön haastattelu 22.5.2013.

4.3 Piilosesta näkyväksi

Paikkaan kiinnittymisen myötä se alkaa tuntua turvalliselta ja viihtyisältä. Paikka alkaa myös arkipäivästymään, kun paikassa toistuvat samat rutiinit päivästä toiseen. Yi-Fu Tuan puhuu rakastamistamme paikoista, jotka eivät ole aina näkyvissä. Paikat voidaan saada näkyviksi monilla tavoilla kuten konfliktin kautta.²¹² Karjalainen on tarkastellut paikan muutosta *paikan modusten* eli paikan olomuotojen avulla. Ne kuvaavat paikan jatkuvaa muutosta. Olomuodot ovat olemassa, vaikka sijaintipaikka ei muuttuisi mihinkään. Paikka on arkisessa elämässä piilossa eikä siihen kiinnitä huomiota. Kaikki on tuttua. Paikka tulee näkyväksi vasta silloin, kun jotain ennakoimatonta tapahtuu. Paikkaa ihmetellään jonkin aikaa, kunnes se alkaa jälleen vaipumaan piiloiseksi.²¹³ Piiloisen ja näkyvän kiertokulku on jatkuvaa, se ei pääty koskaan.

Haastattelupuheesta kävi ilmi, että paikka on Anniksen käyttäjille välillä piilossa. Vasta muutos toi paikan näkyväksi. Paikan fyysiset muutokset vaikuttavat paikan kokemiseen. Tarkoitan tällä sitä, että esimerkiksi musiikki- ja teatteritapahtumat muuttavat fyysistä paikkaa, mutta myös sitä miten paikka koetaan. Konkreettinen muutos voi olla vaikka remontti, mikä on helppo havaita. Se saa paikan jälleen näkyväksi. Remontin valmistuttua paikkaan tulee rauha ja se voi vaipua jälleen piiloon. Kirsi Saarikangas kuvailee rakennettua tilaa kulttuurisena prosessina, jolla ei ole päätepistettä.²¹⁴ Prosessi on jatkuva. Anne-Mari Forssin mukaan ajan kulumisen havaitaan muutosten kautta. Kyse on siitä, että paikka elää tietyn säännöllisen rytmien mukaan, ja ne muutokset, jotka rytmillinen vaihtelu tuo mukanaan, tekevät ajan kulumisen havaittavaksi paikassa.²¹⁵ Tim Cresswellin mukaan paikka voidaan nähdä tapahtumana enemmän kuin turvallisuuteen ja autenttisuuteen juurtuneena asiana. Paikkaa tapahtumana kuvaa avoimuus ja muutos enemmän kuin pysyvyys.²¹⁶

Anne-Mari Forssin mukaan paikassa tapahtuvat muutokset voivat olla hyvin arkipäiväisiä. Paikkaa muuttavat vuodenajat sekä vuorokaudenajat; esimerkiksi pimeässä paikka näyttää erilaiselta. Paikan muutoksilla on myös vaikutusta

²¹² Tuan 2003, 178. Suom. LH.

²¹³ Karjalainen 2006, 84-86; Karjalainen 2011, 16.

²¹⁴ Saarikangas 1998, 184.

²¹⁵ Forss 2007, 83.

²¹⁶ Cresswell 2004, 40. Suom. LH.

tunnelmaan, sosiaaliin toimintoihin ja mielikuviimme paikasta. Mielenkiintoista on myös se, että kokemuksemme paikasta ei ole näiden muutosten vuoksi koskaan samanlainen, vaikka tunnistammekin sen samaksi paikaksi.²¹⁷ Arkipäiväisten muutosten havaitseminen riippuu varmasti kokijasta, toiset havaitsevat herkemmin muutoksia. Tähän vaikuttaa varmasti paikan arkipäivästyminen eli jos paikassa viettää aikaa päivittäin noudattaen samoja rutiineja, voi paikka todella olla kokijalle piilossa. Tällöin esimerkiksi remontti aiheuttaa paikassa konkreettisen fyysisen muutoksen, mikä on helppo havaita ja se paikan jälleen näkyväksi. Remontin valmistuttua paikkaan tulee rauha ja se voi vaipua piiloon. Anne-Mari Forssin mukaan ajan kulumisen havaitaan muutosten kautta. Kyse on siitä, että paikka elää tietyn säännöllisen rytmin mukaan, ja ne muutokset, jotka rytmillinen vaihtelu tuo mukanaan, tekevät ajan kulumisen havaittavaksi paikassa.²¹⁸

4.3.1 Ajan ja paikan käytön muutos

Teini-ikä ja nuoruus näyttää olleen harrastajille merkittävä elämänvaihe ajan ja paikan käytön muuttumista tarkasteltaessa. Filosofi Reijo Kupiainen puhuu paikan merkityksestä eri elämän vaiheissa, erityisesti nuoruudessa. Hän ymmärsi paikan merkityksen ollessaan Rovaniemellä Lapin yliopistossa, jossa pohjoisen luonnolla ja ympäristöllä on ihmisille hyvin suuri merkitys.²¹⁹ Mikko Korpi kertoo viettäneensä yläasteikäisenä paljon aikaa Anniksella ja olleensa jopa yötä siellä.²²⁰ Yöpyminen paikassa tuo ajan käyttöön uudenlaisen tason, sillä se erottaa paikan niin sanotusta perinteisestä harrastuspaikasta. Aura Lehtonen muistelee, että teini-ikäisenä Anniksesta alkoi tulla hänelle aiempaa merkittävämpi paikka. Teatteriharrastuksen aloittaminen oli merkittävä elämänpäätös, joka alkoi määrittämään hänen ajan käyttöönsä. Hän vietti Anniksella enemmän aikaa kuin ennen ja hänen elämänsä liittyi vahvasti paikkaan. Seuraavassa hän kertoo omasta kokemuksestaan:

Lotta: Tota, oliko tää sellane paikka et sä et sit juurikaa viettäny muualla aikaa? Niinku nuorisotalolla tai niinku tällai?

²¹⁷ Forss 2007, 82 .

²¹⁸ Forss 2007, 83.

²¹⁹ Laine, Helena. SK 5.9.2004.

²²⁰ Mikko Korven haastattelu 26.4.2013.

Aura: No täst tuli niinku sit jossai semmonen niinku varmaa niinku 13-14-vuotiaana sellane. Mä oli kodin ja koulun lisäksi eniten kyl täällä. Oli mul sit muitaki harrastuksii, kyl mä kävin partiossa ja sit mä kävi kuvataidekoululla. mut niis kaikis muis harrastuksis on aina ollu se et sinne mennää siks kaheks tunniks ja sit mennää pois et sit tavallaa Anniksel oli paljo suurempi merkitys ain.

Nuoruuteen liittyä merkittäväällä tavalla oleminen, mikä koetaan Anniksella myös erittäin tärkeäksi. Olemisen avulla haetaan omaa paikkaa maailmassa. Anniksella vapaa oleilu eli hengaileminen²²¹ on yksi paikan erityispiirteistä. Noora Männistö kokee ajan viettämisen hyvin tärkeäksi nuorille, sillä siten voidaan hahmottaa itseään toisten kautta. Hän näkee asian niin, että toiminta on ensisijaista ja sen ohessa tulee myös ajan viettäminen, jossa usein käydään läpi harrastukseen liittyviä asioita. Tästä syystä perinteiset nuorisotilat, joissa ei ole varsinaista toimintaa, eivät hänen mukaansa toimi yhtä hyvin, koska silloin notkuminen²²² on pääasia.²²³ Anniksella oleiluun liittyy usein pientä toimintaa. Ilmarille Annis on paikka, jossa saa vain olla harrastamatta mitään. Ilmarin esimerkistä voidaan havaita, että hengailu ei tarkoita täydellistä passiivisuutta, vaikka mitään erityistä ei harrasteta:

Lotta: Mitä sä yleensä siis teet Anniksella? Onks sul joku tietty juttu?

Ilmari: No mää oo joko tos reenikämpäl kavereide kaa tai sit me istuskellaa tosa aulas, noil sohvilla ja kattellaa telkkarii tai pelataa korttii tai mitä nyt sit, jos sattuu joku muu peli olemaa mukana tai sit istuskellaa tietokoneella, ku ton on noit tietokoneitki käytös ni, ja joskus käydää siel välil Facebookkailemas, jos kaveri menee soittelemaa reenikämpäl jotaki, ni sit saattaa ite, jos ei jaks men kuuntelee mölly sin nii, kiduttaa korvias, ni sit menee vaa tietokoneel hetkeks aikaa tai jotai.

Lotta: Lueks sä ittes niinku hengailijaksi, et sä oot hengailija tääl?

²²¹ Ystävien kanssa oleskelu, juttelu ja kuljeskelu, hengailu, on keskeinen osa nuorten vapaa-aikaa. Lehtonen 2013, 363.

²²² Notkuminen tarkoittaa samaa kuin hengailu.

²²³ Noora Männistön haastattelu 22.5.2013.

Ilmari: Juu, vähä semmone, just niinku hengailija ole.²²⁴

Reijo Kupiainen kuvailee oman paikan ja identiteetin etsimistä nuoruuden oikeuttamiseksi. Nuoret nähdään hänen mukaansa usein syyllisinä.²²⁵ Paikan on tällöin oltava avoin ja kannustava. Hyväksyvä ilmapiiri mahdollistaa siis myös oleilun paikassa. Työntekijöiden on myös hyväksyttävä ja mahdollistettava nuorten oleilu Anniksella. Erjalle on Anniksen työntekijänä tärkeää, että nuoret saavat kerätä luovuutta olemalla, sillä hän kokee sen olevan loppuen lopuksi heille itselle hyödyksi. Seuraavassa hän kuvailee ajatuksiaan hengailusta:

Lotta: Tota millanen paikka sun mielest Annis on? Jos ei ajatella niinku tätä rakennusta pelkästää vaa enemmänki tämmösenä henkisenä paikkana.

Erja: No mun mielest tää o tämmöne henkine koti ja sillai ei tota tää mikä tääl o niinku leimaa-antavaa o se et tääl tehdää paljo töitä ja harrastetaa mut tääl myös oleillaan. Se o must tärkeetä et saa oleilla, koska luovuusha vaatii myös semmost lepotilaa ja se et niinko et, kaikki ei oo samaa mielt, mä oo sitä mielt et se o hyvä et noi nuoret, vaikkei niil o harjotuksii ja muut ne istuskelee tuol sohvil ja juttelee ja soittelee kitaraa ja vaan on, ni mun mielest se o niinku tärkeetä. Myös se ja se myös on mun mielest ja se ruokkii ruokkii myös sitä tekemist sitte lopu viimeks²²⁶

Reijo Kupiainen puhuu nyky-yhteiskunnan paineista, joita asetetaan jo kotona. Nuoren on jatkuvasti mietittävä, että hänestä on tultava jotain. Annakatu 6 on harvinainen paikka, sillä siellä ei aseteta ihmisille päämääriä vaan he voivat olla vapaasti.²²⁷ Vaikka Anniksella tehdään paljon taiteellista työtä, se ei ole kuitenkaan päämäärä. Erja Lehtosen mukaan nuoresta voi kasvaa aivan yhtä hyvin taitava sairaanhoitaja mikä on saavutuksena yhtä tärkeä kuin taidesaavutus. Pyrkimyksenä ei ole tehdä mahtavia

²²⁴ Ilmari Lovenin haastattelu 29.4.2013.

²²⁵ Reijo Kupiainen 10:39.

²²⁶ Erja Lehtosen haastattelu 17.4.2013.

²²⁷ Reijo Kupiainen 45:12.

taiteilijoita²²⁸ Paikka antaa hyvät lähtökohdat monenlaisten asioiden tekemiseen ja tärkeintä on löytää oma tie, jota kulkea. Susanna Hakala oli harrastanut teatteria jo vuosia, kun hän ymmärsi haluavansa siitä ammatin. Hän oli teini-ikäinen, kun hän löysi elämänsuunnan. Susannalle oli hyvin tärkeää, että hän sai kokeilla luovuuttaan tutussa ympäristössä.

Lotta: No sitte, voisiks sä kertoo jotai, mitä sul tulee niinku mieleen, joku kokemus Anniksesta, et miten sä saat liitetty sen sun elämääsi? Kokemuksii on varmaa paljon. Tuleeks jotai erityistä mieleen?

Susanna: No, varmaa on joku semmone, et silloku o ollu viel yläasteella ja mä oo ruvennu sillon niinku tekee valotekniikkaa täällä, teatterinuorille ja sit yhtäkkii tuli semmonen et hei tätä mä haluun tehdä mun loppuelämän ja sit hain niinku kouluu opiskelemaan ja opiskelin sit lavastuksesta niinku ittelleni homman, ni se o varmaa ollu semmonen, ei siin varmaa semmost yksittäist hetkee ollu, mut joku semmone onnistumise tunne siel on ollu kyl.

Lotta: joo

Susanna: Sinä keväänä ku niit oli niit ensi-iltoi iha hirveesti sillo ja oli jokases mukan ja rakensit rakensit yöt myöte, mut en mää tie mikä siin sit oli nii hienoo, mut joku siin sit iski.²²⁹

Kun harrastajasta tulee työntekijä, muuttuu ajan käyttö, mutta myös suhde paikkaan. Samalla vastuu kasvaa ja ajan käytöstä tulee hallitumpaa, sillä sitä alkavat määrittämään enemmän kalenterit ja tapaamiset. Erja toimi alussa aktiivisena teatteriharrastajana. Oltuaan pois toiminnasta muutaman vuoden hän tuli töihin Annikselle vuonna 1997. Vuosi toimii merkittävänä elämänkäänteenä hänelle. Nykyisin hän vastaa paikan toiminnasta, joten Annis merkitsee hänelle suurta ajallista ja henkistä uhrausta.²³⁰ Antille Annis tuli ensin tutuksi soittoharrastuksen kautta. Hän kuvailee muutosta ihmisten kautta, jotka ovat olleet ensin tuttuja ja myöhemmin heistä on tullut ystäviä.

²²⁸ Erja Lehtonen, 46:19.

²²⁹ Susanna Hakalan haastattelu 12.4.2013.

²³⁰ Erja Lehtosen haastattelu 17.4.2013.

Lotta:Selvä. Osaisiks sä yhtään kuvata miten sun suhde Annikseen on muuttunu vuosie aikana? sanotaa et siit alkutilanteest vaik verrattuna tähä tilanteesee

Antti:Nii, nii. No sit mä oon niinkun, jos lähetää siit et mä oon vuonna 88 tullu tänne niinkun oikeen niinkun talon käyttäjäks, et sit tuli niinku ensimmäiset bändiviritykset Anniksella, et liityin bändiin, joka treenas täällä, nii tota, mmm, mmm, sitä kautta o tietysti pikku hiljaa alkuperäset annislaiset ja tota anniksen käyttäjät tullu niinkun sit ensin niinku morjes-tutuiks ja sit iha ystäviks ja sillee et se o lähteny ihan siitä. Enkä mä sit sen jälkee oikeestaa paljo muual o toiminukkaa ku tääl Anniksella, et tota silloin tietysti, silloin alus harrastajana et

Lotta:Ja nyt sit työntekijänä

Antti:Sitten myöhemmi töissä

Lotta:Nii kuinka pitkään sä oot ollu tääl nyt töissä?

Antti:Nii. Mä justa aloi laskee sitä. Mä oon 97 vuonna alottanu virallisesti täällä työt. Ensin tota vahtimestari-nimikkeellä ja sitä kautta sitten aukes mahdollisuus siihen oppisopimuskoulutukseen ja tota. Mut 97 vuonna mä oo alottanu, et siitä tulee nyt sitte vajaa 20 vuotta.

Irma on kokenut aikaan ja paikkaan liittyvän muutoksen siten, että hänelle työaika ja vapaa-aika eivät ole toisistaan täysin irrallisia, vaikka varsinainen työpäivä päättyykin. Hän kuvailee ajan käyttöönsä siten, että hän uhraa paljon omaa aikaansa Anniksen hyväksi käymällä kaupassa iltaisin ja viikonloppuisin sekä sienestämällä. Oman ajan uhraamiseen liittyy kuitenkin se, että hän viihtyy paikassa niin hyvin ja se tuntuu olevan enemmän kuin työpaikka. Perinteisesti työpaikkaa voisi kuvailla siten, että sieltä lähdetään tiettyyn aikaan eikä sen jälkeen enää ajatella sitä, mutta Irma ajattelee Annista omalla ajallaan.²³¹

²³¹ Irma Inkisen haastattelu 21.5.2013.

Mikolle koulun ja harrastuspaikan suhde on kiinnostava, sillä koulu sijaitsee Anniksen vieressä. Täten koulu määrittää hänen aikaansa Anniksella. Hän vie ylimääräiset tavaransa sinne aamuisin, käy välituntisin juomassa kahvia, ruokavälitunnilla hän viettää aikaa paikassa ja koulun jälkeen käy soittamassa. Annis määrittää päivän aikana vahvasti hänen ajan käyttöönsä, mikä on hyvin mielenkiintoinen ilmiö.²³² Ville Lehtonen kuvailee ajan käytön muutosta siten, että ensin hän kävi Anniksella kerran viikossa harrastamassa. Hän kokee kuitenkin, että on tapahtunut selkeä muutos alkutilanteesta, sillä nykyisin Annis on iso osa hänen elämäänsä. Hän käy lähes päivittäin tekemässä siellä jotakin. Hänelle Annis määrittää ajan käyttöä ja se luo hänelle jopa vuosittaisen rytmin, jossa aika ja toiminta liittyvät vuoden aikoihin.

Lotta: mitä sä yleensä teet Anniksella, ku sä tuut tänne?

Ville: Se vaihtelee ain vähän, mikä vuoden aika on. Syksyl se on, teatterinuorten (tn) uusi kausi, ohjaa omaa ryhmää. Ekaks ohjaajaparin kanssa tulevat tänne ja suunnittelevat harkkoja. Sitten pienenä osana se, että mää tuun vaan tänne nää kavereita ja vietä niitte kaa aikaa. Sit keväällä se alkaa painottuu teatteriharrastukseen enemmän, ku hoidan muitten näytelmien valotekniikkaa yhdes Riikan kanssa ja sit mul on ryhmä mitä ohjaa ja yks missä näyttele, et alkaa menee Anniksel kevääl enemmän siihe. Ja se kavereide kaa ajanvietämine jää pikkasen vähemmälle, vaikka tekee sitä kavereiden kanssa. mut se muuttuu se tarkoitus, et on joku juttu mitä oikeesti tehää eikö vaa notkut tuol. Ja sit kesäl taas, ku ei oo tn:n kausi enää, ni sit oon kavereide kaa olemista ja sit jos on jotai mitä tehää, ni yleensä tekee työntekijöide kaa päivisi kaikkee, vaikka ei oo tääl töis.²³³

Paikan muutosta sijaintipaikasta eletyksi paikaksi kuvaa hyvin se, miten aluksi harrastajille paikka näyttäytyy vain harrastuksen kautta, jossa vietetään tietty aika viikossa ja sen jälkeen mennään kotiin. Paikka alkaa kuitenkin ajan kuluessa saamaan

²³² Mikko Korven haastattelu 26.4.2013.

²³³ Ville Lehtosen haastattelu 11.4.2013.

suuremman roolin elämässä ja siellä vietetään enemmän aikaa kuin ennen. Harrastaja muuttuu aktiiviseksi paikan käyttäjäksi. Elämäntilanteet vaikuttavat merkittävästi paikan käyttämiseen. Paikassa on viihdyttävä, jotta siellä haluaa viettää enemmän aikaa kun on välttämätöntä. Kulttuuritalo Annankatu 6:n käyttäjien ajan käytöllinen muutos kertoo mielenkiintoisella tavalla paikan muuttumisesta eleyksi paikaksi. Annis on selvästi paljon enemmän kun vain harrastuspaikka, sillä muuten ajan käyttö olisi hyvin erilaista.

4.3.2 Paikka muutoksessa

Yi-Fu Tuanin mukaan siihen, että oppii alijatusesti tuntemaan paikan, kuluu aikaa. Ajan kuluessa paikasta tulee tuttu ja alamme ottamaan sen itsestään selvyytensä. Olemme tottuneet paikkaan. Tuan vertaa prosessia siihen, että paikasta tulee yhtä mukava ja vaatimaton kuin vanhoista sandaaleista.²³⁴ Vertaus kuvaa hyvin sitä, kun olemme jo niin tottuneita paikkaan, että emme välttämättä edes huomaa siinä tapahtuvia muutoksia. Se ei kuitenkaan tarkoita etteikö niitä tapahtuisi. Kulttuuritalo Annankatu 6:n muutosprosessi on merkittävässä yhteydessä haastateltavien elämään. Voidaan puhua vuorovaikutussuhteesta. Anniksen muutos on osa käyttäjien elämää ja toisaalta käyttäjät myös vaikuttivat paikan muutokseen. Kirsi Saarikangas kuvaa seuraavassa tilan muutosta:

*Rakennus ei ole aina samanlaisena pysyvä vaan vaihtuvia kulttuurisia ja yksityisiä merkityksiä sisältävä ja tuottava tila. Tilan käyttöön vaikuttavat muun muassa tilajäsentely, esineet, ihmiset ja kulloisetkin sosiokulttuuriset käytännöt. Tilan käyttö perustuu siis vuorovaikutukselle tilan, ihmisten, erilaisten sosiaalisten käytäntöjen, ennakkokäsitysten ja tottumusten välillä. Tilan käyttäjä muovaa tilaa samalla kuin tila muovaa häntä.*²³⁵

Petja Aarnipuun mukaan paikan kokemuksesta kertomisen konventioihin kuuluu se, että tunnistetaan muutos suhteessa ajan kulkuun. Paikan muutos ilmenee kokijan sekä

²³⁴ Tuan 2003, 184. Suom. LH.

²³⁵ Saarikangas 1998, 187.

rakennuksen menneisyyden kautta. Muutoksen tunnistamisesta syntyvät sekä yksilölliset että yhteisöllisesti muistetut tilat, muistojen paikat ja rakennusmuistomerkit.²³⁶ Haastateltavista Erja Lehtonen ja Anne Mäkinen ovat olleet talossa pitkään, joten he ovat nähneet paikan fyysisen kuin henkisenkin muutoksen alusta asti. Erja kuvailee Anniksen muutosta siten, että paikka seuraa aina aikaansa nuorisokulttuurin osalta ja mukautuu valloillaan oleviin ideologioihin. Muutos on siis jatkuvaa ja kokonaisvaltaista. Hänelle muutos ilmenee myös siten, että Annis saatiin huonojen vuosien jälkeen palautettua alkuperäiseen tarkoitukseensa nuorten paikaksi. Seuraavassa Anne kuvailee muutosta oman näkemyksensä kautta:

Anne: Tää profiloitu sillo alus tosi paljo niinku teatteritaloksi ja sitte Pelmuhan tähä, Pori elävä musiiki yhdistys, et se oli semmost rokkii ja hyvin semmost niinku, mitäs sanaa enne vanhaa käytettii, semmost niinko, ei ny iha turkkalaist meininkii, mutta semmost niinku kovia juttuja tehtii, niinku teatterissa puhutaa et tehdää kovii juttui, et tota, nyt se toiminnan niinku laajuus, tää o muuttunu iha mielettömästi, tääl tapahtuu niin paljon kaikkee muutakin ku pelkkää teatteria ja bändejä et jo pelkästää se o muuttanu tilaa. Ja sitte ikäjakama o kasvanu iha huikkeesti, ku sillo se oli sellane tietyn ikänen. Mäki muista ku mää oli teatterinuorissa, ni mehä perustettii Cont'akti-teatteri²³⁷ ku me alettii kokemaa itsemme liian vanhoiksi teatterinuoriin, et tota, nythä tääl o ikäjakama iha mieletön sekä työntekijöissä että tota harrastajissa, et se muuttunu ja sit se taiteen eri genrejen niinku mukaan tulo, se on muuttanu tosi paljo, on kuvataiteita, on valokuvataidetta ja on tanssia ja on performansii erilaista ja on vaikka mitä tullu tähä mukaa, et se o muuttanu kyl tosi paljo.²³⁸

Karjalaisen mainitsemat paikan modukset ovat havaittavissa Anniksen kohdalla. Anniksen aktiivikäyttäjille paikka on välillä piilossa, sillä mitään arjesta poikkeavaa ei

²³⁶ Aarnipuu 2008, 30.

²³⁷ Cont'akti-teatteri on porilainen harrastajateatteri, joka on perustettu vuonna 1988. Kontakti – teatterin verkkosivut. Viitattu 19.5.2014.

²³⁸ Anne Mäkinen haastattelu 16.4.2013.

tapahdu. Muutoksen hetki piiloisesta näkyväksi saattaa tulla esimerkiksi tapahtumien myötä, joita Anniksella on usein. Tapahtumissa on havaittavissa fyysinen muutos, mutta myös paikan tunnelman muutos. Paikan tunnelma muuttuu ja tällöin paikka esiintyy näkyvänä. Tapahtumat rikkovat arjen uinuvaa tunnelmaa ja jopa lounastauko hälisevine ihmisineen voi olla muutoksen alulle panija. Viljamille fyysinen rakennus ei tuo muutosta vaan ihmiset, jotka täyttävät paikan. Seuraavassa Viljami havainnollistaa paikan tunnelman muutosta tapahtumien aikaan:

Lotta: Miten tota, onko sun mielest Annis erilainen paikka silloin ku tääl on jotai tapahtumia?

Viljami: no siis, tietysti se on sellanen vähä erilainen ilmapiiri, se et tietysti jos et jos huoneessa on yks henkilö tai 30 henkilöö on se vähä eri asia, väistämättä. Itse tila ei nii kauheesti vaihdu. Annis rakennuksena ittestään on aika semmone neutraali sillee niitte asioitte osalta. Et se et onko täällä ihmisii vai ei ja mimmoset tapahtumat on käynnissä ni ne o ne ihmiset mitkä muuttaa sitä. Siis jotenki se et toi Annis ei nii välttämät muutu, mut tietysti tääl on erilainen ilmapiiri. Mut ei mitenkää sellainen, et vou et mää oo tullu iha uutee ulottuvuutee, et se o kuiteski yhä se Annis. Ilmapiiri saattaa vähä ol erilainen, silti se itse tila on sama.²³⁹

Irmalle muutos tapahtumien aikaan on hyvin ilmeinen. Hänestä paikka tuntuu täysin erilaiselta silloin ja hän tuntee itsensä vieraaksi, vaikka ei usein tapahtumissa käykään. Talon tunnelman muutos on riippuvainen tapahtumasta. Villen mukaan teatteriesityksissä paikka on siistimpi ja teatterimaisempi kun taas bändi-illoissa muutos on vähäisempi. Hän reagoi tapahtumiin eri tavalla.²⁴⁰ Annen esimerkki havainnollistaa tapahtumien laajuuttaa ja niiden vaikutusta siihen, miltä paikka tuntuu:

Anne: Joo, sanotaan, että tota, jos mä oo kattomas tääl, tääl on bändi-ilta ni sillo täst tulee ihan erilainen tunnelma, koko täst paikasta, et tota. Sit taas jos tehdään teatteria ja viel eri teatteriesityksetki tekee paikasta

²³⁹ Viljami Hammarbergin haastattelu 11.4.2013.

²⁴⁰ Ville Lehtosen haastattelu 11.4.2013

erilaisen. Nyt ton tulee tanssiteatteria tonne kakkoskerrokseen ja siit tulee taas ihan oma tunnelmansa. Kun tääl on joulupukin paja ni tää o iha mieletönt, tääl juoksee ipanoita ja joululaulut soi ja on kimallusta ja. Si tääl on tosi ihana lämmin joulunaloitustunnelma ja sit jos tääl on Horror Huset kauhutalo ni sit tää koko talo muuttuu aivan erilaiseks. Tai sit jos me istutaa tääl pienel porukal jossai tilassa ja mietitää ja suunnitellaa jotai tai joku massa, et se väen määräki ratkaisee paljon. Tietysti eri tilat ratkaisee. Jos oot kellarissa jonkun 50-vuotispäiviä viettämässä tai häissä siellä, taas on tunnelma erilaine.²⁴¹

Muutosta voidaan kuvailla kävijöiden kautta. Irma Inkisen mukaan, vaikka uusia nuoria tulee mukaan, pysyy paikan asenneilmapiiri kuitenkin samanlaisena. Tällä hän tarkoittaa kulttuuriin suuntautuneita ihmisiä ja yhteisöllisyyttä.²⁴² Ehkä nämä voidaan nähdä osana paikkaidentiteettiä. On luonnollista, että vuosien kuluessa paikan muutokset tulevat näkyväksi, mutta samalla paikassa säilyy jotain muuttumatonta. Kiinnostavaa on myös, että Annis mukautuu käyttäjiensä tarpeiden mukaan, paikkaa voidaan muokata sopivaksi kullekin tarpeelle. Susanna kuvailee paikan muutosta kävijöiden kautta, sillä hänen mukaansa Anniksella on luonnollista, että vanhemmat harrastajat jäävät pois tehden tilaa uusille.²⁴³ Erja Lehtonen kuvailee ilmiötä elämävirtana, jatkumona, jossa uusia lapsia ja nuoria tulee aina lähteneiden tilalle. Joskus ihmiset tulevat jopa takaisin. Erjan mukaan muutos on hyväksyttävä eikä tule pitää jääräpäisesti kiinni entisestä. Jokainen tuo aina palan itsestään Annikselle ja haluaa mahdollisesti muuttaa siellä jotain. Muutos tarkoittaa sitä, että myös menneellä on merkitystä ja se huomataan.²⁴⁴

Paikasta voi tulla itsestään selvyys eikä sen erityisyyttä tällöin enää nähdä. Viljamille Annis näyttäytyi arkisena paikkana, sillä hän on ollut siellä koko elämänsä. Vasta armeijaan meneminen sai hänet ajattelemaan paikkaa uudesta näkökulmasta ja antoi perspektiiviä. Hän myös ymmärsi, että läheskään kaikilla ei ole kokemusta sellaisista paikoista kuin Annis. Seuraavassa Viljami kertoo armeijakokemuksistaan:

²⁴¹ Anne Mäkisen haastattelu 16.4.2013.

²⁴² Irma Inkisen haastattelu 21.5.2013.

²⁴³ Susanna Hakalan haastattelu 12.4.2013.

²⁴⁴ Erja Lehtonen 51:00.

Lotta: Eli siis toi o ollu sulle ilmeisesti hyvä, et on ollu ikään kun pois sen puoli vuotta vai voiks sanoo niin että olit poissa puoli vuotta?

Viljami: Kyllä. Kyl tietys mielessä, et toi oppii arvostamaa se et kuinka, tai milliee on. Ku o kasvanu koko elämän ajan tääl Anniksella, ni jotenki sen ottaa nii kauhee itsestää selvyytenä, et ihmiset o ain (...) ja sillee. Suurin osa niist ihmisist, joita mä tapasi siel armeijas ni ei ollu ikin käynykkää teatteris ja kaikkee tämmöstä ja kulttuurituotto oli aika vähäistä. Mutta sitte ku tänne tulee oikeesti järkevie ihmisten pariin, ni oppii se arvostamaan taas et, kuinka hienoo tääl oikeesti on.²⁴⁵

Nuorelle Annis on turvallinen ja kotoisa paikka, mutta jossain vaiheessa nuorelle tulee tarve siirtyä eteenpäin. Aura Lehtonen koki suuren muutoksen elämässään, kun hän muutti ulkomaille opiskelemaan. Sillon Anniksen rooli hänen elämässään pienei ja hänen suhteensa paikkaan muuttui. Hän oli vuoden Kiinassa eikä hän käynyt tuona aikana lainkaan Euroopassa. Anniksen rooli ei ulkomaille muutosta huolimatta kuitenkaan kadonnut hänen elämästään, sillä hän on ollut toiminnassa mukana vapaaehtoisena artistioppaana Lainsuojattomat-teatterifestivaaleilla²⁴⁶.²⁴⁷ Tärkeintä on kuitenkin se, että Annis elää kertomuksissa ja muistoissa, osana hänen minuuttaan. Reijo Kupiainen on kuvaillut paikan merkitystä silloin, kun ihminen on maailmalla. Tällöin tietty paikka, kuten Annankatu 6 säilyy osana ihmistä: muistoina, tuntuina, hajuina. Se on osa identiteettiä.²⁴⁸

4.4 Minuuden päättymätön tarina

”Jos ei olisi elettyä paikkaa, ei olisi muistoja.

Eikä olisi odotuksia.

Jos ei olisi muistoja eikä odotuksia, ei olisi merkityksiä.

Kieli on merkitysten koti.

²⁴⁵ Viljami Hammarbergin haastattelu, 11.4.2013.

²⁴⁶ Porissa toimiva vapaa ammattiteatteriryhmä Rakastajat-teatteri on järjestänyt vuodesta 2000 vapaille teatteriryhmille tarkoitettua Lainsuojattomat-festivaalia. Rakastajat-teatterin verkkosivut. Viitattu 19.5.2014.

²⁴⁷ Aura Lehtosen haastattelu 5.4.2013.

²⁴⁸ Laine, Helena. SK 5.9.2004.

Jos ei olisi kieltä, ei olisi merkitystä.

Jos ei olisi merkitystä, ei olisi muistoja.

Jos ei olisi muistoja eikä odotuksia, ei olisi elettyä paikkaa.

Jos ei olisi elettyä paikkaa, ei olisi kuvia itsestämme.

Eikä kuvia muista”²⁴⁹

Pauli Tapani Karjalaisen sitaatti kuvaa topobiografian ajatusta jatkuvasta muutoksesta. Topobiografinen paikan tulkinta perustuu paikan, ajan ja elämän kuvan muodostamaan kokonaisuuteen, joiden lopputulemana muodostuu minuus.²⁵⁰ Paikan ja muistin suhde on väistämättömän yhteenpunoutunut. Muisti on henkilökohtainen – muistamme jotain ja jotain taas unohtamme. Muisti on myös kollektiivinen. Joiden muistojen annetaan unohtua. Toisenlaiset muistot halutaan muistaa, sillä niiden koetaan edustavan jotain muistamisen arvoista ja ne läpäisevät paikan tuottamisen.²⁵¹

Tarkastelen seuraavassa sitä, miten Annis on vaikuttanut käyttäjien minuuden muodostumiseen. Minuutta rakennetaan kertomusten avulla. Minuus on jatkuvassa muutoksessa, mutta tarvitsemme identiteettisäikeen pitämään tarinamme kasassa. En kuitenkaan hylkää identiteetin käsitettä täysin, sillä näen sen osana minuutta. Identiteetti käsitteenä tulee esille myös haastattelupuheessa. Pihla Siimin mukaan kertomuksen voi tulkita keinoksi paikantaa itseään.²⁵² Laura-Kristiina Moilanen ja Susanna Sulkunen kuvailevat kertomuksen rakentumista. Ihmismieli pyrkii rakentamaan kertomusta itsestään ja omasta paikastaan tässä monimutkaisessa ja pirstaloituneessa maailmassa. Kertomuksen kiintopisteitä etsitään menneisyydestä, omista sukujuurista ja muiden ihmisten elämäkerroista. Menneisyyteen liittyvä turvallisuus ja tuttuina pidetyt asiat selkiyttävät sekasortoissa maailmassa elämistä.

253

²⁴⁹ Karjalainen 2008, 26.

²⁵⁰ Karjalainen 2008, 15,22.

²⁵¹ Cresswell 2004, 85. Suom. LH.

²⁵² Siim 2006, 96.

²⁵³ Moilanen, Sulkunen 2006, 28.

Erja Lehtonen näkee ihmisen perusolemuksen pyhänä. Tällöin Anniksella tapahtuva toiminta ja harrastaminen antaa ihmiselle positiivisia kokemuksia itsestä ja myös muista. Tällöin ihminen kuoriutuu kohti perusolemusta , joka on ihmisen perusidentiteetti.²⁵⁴ Noora kokee omanneensa jo perusidentiteetin, kun oli aikuinen tullessaan taloon. Hän kokee tärkeiden asioiden puolesta taistelemisen olleen osa hänen perusidentiteettiään. Annis kuitenkin tarjosi ikään kuin jatkoa sille minuudelle, joka hänelle oli jo muodostunut:

Lotta: Joo, no sit päästään tota, päästään identiteettiin. Koetko sä et Annis olis niinku vaikuttanu sun identiteettiisi?

Noora: Juu eli toisaalt mähä olin aikuinen ku mää meni sin ja perusidentiteetti oli varmaa sillai niinku muodostunu ja mää tavallaa jatkoi sitä roolii. Siis mää oo niinku mukulast asti taistellu pienten puolesta. Linnupesii puolusti Musan mettäs isoi poikii vastaa ja velipoja kans, velipojan ku se oli sellane pieni ruikko, sil oli huonot jalat, ni sen puolest mää tappelin ja sit ain niinku tappelin Anniksen puolesta ja nuorten mahdollisuuksie puolest. Et se o mun sellane perusidentiteetti, mut se. Tää Annis niinku, se oli just sen kokonen yksikkö ja ja se et kun koki ittes tarpeelliseks ja varmaa niinku myös rakastetuks ja ku itse rakasti, niin nii tota sellanen o tietysti hirvee tuki siihen omaa identiteettiä, et se vahvisti sitä. Eli et sellane tietynlainen pelottomuus ja rohkeus ja tota sit semmone vähä lapsellinenki omnipotentti et kaikkee voi, ku vaa otetaa, pistetää niinku töpinäks ja se o myöski semmone mitä määki koe niinku siirtäneeni, et esimerkiks siin siin tota Rajattoma aja talossa tää Eeva Rauramohan sano sitä just et hän sai semmoseen, et kaikki mitä vaan voi jonka niinku jonka pohjalt hän loiki ittellee se tanssikoulu Turkuu. Et toi se o varmaa aika semmost et et tota mikä niinku siel o et. Sit se et se kannattaa. Et maailmaa voi niinku muuttaa, siis pienii paloi maailmaa voi muuttaa. Nii tota. Ja sitä kautta tietysti jos se muutos tapahtuu viel niinku nuorten kesken ni sehä niinku sit leviää se, sitä kaut. ja siel o ny tapahtunukki semmost sukupolve vaihdost eli

²⁵⁴ Erja Lehtonen 26:55.

ihan mun oma tyttöni tuli sit sin takasi paluumuuttajana Turusta ja jatko sitä työtä ja myöski moni muilla. Lapset o käyny harrastamas ja sit lapset tekee sitä työtä. Tämmöst o tapahtunu.

Nooran sitaatista voidaan havaita kuinka tärkeää hyväksyksi tuleminen ja itsensä tarpeelliseksi tunteminen ovat identiteetille. Ne vahvistavat omaa näkemystä itsestä. Anniksen vaikutus käyttäjien minuuteen on siis ollut hyvin kokonaisvaltaista. Aura Lehtoselle Annis on paikka, jota hän esittelee ylpeänä ystävilleen. Hän kokee hyvin tärkeänä sen, että Annis selittää hänen minuuttaan ja historiaansa

Aura: Mä luule et se tai niinku jotku asiat ehkä musta ja mun historiasta sillee loksahaa paikoillee jos ne näkee Anniksen, kun se jotenki niinku, tai mä oo kauhee ylpee aina Anniksest, mä huomaa ku mä esittelen sitä ihmisille, tulee semmone, et meil onki tämmöne, vaiks Pori on nii pieni ja ei ehkä olettais et Porissa on niin aktiivinen niinku teatterikenttä ja muutenkaa tämmöst paikkaa ni sit jotenki tota se, ite oon aatellu niin, et se ehkä selittää tai auttaa ymmärtämään musta jotain

Laurén puhuu lapsuuden kotiseudusta ja synnyinmaisemasta, joilla on vaikutusta yksilön identiteettiin ja sielunmaisemaan. Ihminen identifioituu lapsuuden maisemaan. Hänen mukaansa lapsuuden kokemukset maisemasta ovat merkityksellisempiä kuin myöhemmin hankituilla, oppimistapahtumien ja sosiaalistumisprosessin tuloksena syntyneillä maisemilla.²⁵⁵ Lapsuuden maisema voi olla kodin ympäristö, mutta näkemykseni mukaan kulttuuritalo voidaan nähdä myös merkityksellisenä maisemana. Erityisesti niillä käyttäjillä, joilla paikka on liittynyt lapsuuteen. Voidaan kuitenkin puhua paikan merkityksestä minuudelle, vaikka ei puhuttaisi lapsuudesta. Aura kokee Annikseen liittyvien kokemusten olevan yhtä hänen elämäänsä liittyvien kokemusten kanssa.

Lotta: Mut onks sul jotai niinku erityisii kokemuksii jotka tulee mielee niinku sillai liittyen omaan elämään ja Annikseen?

²⁵⁵ Laurén 2008, 36.

Aura: Tavallaa sitä on vaikee, mun ainaki itest tuntuu silt vaikeelta erottaa niit niinku lainkaa välil. Sillee just ku on niinku ku jossai vaihees tuli käytyy. Mun äiti oli tääl niinku jo, ni sit mä oo niinku kasvanu ainoona lapsena ni sit mä oon, äidin kaa niinku kahestaan lähes aina, ni sit mun koko perhe nivoutuu siihen tavallaa myöski. ja sit tota, sit ku nii paljo kaverit oli täältä ja varsinki sillo teini-ikäsenä, ni sit se tarkotti myös sitä et mun paras kaveri kävi täällä teatterissa ja ensimmäiset kaikki seurustelusuhteet synty ja niinku tapahtu Anniksella ja niinku tosi vaikee niinku erottaa niinku sen takii. Ja nyt tota ja seit sen lisäksi et on itel on tällöinen suhde et tääl tulee ain käytyy, tän voi aina tulla, ni sit mun tota, mul on velipuoli, joka on 11-vuotias, ni hän käy täällä nyt teatterinuorissa, et se nivoutuu viel silläki taval, jatkumoo löytyy.²⁵⁶

Minuuden rakentumisessa muiden ihmisten läsnäolo on tärkeää. Sosiaalisen kanssakäymisen kautta opitaan tärkeitä taitoja. Suvaitsevuu den voidaan nähdä olevan yksi minuuden tärkeä rakennusaine. Erilaisuuden hyväksyminen on Anniksella tärkeää. Susannan kaikki läheisimmät kaverit ovat Annikselta. Hän kokee oppineensa suvaitsevaisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä. Hyväksyminen voidaan ymmärtää siten, että ihmisten annetaan olla sellaisia kuin he ovat. Tämä vaikuttaa kannustavasti minuuteen. Ville kertoo seuraavassa Anniksen vaikutuksesta omaan minuuteensa:

Lotta: Koetko sää, et Annis ois vaikuttanu jotenkin sun identiteettiin, minäksi kasvamiseen tai näin?

Ville: Siis mun mielestä on vaikuttanu. Ehkä eniten ku mikää muu asia missää kohtaa. Se o vaikuttanu niinku tosi paljo.

Lotta: osaaks sä kertoo jotai esimerkkiä tai?

Ville: Siis se o varmaa jotenki se et ku tääl o nii mont erilaist ihmistä ja nii paljo ihmisii, ni osaa ol paljo avoimempi kaikil uusil jutuille, koska tääl tekee, kaikki mitä tekee, on sellanen niinku on, ku ei oo ketää ei oo koskaa katottu sillee, et jos sä näytät tolta, ni et sää saa tulla vaa saa ol millane tykkää. Se o varmaa vaikuttanu tosi paljo.

²⁵⁶ Aura Lehtosen haastattelu 5.4.2013.

Aura Lehtosen mukaan ihminen ei ole yksiselitteinen vaan ihmisissä on erilaisia piirteitä ja rooleja. Suvaitsevaisuudessa on apua siitä, että osaa asettua toisen asemaan ja tiedostaa samojen piirteiden mahdollisuuden myös itsessään. Annis on hänen mukaansa paikka, jossa hyväksytään kaikki, mikä helpottaa omana itsenään olemista.²⁵⁷ Annelle erilaisten ihmisten kohtaaminen on ollut tärkeä minuuteen vaikuttava tekijä. Hänen mukaansa erilaisten ihmisten kohtaamisessa oppii paljon.

Lotta:No koetko sää et Annis ois vaikuttanu sun omaan identiteettiin? Siihen et mikä susta on niinku tullu?

Anne:Ehdottomasti siis ko aatellaa että se väen kirjo mikä tääl o ensinnäki ollu ja minkä kautta on niinku eläny. Ainahan ihminen, jokaselt ihmiselt oppii jotain, täällähäh just on, tääl on ihmisten kirjo on nii mieletön ollu, ni se jo väkisin muuttaa ja se muuttaa et ku on tämmönen paikka mikä on niinku kakkoskoti ni sillo sää olet tietynlaisen yhteisön jäsen jo siinäki kohtaa, ni se vaikuttaa sun tapaas suhtautua asioihin, sun tapaas suhtautua ihmisiin, se opettaa suvaitsevaisuutta, kärsivällisyyttä ja sit loputonta semmosta työn tekemistä, jos aatellaa et koko ajan tehdään jotain ja puhalletaan semmoseen yhteiseen tavoitteeseen, oli se sitten lattian moppaaminen tai teatterin tekeminen, et ehdottomasti on vaikuttanu. Et ku ollaan sitä mietitty, et jos tämmöstä ei olis ollu ni mä väitän et se ois kyl jotenki vaikuttanu ihmise elämää kyl, jos tää olis täst puuttunu, tää paikkaki jo paikkana.

Lotta:Joo. Se on nii iso elämää

Anne:Joo, on on , ehdottomasti²⁵⁸

Filosofi Reijo Kupiainen tuo esille dokumentissa²⁵⁹ ajatuksen siitä, että ihminen etsii koko elämänsä ajan itseään ja identiteettiään. Tällä hän tarkoittaa, että minuutemme ei tule koskaan valmiiksi. Hän tekee vertauksen identiteetistämme kapselina, joka

²⁵⁷ Aura Lehtonen 29:49.

²⁵⁸ Anne Mäkisen haastattelu 16.4.2013.

²⁵⁹ Rajattoman ajan talo.

suljettaisiin kun olisimme ihmisinä valmiita. Näin ei tietenkään ole.²⁶⁰ Erja Lehtonen kokee tärkeäksi, että ihminen voi elää pelkäämättä ja lukitsematta itseään. Hän puhuu elämän perusedellytyksistä, joihin myös kuuluu kaaoksen ja elämän sattumanvaraisuuden hyväksyminen.²⁶¹ Ihmisen minuus tarvitsee turvaa ja pysähtyneisyyttä, mutta samalla on hyväksyttävä jatkuva ja yllättävä muutos. Minuuden rakentumisessa muutoksella on tärkeä rooli. Muutoksen kautta arvioidaan aiempi elämä uusiksi ja tehdään ratkaisuja. Tällöin ihmisen elämä ei ole kronologista, vaikka se kertomuksessa sellaiseksi muodostettaisiin. Juonenkäänteet tulevat yllättäen. Elämän kuvan kautta tarkastelemme itseämme, minuuttamme. Jokaisella ihmisellä on tarina, vaikka se ei ole koskaan täydellinen tai aukoton. Epätäydellisyys on kuitenkin kiinnostavaa minuuden rakentumisessa, sillä kaikki asiat eivät ole selitettävissä. Voidaan siis todeta, että minuuden muodostuminen on monimutkainen prosessi, johon vaikuttavat monenlaiset tekijät. Vaikka ihmiset kasvavat ja rakentavat minuuttaan samassa ympäristössä, on jokaisen elämän kuva erilainen. Linaan Karjalaista minuuden häilyvän luonteen kuvailemisessa:

”Minuus ei ole vain sattuman soittoa, sillä se on tulkintaa. Kaikessa häilyvyydessään kerronnallinen identiteetti muodostuu puhtaiden sattumien (=ei syitä ja seurauksia, ei motiiveja) ja absoluuttisen minuuden (=täydellisen reiätön minäkuva) välimaastossa. Tässä maastossa paikka, aika ja elämäkuva tulevat yksiin. Ei ole yhtä ilman kahta muuta, ei kahta ilman kolmatta.”²⁶²

5. Ovi sulkeutuu

5.1 Johtopäätökset

Annis on käyttäjilleen enemmän kuin vain fyysinen paikka tai vain harrastus- tai työpaikka. He tuntevat sen tuoksun, hälinän ja hiljaisuuden, tavaroiden paikat. Aistit ovat tärkeässä roolissa paikan kokemisessa ja sanat kokemuksen kertomukseksi tuottamisessa. Ilmapiirin muodostumisessa aisteilla on suuri merkitys. Ne eivät

²⁶⁰ Reijo Kupiainen, 26:03.

²⁶¹ Erja Lehtonen 7:13.

²⁶² Karjalainen 2011, 20.

kuvasta vain pelkästään fysiologisia aistihavaintoja, vaan ne ovat mielikuvien ja muistojen pohja. Ne saavat viihtymään paikassa ja tulemaan sinne uudestaan. Paikan tunnelmassa ja ihmisissä on oltava jotain, joka saa käyttäjät viihtymään siellä. Paikasta tulee merkityksellinen ja siitä halutaan kertoa.

Elämäkerrallisen paikkasuhteen tarkastelu osoittautui haastavammaksi kuin olin osannut odottaa, sillä siihen vaikuttavat monelaiset tekijät. Sainko siis selvitetty miten käyttäjien elämäkerrallinen paikkasuhte ilmenee kertomuksissa? Näkemykseni mukaan käyttäjien elämäkerrallinen paikkasuhte ilmenee siten, että Annis on ollut heille hyvin tärkeä minuuden rakennusaine. Elämään kuuluvia muutoksia on pystytty tarkastelemaan turvallisesta paikasta käsin. Toisaalta muutos on ollut tärkeä tekijä paikkasuhteen muodostumisessa, sillä ilman sitä ensimmäistä kokemusta paikasta tuskin olisi syntynyt. Muutos on määrittänyt sen, millainen suhde paikkaan on kehittynyt.

Erityisen tärkeäksi nousi kulttuuritalo Annankatu 6:n merkitys kasvupaikkana. Paikassa on opittu erilaisuuden hyväksymistä ja suvaitsevaisuutta. Kasvupaikkaan liittyvät myös perhe ja ystävät, joilla on ollut merkittävä vaikutus minuuden muodostumiseen. Paikkasuhte ilmenee muiden ihmisten ja yhteisön kautta. Tällöin minuuden muodostumiselle muiden ihmisten läsnäolo on tärkeää. Yhteisön hyväksyttävänä osana oleminen on hyvin tärkeää, sillä siten minuutta voidaan koetalla ja etsiä omia rajoja. Ehkä yksi tärkeimmistä asioista Anniksella on kuitenkin se, että siellä voi kasvaa omana itsenään osana yhteisöä. Yhteisön kautta myös rakennus saa erilaisen merkityksen, sillä yhteisö tekee paikan ja tilan.

Paikkasuhteen ilmeneminen tulee esille turvallisuuden ja pysyvyyden kautta. Annis on pienoismaailma, koti, jonne on helppo käpertyä. Paikasta on haluttu tehdä omanlaisensa, mikä on helpottanut sinne kiinnittymistä tai jopa kotiutumista. Annis ei ole perinteisessä mielessä koti, mutta mielestäni sen ei tarvitsekaan olla. Se on paljon enemmän. Annis on koettu turvapaikkana hyväksyvän ilmapiirin kautta, mikä on ollut erityisen tärkeää nuorille. Siellä on ollut mahdollista tehdä asioita omassa tahdissa yksin tai osana ryhmää ja ohjaajilta on saanut tarvittaessa tukea. Annis on lähtökohtaisesti nuorten paikka, jossa minuuden rakentaminen on saanut tapahtua

turvallisen ympäristön kautta. Toisaalta myös ajatus Anniksen pysyvyydestä on varmasti rakentanut monen harrastajan identiteettiä. Elämän rajojen koetteleminen on tärkeää, mutta se vaatii myös luottamusta ympäristön hyväksyntään. Ihmisellä on ikään kuin jatkuva oman paikan tarve. Tällöin tarve ei enää liity fyysiseen paikkaan vaan oman paikan löytymiseen ylipäätään elämässä.

Elämäkerrallisen paikkasuhteen yhtenä tärkeänä osana on aika, jonka avulla minuutta selitetään ja siitä kerrotaan. Anniksella aika on hyvin erilaista verrattuna muuhun yhteiskuntaan. Siellä yhteiskunnan hektisyys ei ole samalla tavalla läsnä kuin muualla. Aika esiintyy kertomuksissa hyvin eri tavoilla. Aika voidaan nähdä iän kautta, joiden avulla osa haastateltavista sijoittaa tapahtumia omaan elämäänsä. Kokonaan toisenlainen ajan taso liittyy ajan viettämiseen, mikä on erillinen pakosta ja normeista. Aikaa kulutetaan vain olemalla. Tällä on hyvin suuri merkitys elämäkerran rakennusaineena. Aika esiintyy vuosilukujen kautta, mikä selkeyttää omaan muistamista. Nämä tuovat kertomukseen jälkikäteen tuotettua kronologisuutta. Muutos rikkoo aina kronologian harmonian.

Lähes jokaisella haastateltavalla oli elämässään ajanjakso, jolloin he viettivät paljon aikaa Anniksella. Toisilla tämä aika jatkui edelleen, toisilla se oli takanapäin. Tämä havainto oli hyvin mielenkiintoinen ja aloinkin pohtia, että mitä se kertoo Anniksesta paikkana. Voimme siis todeta, että Anniksella on ollut suuri merkitys hyvin eri aikoina haastateltavien elämässä. Lapsuudessa aloitettu harrastus on jatkunut vuosia eteen päin, teini-ikäisenä paikka on toiminut ikään kuin turvasatamana, jossa on saanut ymmärrystä. Toisaalta työn saaminen Annikselta on myös ollut merkittävää, sillä se on tuonut sisältöä elämään. Ilmiö on kiinnostava, sillä se kertoo Anniksesta paikkana hyvin paljon. Harrastajan aloittanut henkilö huomaa vuosien päästä olevansa osa yhteisöä ja viettävänsä suuren osan ajastaan talossa. Joskus jopa enemmän kuin kotona.

Aika, paikka ja minuus ovat siis läsnä elämässämme koko ajan, mikä vaikuttaa erityisesti elämäkerrallisen paikkasuhteen muodostumiseen. Tällöin Karjalaisen elämäkerrallisen paikan tulkinnan elementit ovat mielestäni havaittavissa tutkimuksesta. Annis on ajan, paikan ja minuuden yhteenliittymä, minkä positiiviset vaikutukset ovat ilmeiset. Paikan kokonaisvaltaisuus liittyy niin aikaan, paikkaan kuin

minuuteenkin. Kertomus paikasta voidaan nähdä kertomuksena omasta minuudesta. Paikan merkitys korostuu, kun siihen liittyy tarina.

Lopuksi haluan vielä todeta, että vaikka Annis on kokenut monia vaiheita, on sen perustarkoitus pysynyt samana. Annis on edelleen nuorten paikka, jossa he saavat toteuttaa itseään. Anniksen olemassa olo ei ole koskaan ollut varmaa, mutta tästä huolimatta rakennuksen tarina on jatkunut jo 30 vuotta. Anniksella voidaan todeta olevan merkittävä rooli Porin kulttuurielämän rikastuttamisessa. Annis merkitsee paikkana hyvin paljon, monille ihmisille. Se on yhteiskunnallisesti hyvin tärkeä, sillä ihmiset voivat toteuttaa siellä perustarpeitaan ja kokea olevansa turvassa.

5.2 Tutkimusprosessin arviointi

Voin todeta tutkimusprosessin olleen haastava, mutta samalla hyvin mielenkiintoinen ja opettavainen. Työn saaminen päätökseen tuntuu silti hyvältä. Monien harhapolkujen kautta olen kuitenkin päätynyt näihin tuloksiin. Tarkastellessani tutkimusprosessia näin jälkikäteen, olisin saattanut tehdä joitain asioita toisin. Keräsin haastatteluaineiston ensimmäistä kertaa tätä tutkielmaa varten ja voin sanoa sen olleen hyvin opettavaista, niin negatiivisessa kuin positiivisessakin mielessä. Laajan tieteellisen tekstin kirjoittajana olen myös ensikertalainen, joten myös siltä osin koin haasteita.

Henkilökohtaisella tasolla tutkimusprosessi nosti mieleeni erilaisia ajatuksia. Oma näkemykseni paikasta sai moniulotteisuutta tämän tutkimusprosessin aikana. Alkutilanteessa paikan ajatukseni oli hyvin suppea, mutta mitä enemmän tarkastelin paikan määritelmää, sitä kiinnostavammaksi se muodostui. Jouduin siis uudelleen arvioimaan täysin oman paikkakäsitykseni. En ollut aiemmin edes ymmärtänyt paikan merkitystä ihmisen elämässä. Vaikka luin aiheesta tutkimuksen aikana paljon, niin sen oivaltaminen aineiston kautta toi aiheen todella konkreettiseksi. Voin pitää tätä työtä myös kertomuksena omasta oivallusprosessistani mielenkiintoisen aiheen parissa.

Kertomus ei etene ilman juonenkäänteitä, joten haluan tuoda esille tutkimuksen tekoon liittyneet haasteet, sillä pro graduni tekemisen prosessi on kestänyt kauan. Prosessi on edennyt aina vähän kerrallaan ja jonka jälkeen on ollut taukoja.

Varsinainen tutkimuksellinen työ on tehty viimeisten viiden kuukauden aikana. Tutkimuskirjallisuuteen tutustumisessa on myös ollut haasteensa, sillä sieltä poimitut ajatukset ovat päässeet unohtumaan, kun aikaa on kulunut ja muistiinpanot eivät ole olleet riittäviä. Toisaalta nyt voin myös todeta, että joidenkin asioiden kohdalla on tapahtunut positiivista kypsymistä, joten tauoista prosessin aikana on toivottavasti ollut myös hyötyä. Kirjoitustyössä kaaottisimmat hetket ajoittuivat kahden pääluvun kirjoittamiseen, sillä minun oli kirjoitettava niitä samaan aikaan päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Kun tarkastelen tutkimusmenetelmäni näin jälkikäteen, siinä olisi ollut parantamisen varaa. Kokemattomuutena haastattelujen tekijänä vaikutti aineiston keräämiseen. Kysymyksenasettelulla oli varmasti vaikutusta vastauksiin, sillä esitin kaikille haastateltaville lähes samat peruskysymykset. Tässä kohtaa tuli esille puolistrukturoidun haastattelun ongelma, sillä se aiheutti vastausten homogeenisyyttä eli samankaltaisuutta. Pertti Alasuutari puhuu haastattelujen saturaatiopisteestä, jolloin vastaukset alkavat toistaa toisiaan ja niitä pystytään aavistamaan jo ennakoita.²⁶³ Olin ennen saturaatiopisteen saavuttamista päättänyt haastatella 11 henkilöä, joten vaikka havaitsin vastausten samankaltaisuutta, en lopettanut haastattelujen tekemistä siihen.

Haastatteluaiakatauluni osoittautui liian tiukaksi, sillä tein parhaimpina päivinä kaksi haastattelua. Ymmärsin vasta haastatteluja kuunnellessani, että haastattelut olisi kannattanut litteroida heti haastattelutilanteen jälkeen. Siten olisi ollut valmistautuneempi seuraavaan haastatteluun. Olisin voinut saada lisämateriaalia seuraavaa haastattelua varten ja mahdollisesti saanut heterogeenisempiä vastauksia. Olisin myös huomannut, että mistä aiheesta tarvitsisin lisätietoa.

Osallistavan havainnoinnin tekeminen olisi voinut avata aihettani vielä eri tavalla. Myös Anniksella ryhmille järjestettävät opastetut kierrokset olisivat voineet tuoda monipuolisuutta tutkimukseeni. Tutkimuskysymyksen selkeydellä olisin voinut hieman helpottaa omaa tutkimuksellista työtäni ja aineiston keräämistä jo lähtökohtaisesti. Katsoin dokumentin tutkimusprosessin aikana neljä kertaa. Havaitsin myös, että

²⁶³ Alasuutari 2011, 108-109

dokumentin katsominen useaan kertaan ennen haastatteluiden tekemistä olisi ollut hyödyllistä, sillä siten olisin osannut kysyä merkittävämpiä kysymyksiä ja täyttää dokumentti jättämiä aukkoja. Katsoin dokumentin yhteensä viisi kertaa, joista viimeinen kerta oli ihan tutkimusprosessin loppupuolella.

Tarkoitukseni ei ole kritisoida haastateltavien vastauksia, vaan omaa toimintaani tutkijana. Havaitsin, että koska olin Anniksen yhteisöstä ulkopuolinen minusta tuntui, että paikasta haluttiin kertoa lähinnä positiivisia asioita. En epäile positiivisuuden paikkansa pitävyyttä, mutta olin ehkä odottanut, että kysymykseni herättäisivät enemmän ajatuksia, ehkä jopa kritiikkiä. Tämä saattoi toisaalta myös johtua siitä, että kysymykseni olivat osittain vaikeita tai huonosti muotoiltuja. Haastattelutilanteen ilmapiirillä oli myös varmasti vaikutusta, sillä olin itse hermostunut ensimmäisiä haastatteluja tehdessäni. Tästä johtuen saatoin kysyä uudestaan asioita, joista haastateltava oli jo oma-aloitteisesti kertonut. Noudatin kysymyslomakettani välillä liian tarkkaan enkä osannut aina sopeutua tilanteeseen. Yksi harmittavimmista asioista oli se, että jätin viimeiseksi tärkeimmän kysymyksen. Olin jo sanonut että voitaisiin lopetella haastattelua ja sitten vielä kysyin kokemuksesta liittyen Annikseen, niin informantit halusivat jo lopettaa haastattelun. Niin olisin itsekin tehnyt heidän asemassaan. Tämä siis tarkoittaa, että itselläni on vielä paljon oppimista haastattelujen tekemisestä.

Tutkimustyön aikana tuli esille monia kiinnostavia aiheita, joita olisin halunnut tutkia enemmän, mutta opinnäytetyön laajuus ei olisi antanut periksi. Annis on herkullinen aihe, jota voisi hyvin tutkia monelta kantilta. Itseäni kiinnostaisi sen sijoittuminen talonvaltaus-liikkeeseen tai sen sijoittuminen kulttuuritalona kansainväliselle kentälle. Anniksen sijoittuminen osaksi kaupunkitilaa olisi hyvin mielenkiintoinen aihe. Yksi aihe jäi kiinnostamaan itseäni todella paljon, mutta jätin tarkoituksella sen tarkastelemisen vähemmälle tässä turkielmassa. Sukupuoli on olennainen osa ihmisen identiteettiä, mutta näkemykseni mukaan sukupuolen kautta olisi voinut tarkastella paikkaa omana tutkimuksenaan. Perustelen siis sitä, että jätin aiheen tarkastelemisen vähälle tässä turkielmassa, sillä että koin tärkeämmäksi tarkastella elämäkertaa yksilön enkä niinkään sukupuolen kautta. Tämä jäänee siis odottamaan seuraavaa tutkimusta.

Annoksen tutkiminen toivon mukaan tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää samantapaisen tapauksen tutkimiseen. Toivon tutkimukseni herättävän ajatuksia Annoksen elämäkerrallisesta luonteesta ja ylipäätään paikkojen tarkastelusta muusta kuin puhtaan maantieteellisestä näkökulmasta. Tutkimukseni voisi olla hyödyllinen esimerkiksi rakennussuunnittelun kannalta, sillä olen tutkimuksellani pyrkinyt osoittamaan sen, että paikoilla on ihmisten elämässä paljon suurempi merkitys kuin voimme olettaa. Toivoisin, että tutkimukseni herättäisi ajatuksia siihen, että paikka on aina vuorovaikutuksessa ihmisen kanssa. Siitä syystä paikkojen suunnittelussa tulisi hyödyntää paikan käyttäjien ajatuksia. Paikan kokeminen ja siellä viihtyminen on ihmisen olemisen tärkeimpiä asioita. Tiedostan kuitenkin myös sen, että aina paikkojen ns. keinotekoinen viihtyisäksi tekeminen ei välttämättä onnistu, vaan joskus paikkoihin vain muodostuu oma erityinen piirteensä. Annankatu 6 on mielestäni hyvä esimerkki tästä, sillä paikka koetaan kokonaisuutena. Paikan ymmärtäminen ja tulkitseminen syvällisemmin hyödyttäisi monia tieteenaloja. Toivon myös tutkielmani tuovan edes vähän jotain uutta sisältöä maisemantutkimuksen oppiaineeseen kuin tilan ja paikan tutkimuskentälle. Toivoisin, että Annoksella elävä ja oleva kulttuuriperintö saataisiin tallennettua kansien väliin ja että he voisivat saada apua kansainväliseen työskentelyyn.

Päätän tutkielmani Karjalaisen objektiivisuutta pohdiskelemaan lauseeseen: ”Onko sittenkin helpompaa kuvata sitä, mikä on kaukana kuin sitä, mikä on lähellä?”²⁶⁴

²⁶⁴ Karjalainen 2008, 14.

Lähdeluettelo

Kaikki internet-osoitteet on tarkistettu 21.5.2014.

Haastatteluaineistot

Hakala, Susanna, lavasterakentaja, tarjoilija. 12.4.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite, litteroitu). Tekijän hallussa.

Hammarberg ,Viljami, ylioppilas. 11.4.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite, litteroitu).
Tekijän hallussa.

Inkinen, Irma, työnohjaaja. 21.5.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite, litteroitu). Tekijän
hallussa.

Kaunisto, Antti, työnohjaaja, muusikko. 18.4.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite,
litteroitu). Tekijän hallussa.

Korpi, Mikko, lukiolainen, muusikko. 26.4.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite, litteroitu).
Tekijän hallussa.

Lehtonen, Aura, maisteri, ohjelmakoordinaattori. 5.4.2013 (Lotta Hannuksela,
nauhoite, litteroitu). Tekijän hallussa.

Lehtonen, Erja, näyttelijä-ohjaaja, työnohjaaja, vastaava työntekijä. 17.4.2013 (Lotta
Hannuksela, nauhoite, litteroitu). Tekijän hallussa.

Lehtonen, Ville, kuva-artesaani. 11.4.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite, litteroitu).
Tekijän hallussa.

Loven, Ilmari, lukiolainen. 29.4.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite, litteroitu). Tekijän
hallussa.

Mäkinen, Anne, lasten-ja nuorten erityisohjaaja. 16.4.2013 (Lotta Hannuksela,
nauhoite, litteroitu) Tekijän hallussa.

Männistö, Noora, teatteri-ja elokuvaohjaaja. 22.5.2013 (Lotta Hannuksela, nauhoite,
litteroitu). Tekijän hallussa.

Dokumenttielokuva

Rajattoman ajan talo. Sk: Reijo Kupiainen, Noora Männistö. O: Noora Männistö.K: Mika Haavisto, Noora Männistö, Petteri Evilampi. Ä: Noora Männistö. Le: Riitta Poikselkä. Haastattelut: Jani Randén, Aura Lehtonen, Laura Sorvala, Joonas Nordman, Erja Lehtonen, Tuomo Longi, Reijo Kupiainen, Eeva Rauramo. T: Musafilmi E: 2002. Yhteistyössä: Yle Tv2 Dokumenttiprojekti Ilkka Vehkalahti. Videokopion pituus: 54 min

Tutkimuskirjallisuus

Aarnipuu, Petja: *Turun linna kerrottuna ja kertovana tilana*. SKS, Helsinki, 2008.

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere, 2011.

Cresswell, Tim: *Place - a short introduction*. Blackwell Publishing, Malden, 2004.

Forss, Anne-Mari: *Paikan estetiikka - Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa*. Palmenia, Helsinki, 2007.

Heimo, Anne: Maisema kätkee surun ja kärsimyksen. *Kadonnutta maisemaa etsimässä*. Toim. Nina Rantala. Koneen Säätiö, Helsinki, 2011, 22-43.

Hyvärinen, Matti: Haastattelukertomuksen analyysi. *Haastattelun analyysi*. Toim. Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander, Matti Hyvärinen. Vastapaino, Tampere, 2010, 90-118.

Hyvärinen, Matti, Löyttyniemi, Varpu: Kerronnallinen haastattelu. *Haastattelu - tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Toim. Johanna Ruusuvoori, Liisa Tiittula. Vastapaino, Tampere, 2005, 189-222.

Häikiö, Liisa, Niemenmaa, Vivi: Valinnan paikat. *Tapaustutkimuksen taito*. Toim. Markus Laine, Jarkko Bamberg, Pekka Jokinen. Gaudeamus, Helsinki, 2007, 41-56.

Häyrynen, Maunu: Maisemantutkijan kotiseutu. *Koti - kaiho, paikka, muutos*. Toim. Päivi Granö, Jaakko Suominen, Outi Tuomi-Nikula. Turun yliopisto, Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja IV, Pori, 2004, 55-68.

Karhunen, Eeva: Paikallista aikaa - vanhassa talossa asumisen fenomenologiaa. *Kotina suojeltu talo - Arkea, elämää ja rakennussuojelua Suomessa ja Saksassa*. Toim. Outi Tuomi-Nikula, Eeva Karhunen. Turun yliopisto, Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksen julkaisuja XIII, Pori, 2007, 19-34.

Karjalainen, Pauli, Tapani: Aika, paikka ja muistin maantiede. *Tila, paikka ja maisema - tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen*. Toim. Tuukka Haarni, Marko, Karvinen, Hille Koskela et al. Vastapaino, Tampere, 1997a, 227-241

Karjalainen, Pauli, Tapani: Elämämme paikat. *Kadonnutta maisemaa etsimässä*. Toim. Nina Rantala. Koneen Säätiö, Helsinki, 2011, 14-21.

Karjalainen, Pauli, Tapani: Maailman paikoista paikan maailmoin –kokemisen geografiaa. *Tiedepolitiikka 4/97*. Kokemäki, 1997, 41-46.

Karjalainen, Pauli, Tapani: Paikka, aika ja elämänkuva. *Ympäristö täynnä tarinoita. Kirjoituksia ympäristön kuvien ja kertomusten kysymyksistä*. Toim. Arto Haapala, Virpi Kaukio. Unipress, Kuopio, 2008, 13-31.

Karjalainen, Pauli, Tapani: Topobiografinen paikan tulkinta. *Paikka – eletty, kuviteltu, koettu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2006, 83-92

Karjalainen, Pauli, Tapani: Ympäristö ulkoa ja sisältä: Geografiasta geobiografiaan. *Paikan heijastuksia – ihmisen ja ympäristösuhteen tutkimus ja representaation käsite*. Toim. Raine Mäntysalo. Jyväskylä, 2004, 49.

Koivuniemi, Jussi: Joen rytmissä: *Porin kaupungin historia 1940-2000*. Porin kaupunki, Pori, 2004.

Kymäläinen, Päivi: Paikan ajattelun haasteita. *Paikka – eletty, kuviteltu, koettu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2006, 203-217.

Kytömäki, Jorma, Moisio, Sami: Ihmismaantieteen perspektiivejä. Paikka, kaupunki, valtio – Ihmismaantieteen perspektiivejä. Toim. Jorma Kytömäki & Sami Moisio (toim.) Kirja-Aurora, Turku, 2006.

Laitinen, Riitta: Johdanto tilan kokemuksen kulttuurihistoriaan. *Tilan kokemuksen kulttuurihistoriaa*. Toim. Riitta Laitinen. Turun yliopisto, kulttuurihistoria, Turku, 2004, 2-9.

Laitinen, Riitta: Koti, paikkaidentiteetti ja muutokset navajoyhteiskunnassa 1800-luvulla. *Eletty ja muistettu tila*. Toim. Taina Rajanti, Janne Tunturi. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2002, 195-210.

Lappalainen, Pertti: Poliittinen toiminta tapauksena. *Tapaustutkimuksen taito*. Toim. Markus Laine, Jarkko Bamberg, Pekka Jokinen. Gaudeamus, Helsinki, 2007, 191-213.

Laurén, Kirsi: ”Metsässä suomalainen on kotonaan”. Kertomukset metsän läheisestä merkityksestä. *Ympäristö täynnä tarinoita. Kirjoituksia ympäristön kuvien ja kertomusten kysymyksistä*. Toim. Arto Haapala, Virpi Kaukio. Unipress, Kuopio, 2008, 33-48

Lehtonen, Terhi: *Nuoret, ajat & tilat. Nuoret ja nuorisotilat eri vuosikymmeninä*. Nuoperi, Turku, 2013.

Lund, Katrín: Landscapes and Narratives: Compositions and the Walking Body. *Landscape Research*. No.2, Routledge, 2012, 225-237.
http://kodu.ut.ee/~cect/teoreetilinen%20seminari%2001.10.2013/Lund_2012.pdf.

Malmsten, Annukka: Rajaaminen teoksessa. *Tapaustutkimuksen taito*. Toim. Markus Laine, Jarkko Bamberg, Pekka Jokinen. Gaudeamus, Helsinki, 2007, 65.

Mikola, Elina: *Toisenlainen tila on mahdollinen! Etnografinen tutkielma Helsingin talonvaltauksista*. Sosiologian pro gradu-tutkielma. Sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, Tampereen yliopisto, 2008.
http://www.nuorisotutkimusseura.fi/sites/default/files/tapahtumatiedostot/elinamiko_la_gradu.pdf

Moilanen, Laura-Kristiina, Sulkunen, Susanna: Johdanto - Aika ja identiteetti. *Aika ja identiteetti: Katsauksia yksilön ja yhteisön väliseen suhteeseen keskiajalta 2000-luvulle*. Toim. Laura-Kristiina Moilanen, Susanna Sulkunen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2006, 7-34.

Peltola, Taru: Empirian ja teorian vuoropuhelu. *Tapaustutkimuksen taito*. Toim. Markus Laine, Jarkko Bamberg, Pekka Jokinen. Helsinki, 2007, 111-129.

Puuronen, Vesa: *Nuorisotutkimus*. Tampere, Vastapaino, 2006.

Pöytä, Jyrki: Matkalla kaupunkiin ja aikuisuuteen Nuoren joensuulaisen kirjoitettujen paikkakokemusten lähilukua. *Paikka – eletty, kuviteltu, koettu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2006, 156-170.

Rantanen, Miska: *Lepakkoluola - Lepakon ja Liekkihotellin tapahtumia ja ihmisiä 1940-1999*. Juva, Porvoo, Helsinki, 2000.

Ridell, Seija, Kymäläinen, Päivi, Nyssönen, Timo: Julkinen tila tänään – kuhinaa lomittuvilla rajapinnoilla. *Julkinen tilan poetiikkaa ja politiikkaa. Tieteidenvälisiä otteita vallasta kaupunki-, media- ja virtuaalituloissa*. Tampere University Press, Tampere, 2009, 7-38.

Ruotsala, Helena: Muistojen maisemia Baselista. *Hei, muistatkos...? Pirjo Korkiakankaalle omistettu 60-vuotisjuhlakirja*. Toim. Maarit Knuuttila, Tiina-Riitta Lappi, Helena Ruotsala, Elina Salminen. Ethnos, Helsinki, 2007, 12-29.

Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo, Hyvärinen, Matti: Haastattelun analyysin vaiheet. *Haastattelun analyysi*. Toim. Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander, Matti Hyvärinen. Vastapaino, Tampere, 2010, 9-36.

Saarikangas, Kirsi: Merkityksellinen tila: lähiöasumisen arkkitehtuuri, asukkaiden, menneen ja nykyisen kohtaamisena. *Eletty ja muistettu tila*. Toim. Taina Rajanti, Janne Tunturi. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2002, 48-75.

Saarikangas, Kirsi: Tilan tekijät. Katseen rajat. *Taidehistorian metodologiaa*. Toim. Arja Elovirta, Ville Lukkarinen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus, Lahti, 1998, 183-202.

Sallinen, Susanna: Koti-ikävä ja nostalgia arjen kokemuksena. *Koti –kaiho, paikka, muutos*. Toim. Päivi Granö, Jaakko Suominen, Outi Tuomi-Nikula. Turun yliopisto, Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisu IV, Pori, 2004, 79-102.

Siim, Pihla: Paikkasuhteet maahanmuuttajien kertomuksissa. Paikka – eletty, kuviteltu, koettu. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. Jyväskylä, 2006, 93-109.

Tammi, Pekka: Kertomusta vastaan ("ikävä tarina"). *Näkökulmia kertomuksen tutkimukseen*. Toim. Samuli Hägg, Markku Lehtimäki, Liisa Steinby. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 2009, 140-166.

Tiittula, Liisa, Johanna, Ruusuvuori: Johdanto. *Haastattelu - tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Toim. Johanna Ruusuvuori, Liisa Tiittula. Vastapaino, Tampere, 2005, 9-21.

Toivonen, Janne: Pori-Kirja. Satakunnan Kirjateollisuus, Pori, 2008.

Tuan, Yi-Fu: Paikan taju: aika, paikka ja minuus. *Paikka – eletty, kuviteltu, koettu*. Toim. Seppo Knuuttila, Pekka Laaksonen ja Ulla Piela. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 2006, 15-30.

Tuan, Yi-Fu: Space and Place: The Perspective of Experience. University of Minnesota Press, Minneapolis, 2003.

Vestervik, Susanna, Harjunpää, Susanna. Käyttäjiensä näköinen kulttuuritalo – Nuorten elämää Anniksella. Kulttuurien tutkimuksen proseminarityö. 2003.

Sanoma- ja aikakauslehdet

Satakunnan Kansa, Pori, 1996-2004 (SK)

Verkkosivut

Contacti-teatterin verkkosivut 19.5.2014. <http://www.contactiteatteri.fi/>.

Google Maps –karttapalvelun verkkosivut 21.5.2014.

<https://www.google.fi/maps/dir/61.4867734,21.795798/Annankatu+6,+Pori/@61.4865668,21.7897235,17z/data=!4m9!4m8!1m0!1m5!1m1!1s0x46890b17533e4beb:0x43135099f3e241b9!2m2!1d21.7888667!2d61.4877662!3e2>

Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivut 19.5.2014. <http://www.minedu.fi/OPM/>

Porin anime- ja mangaklubin verkkosivut 13.5.2014.

<http://jinsei.animeunioni.org/info.shtml>

Porin kaupungin verkkosivut Kulttuuritalo Annankatu 6. 13.5.2014.

<http://www.pori.fi/kulttuuri/annis.html>.

Rakastajat-teatterin verkkosivut 19.5.2014.

<http://www.rakastajat.fi/rakastajat/historia-0>

Satakunnan Museon verkkosivut 13.5.2014.

<http://www.aikamatkasatakunnassa.fi/kadunnimet/venalais.htm> 13.5.2014

Turun yliopiston verkkosivut 13.5.2014. <http://kultmais.fi/tietokannat/opinnaytteet/>

Vihreän teatterin verkkosivut 19.5.2014. <http://www.vihreateatteri.net/>

Lyhenteet

SK= Satakunnan Kansa

Lista kuvista

Kuva 1. Reitti Porin kauppatorilta kulttuuritalo Annankatu 6:n (s.1). Kuvälähde Google Maps <https://maps.google.fi/>. Kuvakaappaus kartasta Lotta Hannuksela.

Kuva 2. Näkymä kulttuuritalo Annankatu 6:n sisäpihalta. Kuvaaja Lotta Hannuksela.

Liite 1: Sähköpostiviesti haastateltaville

Moi!

Kävin muutama viikko sitten Anniksella ja silloin puhuttiin, että voisit suostua haastatteluun. Olen Lotta Hannuksela ja opiskelen Porin yliopistokeskuksessa, Turun yliopiston yksikössä, Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelmassa. Pääaineeni on maisemantutkimus, johon opinnäytteeni liittyy. Olen tekemässä Pro gradu-tutkielmaa liittyen Annikseen. Tutkimukseni aiheena on, että miten ihmiset kokevat Anniksen tilana ja mitä siellä tehdään. Toteutan aineiston keräämisen tekemällä haastatteluja ja olen myös katsonut dokumentin Rajattoman ajan talo.

Haluaisinkin kysyä sinulta, että suostuisitko haastateltavakseni? Haastattelun tekemiseen menee puolesta tunnista tuntiin. Mikäli suostut, niin voidaan sitten sopia joku sopiva ajankohta haastattelun toteuttamiselle. Mikäli sinulla on kysyttävää, niin voit lähettää mailia tai soittaa minulle alla olevaan numeroon.

Palataan asiaan!

Ystävällisin terveisin

Lotta Hannuksela
lotta.hannuksela@utu.fi

Puh.nro: 0000

Liite 2: Kysymyslomake harrastajille

Haastattelijan yhteystiedot:

Lotta Hannuksela

lotta.hannuksela@utu.fi

Aiheen kuvaus

Olen Lotta Hannuksela ja opiskelen Porin yliopistokeskuksessa Turun yliopiston yksikössä Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelmassa maisemantutkimusta. Olen tekemässä pro gradua liittyen Annankatu kuuteen. Olen kiinnostunut siitä, miten Anniksen käyttäjät kokevat tilan ja millaisia kokemuksia siihen liittyy. Olen myös kiinnostunut siitä, miten ihmiset käyttävät tilaa. Toteutan aineiston keräämisen tekemällä haastatteluja ja olen katsonut dokumentin Rajattoman ajan talo.

Perustietoja

Sukupuoli?

Ikä?

Ammatti/Koulutus?

Haastattelukysymykset

1. Millainen oli ensivaikutelmasi Anniksesta?
2. Kenen toimesta aloit käymään Anniksella?
3. Miten suhteesi Annikseen on muuttunut vuosien varrella?
4. Kuinka kauan olet käynyt Anniksella?
5. Mitä yleensä teet/teit Anniksella?
6. Missä vietät/vietit eniten aikaa?
7. Kertoisitko elämästäsi ja kokemuksistasi liittyen Annikseen?
8. Miten koet Anniksen vaikuttaneen identiteettisi muodostumiseen?
9. Missä toiminnassa olet/olit itse mukana?
10. Osaisitko kuvata Annista paikkana? Millainen se on?
11. Mitä Anniksella mielestäsi kuuluu tehdä? Tai mitä siellä saa tehdä?
12. Entä mikä on ehdottomasti kiellettyä?
13. Koetko Anniksen julkisena vai yksityisenä tilana?

14. Oletko kokenut Anniksen turvattomaksi/turvalliseksi paikaksi? Esim. kun ovet ovat lähes aina auki
15. Vaikuttavatko muut ihmiset omaan kokemukseesi Anniksesta? Kertoisitko jonkun esimerkin?
16. Miltä Annis tuntuu paikkana silloin, kun siellä on tapahtumia?
17. Mikä on mielipaikkasi Anniksella? Entä epämieluisin?
18. Miten graffitit vaikuttavat kokemukseesi Anniksesta?
19. Onko Annis mielestäsi helposti lähestyttävä paikka?
20. Miten Annis on mielestäsi muuttunut vuosien aikana?

Liite 3: Työntekijän kysymyslomake

Haastattelijan yhteystiedot:

Lotta Hannuksela

lotta.hannuksela@utu.fi

Aiheen kuvaus

Olen Lotta Hannuksela ja opiskelen Porin yliopistokeskuksessa Turun yliopiston yksikössä Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelmassa maisemantutkimusta. Olen tekemässä Pro gradua liittyen Annankatu kuuteen. Olen kiinnostunut siitä, miten Anniksen käyttäjät kokevat tilan ja millaisia kokemuksia siihen liittyy. Olen myös kiinnostunut siitä, miten ihmiset käyttävät tilaa. Toteutan aineiston keräämisen tekemällä haastatteluja ja olen katsonut dokumentin Rajattoman ajan talo.

Perustietoja

Sukupuoli?

Ikä?

Ammatti/Koulutus?

Haastattelukysymykset

1. Millainen oli ensivaikutelmasi Anniksesta?
2. Kenen toimesta olet tullut Annikselle ensimmäisen kerran?
3. Miten suhteesi Annikseen on muuttunut vuosien varrella?
4. Kuinka kauan olet työskennellyt Anniksella?
5. Mitä teit Anniksella ennen työuraasi?
6. Mikä on työnkuvasi Anniksella?
7. Missä vietät eniten aikaa Anniksella?
8. Kertoisitko elämästäsi ja kokemuksistasi liittyen Annikseen?
9. Miten koet Anniksen vaikuttaneen identiteettisi muodostumiseen?
10. Oletko mukana harrastustoiminnassa? Missä?
11. Millainen paikka Annis mielestäsi on?
12. Mitä Anniksella mielestäsi kuuluu tehdä? Tai mitä siellä saa tehdä?
13. Entä mikä on kiellettyä?

14. Koetko Anniksen julkisena vai yksityisenä tilana?
15. Oletko kokenut Anniksen turvattomaksi/turvalliseksi paikaksi? Esim. kun ovet ovat lähes aina auki
16. Vaikuttavatko muut ihmiset omaan kokemukseesi Anniksesta? Kertoisitko jonkun esimerkin?
17. Miltä Annis tuntuu paikkana silloin, kun siellä on tapahtumia? Esimerkkejä tapahtumista ja kokemuksia niistä
18. Mikä on mielipaikkasi Anniksella? Entä epämieluisin?
19. Miten graffitit vaikuttavat kokemukseesi Anniksesta?
20. Onko Annis mielestäsi helposti lähestyttävä paikka?
21. Miten Annis on mielestäsi muuttunut vuosien aikana?
22. Tuleeko mieleesi vielä jotain lisättävää?

Liite 4: Haastattelulupalomake

Turun Yliopisto

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

PL 124

28101 PORI

TALLENNETUN HAASTATTELUAINEISTON KÄYTTÖLUPA

Haastatteluaineiston keruu liittyy maisemantutkimuksen oppiaineen Pro gradu – tutkielmaan. Aineiston tarkoituksena on kartoittaa kulttuuritalo Annankatu kuuden eli Anniksen käyttäjien kokemuksia tilasta. Käyttölupa toimii todisteena siitä, että haastattelija on pyytänyt haastateltavalta luvan äänitteen käyttöön. Lupa ei ole sitova, vaan haastateltavalla on oikeus halutessaan perua lupa aineiston käyttöön. Haastattelija sitoutuu käsittelemään aineistoa niin, ettei se loukkaa haastateltavien yksityisyyden suojaa. Aineistoa säilytetään koulutusohjelman kokoelmissa.

Ympyröi vastauksesi.

1. Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman

tutkijat saavat käyttää aineistoa tutkimuksiin.

Kyllä/ Ei

2. Haastateltavan nimen saa mainita.

Kyllä/ Ei

3. Haastateltavaan saa ottaa yhteyttä haastattelua täydentävissä kysymyksissä.

Kyllä/ Ei

4. Aineistoa saa käyttää jatkossa myös muihin tutkimuksiin.

Kyllä/ Ei

Paikka ja päivämäärä: _____

Haastateltavan nimi ja yhteystiedot

Haastattelijan nimi ja yhteystiedot

Haastateltavan allekirjoitus

Haastattelijan allekirjoitus

ANNIKSEN SÄÄNNÖT

OLET MAAILMANKAIKKEUDEN LAPSI, ET VÄHEMPÄÄ KUIN PUUT JA TÄHDET. SINULLA ON OIKEUS OLLA TÄÄLLÄ.

OLE VAROVAINEN, SILLÄ MAAILMA ON PETKUTUSTA TÄYNNÄ. ÄLKÖÖN SE KUITENKAAN TEHKÖ SINUA SOKEAKSI SILLE, MITÄ HYVYYTTÄ ON OLEMASSA.

MONET IHMISET TAVOITTELEVAT KORKEITA IHANTEITA JA KAIKILLE ELÄMÄ ON TÄYNNÄ SANKARUUTTA.

OLE OMA ITSESI.

OLE TARKKAAVAINEN.

KOETA OLLA ONNELLINEN.

1§ TALO ON AVOINNA TYÖTEKIJÖIDEN TYÖAIKOJEN MUKAAN, MINKÄ JÄLKEEN HARRASTAJAT SAAVAT KÄYTTÄÄ TALOA OMILLA AVAIMILLAAN KLO. 22.00 ASTI. VIIMEINEN TALOSTA LÄHTIJÄ TARKASTAA, ETTÄ TALO ON TYHJÄ JA SAMMUTTAA VALOT, LUKITSEE KAIKKI OVET JA VARMISTAA, ETTÄ IKKUNAT OVAT KIIINNI.

2§ HARRASTAJAT KUNNIOITTAVAT TOISTENSA TYÖRAUHAAN JA SOPIVAT KESKENÄÄN HARJOITUSAJOISTA JA ESITYKSISTÄ.

3§ TALOLLA VOI JÄRJESTÄÄ TILAISUUKSIA SEURAAVIN EHDOTIN:

- LUPA TILAISUUDEN JÄRJESTÄMISEEN KYSYÄÄN AINA TALON HENKILÖKUNNALLA
- JÄRJESTÄJÄ VASTAA LUPIEN HANKKIMISESTA
- JÄRJESTÄJÄ HANKKII JÄRJESTYKSENVALVOJAT
- JÄRJESTÄJÄ HOITAA TILAN KUNTOON LAITTAMISEN
- JÄRJESTÄJÄ HOITAA TILAN SIIVOAMISEN TILAISUUDEN JÄLKEEN
- JÄRJESTÄJÄ VASTAA SATTUNEISTA VAHINGOISTA

4§ LAITTOMIEN PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ EHDOTTOMASTI KIELLETTY!

5§ TUPANKOINTI TAPAHTUU ULKONA MERKITYLLÄ ALUEELLA.

6§ YÖPYMISESTÄ SOVITTAVA ETUKÄTEEN TALON HENKILÖKUNNAN KANSSA.

7§ VITTUMAINEN MULKOILU KIELLETTY!

SANKTIOT:

RANGAISTUS SÄÄNTÖJEN (PAITSI KOHTA 7)RIKKOMISESTA SOVITAAN TAPAUSKOHTAISESTI.

KOHTA 7:N RIKKOMISESTA SEURAA RUOTSALAISTEN TAIDEVIDEOIDEN KATSELUA SULJETUSSA TILASSA ERIKSEEN SOVITUN AJAN.

**AINEELLINEN OMAISUUTEMME ON YHTEISTÄ, MUTTA
RAJALLISTA. KOHTELE SITÄ SEN MUKAISESTI.**